

★
ကမ္ဘာထိပ်သီး
အား
ခေါင်းဆောင်ကြီးများ
သောင်းထိုက်

ပန်းချီဆွဲတိုက်

ခုတ်ယာအကြိမ်

- စာမူခွင့်ပြုချက် - ၁၀/၂၀၀၀(၆)
- အဖုံးခွင့်ပြုချက် - ၉/၂၀၀၀(၈)
- အတွင်းပုံနှိပ်သူ - ဒေါ်ရှုခင် (၀၅၄၄၉)၊
ဝမ်းလိုက်မိတ်ပုံနှိပ်တိုက်
အမှတ်- ၃၅၂၊ စရည်းပင်လမ်း၊
သင်္ကန်းကျွန်းမြို့နယ်။
- မျက်နှာဖုံးပုံနှိပ် - ဦးတိုးဝင်း
နေလရောင်အေ့ဖ်ဆက်
(၉၆/ခ)၊ ၁၁ လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
- ထုတ်ဝေသူ - ဦးမောင်ကလေး
သောကြာစာပေတိုက်
အမှတ်- ၁၅၊ သြဘာလမ်း၊
ကျောက်မြောင်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
- အဖုံးပန်းချီ - စံတိုး
- အကြိမ် - ဒုတိယအကြိမ်၊
- ထုတ်ဝေသည့်လ - ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်၊ စက်တင်ဘာလ
- အုပ်ရေ - ၁၀၀၀
- စာအုပ်ချုပ် - ပပစိုးနှင့်အဖွဲ့
- တန်ဖိုး -

K 1000

ကမ္ဘာ့ထိပ်သီးခေါင်းဆောင်ကြီးများ

သောင်းထိုက်

စာရေးသူ၏ အမှာစာ

‘ကမ္ဘာ့ထိပ်သီးခေါင်းဆောင်ကြီးများ’ စာအုပ်၏ မူလ စာရေးသူမှာ အမေရိကန် သမ္မတဟောင်း ရစ်ချတ်နစ်ဆင် ဖြစ်လေသည်။ နစ်ဆင် မှာ လူပြော သူပြော အများဆုံး ခေါင်းဆောင်ကြီး တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ (Controversial ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။)

သူ အမှာ လုပ်ခဲ့သည်မှာလည်း အမှန်ပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် အခြား ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် သူ ကျူးလွန် ခဲ့သည့် အမှာများမှာ ခွင့်လွှတ်နိုင်သော အမှာများဟု စာရေးသူ ထင်မြင်ပါသည်။ နာမည်ကြီး ဝါးတာဂိတ်အရေးအခင်းမှာ နစ်ဆင် အနေနှင့် နောက်ပိုင်းတွင် စာအုပ်ကောင်း တစ်အုပ် ရေးသား ပြုစုရန် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ဟု စာရေးသူ ယူဆပါသည်။ မည်သို့ ဖြစ်စေ သူ လုပ်ဆောင်မှု အောင်မြင်ချက်များနှင့် နှိုင်းစာလျှင် သူ့အမှာများမှာ ခွင့်လွှတ်နိုင်သော အမှာများ ဖြစ်ပါသည်။

ပုံစံပြရသော် လူဦးရေ သန်းပေါင်း ၁၀၀၀ ကျော် ရှိသည့် တရုတ်နိုင်ငံကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး ဇာတ်ခုံမှ ဝိုင်းပယ် မထားသင့်သည်

မာတိကာ

အမှာစာ

၁။ ကမ္ဘာကြီးကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲခဲ့သူများ	၁
၂။ ဝင်စတန်ချာချီ
(ကျွန်ုပ်တို့ ခေတ်၏ အကြီးကျယ်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်)	၉
၃။ ချာခ်ဒီဂေါလ်
(ခေါင်းဆောင်မှု ပဟေဠိ)	၄၅
၄။ ဒေါက်ဂလတ်စ်မက်အာသာ
(စစ်သားအိုကြီးများ ဘယ်တော့မှ မသေ)	၈၁
၅။ ကွန်ရပ်အဒင်နော်အာ
(အနောက်နိုင်ငံများရဲ့ သံကန့်လန့်ကာ)	၁၀၃

ကို သိမြင်ခဲ့သော အမေရိကန် ခေါင်းဆောင်များအနက် နစ်ဆင်မှာ ပထမဆုံး သူ တစ်ဦးပင် ဖြစ်၏။ တရုတ်နှင့် အမေရိကန် နားလည်မှု ရှိလာပြီး သမ္မတ နစ်ဆင် ကိုယ်တိုင် တရုတ်နိုင်ငံကို သွားရောက် လည်ပတ်ခဲ့၍ ခေတ်သစ် တရုတ်နိုင်ငံကြီးကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး ဇာတ် ခုံပေါ်အရောက် တင်ပေးခဲ့သူမှာ နစ်ဆင်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ယခု စာရေးသူ မြန်မာပြန်ထားသော စာအုပ်မှာ ကမ္ဘာ့ထိပ်သီး ခေါင်းဆောင်ကြီးများကို နစ်ဆင် ကိုယ်တိုင် တွေ့ကြုံဆုံဆည်းခဲ့သည် များမှ ပြန်လည်ရေးသား တင်ပြချက်တို့ကို မြန်မာပြန်ဆို တင်ပြလိုက် ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာစာဖတ် ပရိသတ် နှစ်သက်မည်ဟု ယူဆပါ သည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ အမှားအယွင်းများ၊ ချွတ်ယွင်းချက်များ ပါရှိ ခဲ့သော် မြန်မာပြန်သူ၌ လုံးဝ တာဝန်ရှိကြောင်း ဝန်ခံအပ်ပါသည်။

သောင်းထိုက်
၃-၉-၁၉၉၇

ကမ္ဘာကြီးကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲခဲ့သူများ

ကမ္ဘာထိပ်သီးခေါင်းဆောင်ကြီးများ လျှောက်လှမ်းသွားလေရာမှာ မိုးချုန်းသံများ ထစ်ချုန်းကျန်ရစ်ပါတယ်။ ခေါမခေတ်၊ ရှိတ်စပီ၊ ယားမှ ယခုခေတ်အထိ စာရေးဆရာတွေ ပြဇာတ်ရေးဆရာတွေ စာဖတ်ပရိသတ်အားလုံးနဲ့ လူထု တစ်ရပ်လုံးကပါ စိတ်ပါအဝင်စားဆုံး သူတို့တွေ အသိချင်ဆုံးကတော့ ကမ္ဘာထိပ်သီး ခေါင်းဆောင်ကြီးများအကြောင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဘာကြောင့် ဒီ ခေါင်းဆောင်ကြီးများဟာ သမိုင်းမှာ ဒါလောက် ကျော်ကြားခဲ့ရတာလဲ။ ဘာကြောင့် လူအများက သူတို့ကို မော့ကြည့်ပြီး သူတို့ ဦးဆောင်ရာ နောက်က လိုက်ခဲ့ကြတာလဲ။ ဘာအကြောင်းတွေကြောင့် သူတို့တွေဟာ သီးခြား လူတန်းစားလို လူအများ ရှေ့က မားမားမတ်မတ် ရပ်တည်နေနိုင်ကြတာလဲ။ သူတို့တွေနဲ့ သာမန်လူများကြားမှာ တိတိကျကျ ဖော်ပြ မရနိုင်တဲ့ လျှပ်စစ်ဓာတ် (Indefinable Electricity) ရှိတယ် ဆိုတာ အမှန်ပဲလား။

ခေါင်းဆောင်ကြီးများအကြောင်းကို လူထုက စိတ်ဝင်စားနေကြတာ သူတို့အကြောင်းကို သိချင်တာတင် မဟုတ်သေးဘဲ သူတို့စွမ်းဆောင်မှုက ကမ္ဘာကို ကိုင်လှုပ်သလို လူတိုင်းကို လာပြီး ထိခိုက်လွှမ်းမိုးနေလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

လွန်ခဲ့တဲ့ (၃၅) နှစ်က ကမ္ဘာကြီး အကြီးအကျယ် ပြောင်းလဲနေတဲ့ အချိန်မှာ ကျွန်တော်ဟာ တိုင်းပြည်တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရင်း ကမ္ဘာထိပ်သီး ခေါင်းဆောင်ကြီး အများအပြားနဲ့ ဆက်ဆံလုပ်ဆောင်ခဲ့ရပါတယ်။ သူတို့ အကြိမ်ကြိမ် တွေ့ဆုံခဲ့ရလို့ သူတို့အကြောင်းတွေကို တော်တော်များများ သိခဲ့ရပြီး၊ သူတို့အကြောင်းကို အတော်လေး အတွင်းကျကျ လေ့လာခွင့်ရခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော်ဟာ နိုင်ငံပေါင်း (၈၀) ကျော်ကို ရောက်ဖူးခဲ့ပြီး ခေါင်းဆောင်ကြီးများ ကျင်လည်ကျက်စားရာ နေရာဒေသတွေကိုပါ လေ့လာခွင့် ရခဲ့ပါတယ်။ တချို့တွေက အောင်မြင်ပြီး တချို့တွေက ဆုံးရှုံးခဲ့ကြတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ။ ဘာကြောင့် တချို့တွေက အောင်မြင်ပြီး တချို့တွေက ကျရှုံးခဲ့ကြသလဲ။ ဒီလို အောင်မြင်မှု ဆုံးရှုံးမှုတွေကို ကိုယ်ကိုယ်တိုင်က အောင်မြင်ခဲ့ပြီး ကျရှုံးဖူးပါမှ သေသေချာချာ အကြောင်းမှန်တွေကို သိရှိနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

သမိုင်းမှာ ဘယ်သူဟာ အကြီးမြတ်ဆုံး ခေါင်းဆောင်လဲဆိုတဲ့ မေးခွန်းကို မေးတတ်ကြပါတယ်။ ဒါဟာ ဖြေဆိုဖို့ အခက်ခဲဆုံး မေးခွန်း တစ်ခုပါပဲ။ ဒီမေးခွန်းကို ကျေနပ်လောက်အောင် ဖြေဆိုလို့ မရနိုင်ဘူးဘဲ ဖြေရပါမယ်။ သူတို့ ကျင်လည် ကျက်စားခဲ့တဲ့ အချိန် အခြေအနေ ဝန်းကျင်မှာ လုပ်ကိုင် လှုပ်ရှားခဲ့ကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်နဲ့ နိုင်ငံများကို အပြောင်းအလဲ လုပ်လို့ မရဘူးဘဲ ဆိုရပါမယ်။ ဝင်စတန်ချာချီဟာ တကယ့်ထိပ်သီး ခေါင်းဆောင်ကြီး ဖြစ်သော်လည်း စစ်ပြီး ဂျာမနီက ကွန်ရက် အဒင်နော်အာ (Konrad Adenauer) ဂျာမနီကို ပြန်လည် ထူထောင်ခဲ့သလို ချာချီမလုပ်ဆောင်နိုင်ဘူးလို့ ပြောလို့ ရပါတယ်။ ဒီနည်းအတိုင်းပါပဲ ဗြိတိန်ဟာ ကမ္ဘာ အကြီးမားဆုံး အင်အား အကောင်းဆုံး နာဇီ

ဂျာမနီကို ရင်ဆိုင်ဖို့ အဒင်နော်အာဟာ ဗြိတိန် လူထုကို ချာချီလို ဦးဆောင်မှု မပေးနိုင်မှာ သေချာသလောက်ပါပဲ။

ကမ္ဘာ့ထိပ်သီး ခေါင်းဆောင်ကြီး တစ်ဦး ဖြစ်လာဖို့ အချက် ကြီး (၃) ချက်နဲ့ ပြည့်စုံရပါမယ်။ သူ့ကိုယ်တိုင်က လူကြီး လူကျယ် (a great man) ဖြစ်ရမယ်။ သူ ဦးဆောင်တဲ့ နိုင်ငံဟာ နိုင်ငံကြီး ဖြစ်ရမယ်။ သူ ဦးဆောင် ဖြေရှင်းရတဲ့ ပြဿနာကလည်း ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ပြဿနာ ဖြစ်ရ မယ်။

The surefire formula for placing a leader among the greats has three elements; a great man, a great country and a great issue.

၁၉ ရာစုက ဗြိတိန် ဝန်ကြီးချုပ် ရိုစ်ဗဲရီ (Rosebery) ကို ဝင်စတန် ချာချီက ဒီလို ဝေဖန် သုံးသပ်ပြဖူးပါတယ်။

‘သူဟာ လူကြီးလူကျယ် တစ်ဦးဖြစ်သော်လည်း သူ ရင်ဆိုင် ဖြေရှင်းရတဲ့ ပြဿနာတွေက အသေးအဖွဲ့ ဆိုတော့ သူ ကံမကောင်းဘူး ဆိုရမှာပေါ့’

A time of great man and small events.

ခေတ်အသီးသီးမှာပဲ ငြိမ်းချမ်းချိန် ခေါင်းဆောင်များထက် စစ်အတွင်း ခေါင်းဆောင်များကို လူတွေက ပိုပြီး စိတ်ဝင်စားကြပြီး သမိုင်းဆရာများကပါ စစ်အကြောင်းကို ပိုပြီး မှတ်တမ်းတင် ရေးသား ခဲ့ကြလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်တစ်ကြောင်းကတော့ လူဆိုတာ စစ်ဘေးဒဏ်လို အန္တရာယ် ကြီးကြီးမားမားနဲ့ ကြုံတွေ့ရမှ သူတို့ အရည်အချင်း အစွမ်းအစကို ရှိသလောက် ထုတ်ပြခွင့်ရကြလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ထူးထူးခြားခြား အခြေအနေတွေမှာ သူတို့ အရည် အချင်းကို ရဲရဲတောက် ပြခွင့်ရလို့ ကြီးကျယ်ထင်ရှား ပေါ်လွင်လာ ကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံအသီးသီးက သူရဲကောင်း ဖြစ်လာနိုင် သူတွေဟာ သာမန် အချိန်များမှာ ဆိုရင် ရိုးရိုးနေ၊ ရိုးရိုးသေသွားကြ ရမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တချို့ကျတော့လည်း တကယ့် ကြီးမြတ်တဲ့

ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ အနားမှာ ကပ်နေရတော့ လူကြီးများရဲ့ လောင်းရိပ် မိနေကြပါတယ်။ မော်စီတုံး နံဘေးက ချူအင်လိုင်လိုပေါ့။

ခေါင်းဆောင်ကြီးလို့ အသိအမှတ်ပြု ခံရသူတိုင်းဟာ လူကောင်းတွေလို့ မခေါ်နိုင်ပါဘူး။ ဥပမာ ရုရှားက မဟာ ပီတာဘုရင်ကြီး (Peter the Great) ဟာ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့ သက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင်တစ်ပါးပါ။ ဂျူးလီးယပ်စ် ဆီဇာ၊ မဟာ အက်လီဇင်းဒါ ဘုရင်နဲ့ နပိုလီယံတို့ကိုလည်း သူတို့ကို နိုင်ငံရေး ပညာရှင် အဖြစ် (Statesmen) ထက် အောင်နိုင်သူများ (Conquerors) အဖြစ် လူထုက သိခဲ့ကြပါတယ်။ ချာချီနဲ့ စတာလင်ဟာ နှစ်ဦးစလုံး ကြီးကျယ်တဲ့ ခေါင်းဆောင်ကြီးများ ဖြစ်ပါတယ်။ ချာချီ မရှိရင် အနောက် ဥရောပဟာ တိုင်းတစ်ပါး စိုးမိုးမှု ခံနေရပြီး စတာလင် မရှိရင်တော့ အရှေ့ ဥရောပဟာ လွတ်လပ်နေကြမှာပါ။

ခေါင်းဆောင်များအကြောင်း ရေးတဲ့အခါ တခြား ထည့်သွင်းဖော်ပြနိုင်တဲ့ ခေါင်းဆောင် အများအပြားကို ချန်လှပ်ထားခဲ့ရပါတယ်။ ခုဖော်ပြလိုက်တဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေကတော့ ကျွန်တော် အတွင်းကျကျ သိရှိပြီး သူတို့ အကြောင်းကို ကျွန်တော် ရေးသားဖော်ပြချင်လို့ပဲ ရေးသားလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတွေကို ဦးဆောင်ခဲ့ကြပြီး ဩဇာ အာဏာရှိသူများ ဖြစ်တဲ့အပြင် တာဝန် သိသိ လုပ်ဆောင်သွားကြသူများ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ တစ်ဦးချင်းမှာ ပန်းတိုင်၊ မျှော်ကြည့်လို့ရတဲ့ မြင်ကွင်းနဲ့ ဆုပ်ကိုင်ထားရမယ့် ရည်မှန်းချက် (a goal, a vision and a cause) ရှိကြပါတယ်။ ဒါတွေဟာ သူတို့အတွက် အရေးအကြီးဆုံး အရာများပါပဲ။ သာမန် သမိုင်းစာအုပ်ဟာ အဖြစ်အပျက်များကို အဓိကထား ဖော်ပြပြီး ပုဂ္ဂိုလ်များကိုတော့ အဖြစ်အပျက် ဖော်ပြရင်း သာမန် ရေးသားချယ်မှုန်းသွားကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခု စာအုပ်ကတော့ ခေါင်းဆောင်များကို အဓိကထား ဖော်ပြပြီး သူတို့က အဖြစ်အပျက်တွေကို ဘယ်လို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် လုပ်ခဲ့ကြတယ်၊ ဘယ်လို ပုံလောင်းပုံဖော်ခဲ့ကြတယ် ဆိုတာကို ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ခေါင်းဆောင်များကို မဏ္ဍိုင်ထားပြီး ရေးသားထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ထိပ်သီး ခေါင်းဆောင်ကြီး တစ်ဦး ဖြစ်လာဖို့ စွမ်းဆောင်အား နှင့် အမြင်ကျယ်ဖို့ အထူးပဲ အရေးကြီးပါတယ်။ တချို့ စီမံကွပ်ကဲ မှု (Management) နဲ့ ခေါင်းဆောင်မှု (Leadership) ဟာ အတူတူပဲ လို့ ယူဆပြီး စီးပွားရေးနယ်ပယ်မှာ အောင်မြင်တဲ့ လုပ်ငန်းရှင်ကြီး တစ်ဦးဟာ တိုင်းပြည်ကို ကောင်းကောင်း ဦးဆောင်နိုင်မယ်လို့ ယူဆကြပါတယ်။ ဒါဟာ အလွန် မှားယွင်းတဲ့ အယူအဆပါ။ စီး ပွားရေး စီမံကွပ်ကဲမှုနဲ့ ခေါင်းဆောင်မှုဟာ မတူပါဘူး။ ကစ်ဘာ သာစီ ဖြစ်ပါတယ်။ ပညာရှင်ကြီး တစ်ဦး (Warren Bennis of the University of Sourthen California's Business School) ဖော်ပြခဲ့ဖူးသလို

မန်နေဂျာများရဲ့ ပန်းတိုင်ဟာ အစစ အရာရာ မှန်ကန် အောင် လုပ်ဖို့ ဖြစ်ပြီး ခေါင်းဆောင် တာဝန်ကတော့ မှန်တဲ့ အရာကို လုပ်နိုင်ဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

Managers have as their goal to do things right.
Leaders have as their goal to do the right thing.

နည်းပညာများကို တတ်ဖို့ လိုအပ်သော်လည်း ခေါင်းဆောင် ဆိုတာ နည်းပညာတွေ တတ်နေရုံနဲ့ မလုံလောက်သေးပါဘူး။

စီမံကွပ်ကဲမှုဟာ စကားပြေ ဖြစ်ပြီး ခေါင်းဆောင်မှုကတော့ ကဗျာလို့ ပြောလို့ရပါတယ်။

In a sense, Management is prose, and Leadership is poetry.

ခေါင်းဆောင်ဟာ အများဆုံး သင်္ကေတတွေ၊ ပုံရိပ်တွေနဲ့ လုပ်ဆောင်ရတာ ဖြစ်ပြီး သူ့တော်လှန်တဲ့ အယူအဆတွေနဲ့ သမိုင်း လမ်းကြောင်းကို ပြောင်းပစ်နိုင်သူ ဖြစ်ပါတယ်။ လူတွေကို ကျိုး ကြောင်းပြ ဆွဲဆောင် ယူရသလို စိတ်လှုပ်ရှားမှုနဲ့ ရွှေ့လျားအောင် လည်း လုပ်ယူရပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်ဟာ လူထုကို ဆွဲဆောင်ပြီး လှုပ်ရှားအောင်လည်း လုပ်ရပါတယ်။ မန်နေဂျာက ကနေ့နဲ့ မနက် ဖြန် အတွက် သိရပြီး ခေါင်းဆောင်ကတော့ ပိုပြီး ရှည်ရှည် ဆေးဆေး

မြင်ဖို့ လိုပါတယ်။ အနည်းဆုံး သဘက်ခါကို မြင်ဖို့ လိုပါတယ်။ မန်နေဂျာက လုပ်ငန်းအစဉ် ဖြစ်ပြီး ခေါင်းဆောင်က သမိုင်း လမ်းကြောင်း ညွှန်ပြသူ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် စီမံ ကွပ်ကဲရမယ့် အရာ မရှိရင် မန်နေဂျာ ရှိဖို့ မလိုဘဲ ခေါင်းဆောင်ကတော့ သူ့မှာ အာဏာ မရှိသော်လည်း နောက်လိုက်တော့ ရှိနေတတ်ပါတယ်။

ကြီးမြတ်တဲ့ ခေါင်းဆောင် တစ်ဦးဖြစ်ဖို့ ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် မြော်မြင်နိုင်ရတယ်။

Great Leadership requires a great vision.

ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ဖြစ်ဖို့ ခေါင်းဆောင်ကို လှုံ့ဆော်နိုင်သလို ခေါင်းဆောင်ကလည်း သူ့လူမျိုးကို သူ မြော်မြင်မှုနဲ့ လှုံ့ဆော် ဦးဆောင်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်ကို တချို့လူထုက ချစ်မယ်။ တချို့က ခေါင်းဆောင်ကို မုန်းမယ်။ ဘယ်သူကမှ ခေါင်းဆောင် တစ်ဦးကို လျစ်လျူရှု မထားနိုင်ပါဘူး။ ခေါင်းဆောင်ဟာ မှန်ကန်တဲ့ လမ်းစဉ်ကို သိနေရုံနဲ့ မပြီးပါဘူး။ မလုံလောက်သေးပါဘူး။ မှန်ကန်တာကို လုပ်ပြီး ခေါင်းဆောင်ဟာ လူထုကို ဦးဆောင်နိုင်ရပါမယ်။ သူ့ မြော်မြင်မှုနဲ့ မှန်ကန်တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်များနဲ့ ဦးဆောင်မှု ပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်က မန်နေဂျာတွေကို ငှားရမ်းအသုံးပြုပြီး ခေါင်းဆောင်ကသာလျှင် သွားရမယ့် လမ်းကို ညွှန်ပြနိုင်ပြီးတော့ ခေါင်းဆောင်ကပဲ လှုပ်ရှားမှု တွန်းအား (Motive force) ကို ပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခေါင်းဆောင် စိတ်ဝင်စားနေတဲ့ အကြောင်းကြီးက တစ်စုံတစ်ခုကို အသစ်တီထွင်ရတာ ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။ ဟောင်းနေတဲ့ အရာကို ထိန်းသိမ်းထားဖို့ ဖြစ်ချင် ဖြစ်မယ်။ မကြာခဏပဲ ခေါင်းဆောင်ဟာ အခြား တစ်ဘက်က သူ့လိုပဲ အစွမ်းအစရှိတဲ့ ခေါင်းဆောင်နဲ့ ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ခိုက်ရတတ်တယ်။ ဖြစ်လေ့ရှိတာက မိမိ ဆုပ်ကိုင်ထားတဲ့ ကိုယ်စားပြုတဲ့ အကြောင်း တရားက မကောင်းဘဲ ညံ့နေတောင်မှပဲ ခေါင်းဆောင်က ခိုင်မာအင်အား ရှိရင် အကြောင်းတရား ကောင်းမွန်သော်လည်း ယင်းကို ကိုယ်စားပြုတဲ့ ခေါင်းဆောင် လူညံ့လူပျော့ကို အောင်နိုင်လေ့

ရှိပါတယ်။ အကြောင်း တရားထက် ခေါင်းဆောင်က ပိုပြီး ပဓာန ကျတယ်လို့ ဆိုလိုတာပါပဲ။

သမိုင်းကြောင်းကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းဖို့ အကဲဖြတ်ဖို့ မမှားနိုင် တဲ့ နည်းဆိုတာ မရှိပါဘူး။ များသောအားဖြင့် အောင်နိုင်သူက အသာစီး ရပြီး သမိုင်းကလည်း အောင်နိုင်သူများဘက်က နေလေ့ ရှိပါတယ်။ ကျွန်တော် တွေ့ကြုံဖူးသမျှ ခိုင်မာသန်စွမ်းတဲ့ ခေါင်း ဆောင်တိုင်းဟာ အလွန် ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်ပြီး အလွန်လည်း စည်းကမ်းကြီးသူများ ဖြစ်ကြပါတယ်။ အလုပ် အလွန်ကြီးစားပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုလည်း အလွန် ယုံကြည်စိတ်ချသူများ ဖြစ်ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ အိပ်မက်ကို အကောင်အထည်ဖော်သူများ ဖြစ်ပြီး သူများ ကိုလည်း လူမှန် နေရာမှန် ထားပြီး ခိုင်းစေတတ်သူများ ဖြစ်ပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်တိုင်းဟာ သူတို့ မိုးကုတ်စက်ဝိုင်းကို ကျော်ပြီး ယုံကြည် နိုင်သူများ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အပြီး ဒီဘက်ပိုင်းမှာ အပြောင်းအလဲတွေ ဘယ်တုန်းကနဲ့မှ မတူအောင် မြန်ဆန် များပြားလှပြီး ကမ္ဘာထိပ်သီး ချင်း တည်ကြတာတွေ၊ အင်ပိုင်ယာဟောင်းကြီးတွေ ပြိုကွဲပြီး နိုင်ငံ သစ်တွေ ပေါ်ထွန်းလာတာတွေ၊ မြို့တွေ၊ တိုင်းနိုင်ငံ တစ်ခုလုံး ပြိုခွဲ ဖျက်ဆီးနိုင်တဲ့ လက်နက်ဆန်းတွေ ပေါ်ပေါက်လာတာတွေ ကျွန်တော်တို့ တွေ့မြင်ကြပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် အဖြစ်အပျက်များက ကြီးကျယ်တဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေ ဖော်ထုတ်ပေးခဲ့ပါတယ်။ ကမောက်ကမ အချိန်များ က အကောင်းဆုံးရော၊ အဆိုးဆုံးပါ မွေးထုတ် ပေါ်ထွန်းစေခဲ့ပါ တယ်။ ကရူးယုက်ဟာ အလွန်တန်ခိုး အာဏာ ကြီးမားပြီး အလွန် ကြောက်စရာ ကောင်းသူ၊ အန္တရာယ်များသူ ဖြစ်ပါတယ်။ မော်စီတုံး က တောင်များကို ရွှေအောင် လုပ်နိုင်သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ ခေါင်း ဆောင်များကြောင့် လူတွေ သိန်းသန်းချီပြီး သေကြေခဲ့ကြရပါတယ်။ လာမယ့် နှစ်များမှာ အဆင့်အတန်း အမြင့်ဆုံး၊ အထက်တန်းအကျ ဆုံး ခေါင်းဆောင်တွေ လိုလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

သမိုင်းကို မလေ့လာသူဟာ အရင်တုန်းက အမှားမျိုး ထပ်ပြီး ကျူးလွန်တတ်တယ်။

Those who fail to study history are condemned to repeat it..

လို့ ပြောလေ့ ရှိပါတယ်။ ဒီ စာအုပ်ဟာ အရင်က ခေါင်းဆောင်တွေ အကြောင်းနဲ့ အနာဂတ် ခေါင်းဆောင်များအတွက် ရေးထားခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီစာအုပ်မှာ ဖော်ပြထားတဲ့ ခေါင်းဆောင်တိုင်းဟာ သမိုင်းကို လေ့လာခဲ့ပြီး သမိုင်းက သင်ခန်းစာ ထုတ်ယူနိုင်သူများ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ အတွေ့အကြုံများက ကျွန်တော်တို့တွေ သင် ခန်းစာ ယူနိုင်ရင် ကမ္ဘာကြီးဟာ အနာဂတ်မှာ ပိုမို ကောင်းမွန်တဲ့ ကမ္ဘာကြီး ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။

ရစ်ချတ် နစ်ဆင်
အမေရိကန်သမ္မတဟောင်း

ဝင်စတန်ချာချီ
ကျွန်ုပ်တို့ ခေတ်၏ အကြီးကျယ်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်

The Largest Human Being of Our Time

ဝင်စတန်ချာချီ ငယ်စဉ်က သူ့ သူငယ်ချင်းများကို ဒီလို ပြောဖူးပါတယ်။

‘တို့တွေအားလုံးဟာ ပိုးကောင်လေးတွေပဲ။ ဒါပေမယ့် ငါက ပိုးစုန်းကြူးကွ။’

ချာချီ ဘဝ တစ်လျှောက်လုံးမှာ သူ့ကိုယ်သူနဲ့ သူ့ဘဝ ကံကြမ္မာကို လုံးဝ ယုံကြည်စိတ်ချစိတ်နဲ့ သွားလာလုပ်ဆောင် လှုပ်ရှားခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ စိတ်သဘောထားကြောင့် တချို့က သူ့ကို ကြည့်မရခဲ့ဘဲ လူအများကတော့ ဒီအရည်အချင်းကို နမူနာ ယူဖွယ်ရာလို့ သဘောထားပါတယ်။ တစ်စုံတစ်ခုကို သူ လိုချင်ပြီ၊ ဒါကိုမှ ရမှ ဖြစ်မယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးရင် ချာချီဟာ မရဘူး၊ မဖြစ်နိုင်ဘူး၊ မဟုတ်ဘူး ဆိုတဲ့ ‘ဘူး’ တစ်လုံးကို နားမလည်ပါတော့ဘူး။

တိုက်ပွဲ တိုက်တဲ့ နေရာမှာ ဖြစ်စေ၊ ရွေးကောက်တင်မြောက်ပွဲအတွက် မဲဆွယ် ဖာရားဟောတဲ့ အခါမှာ ဖြစ်စေ ‘ဆုံးရှုံးခြင်း’ ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကို ချာချီ လုံးဝ မေ့ထားလိုက်ပါတယ်။

၁၉၅၄ ခုနှစ် ဇွန်လမှာ ချာချီ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ်နဲ့ အမေရိကန် နိုင်ငံကို ရောက်လာစဉ် ကျွန်တော် သူ့ကို ပထမဆုံးအကြိမ် တွေ့ဖူးတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့ကို ကြိုဆိုတဲ့ အဖွဲ့ကို ကျွန်တော်က ဦးဆောင်ခဲ့ရတာပါ။ ချာချီ စီးလာတဲ့ လေယာဉ်ကြီး လေဆိပ်ကို ဆိုက်မလာခင်မှာ ကျွန်တော် သူ့ကို တွေ့ချင်လွန်းလို့ စိတ်စောပြီး စိတ်တွေ တုန်လှုပ်နေတာ ကျွန်တော် ကောင်းကောင်း မှတ်မိနေပါတယ်။

အဲဒီအချိန်မှာ ကျွန်တော်ဟာ ကမ္ဘာ့အနံ့ ခြေဆန့်ခဲ့ဖူးပြီး နိုင်ငံ အတော်များများကို ရောက်ဖူးနေပါပြီ။ နိုင်ငံ ခေါင်းဆောင် အတော်များများနဲ့ နာမည်ကြီး ပုဂ္ဂိုလ်အချို့ကို ကျွန်တော် တွေ့ဖူးထားပါပြီ။ ဒါပေမယ့် ကျွန်တော် တွေ့သမျှထဲမှာ ချာချီလောက် ကြီးကျယ်သူ တစ်ယောက်မှာ မပါပါဘူး။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ကျွန်တော် ပစိဖိတ်မှာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့စဉ်မှာ ချာချီ မိန့်ခွန်းတွေကို နားထောင်ဖူးခဲ့ပြီး သူ့မိန့်ခွန်းတွေကို သိပ်ကို ကြိုက်နှစ်သက်ခဲ့ပါတယ်။ သမ္မတ ရူးစဗဲ မိန့်ခွန်းများထက်ပဲ ချာချီ မိန့်ခွန်းများက ကြက်သီးထသည်အထိ လူကို ဆွဲဆောင်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော် နိုင်ငံရေးနယ်ထဲ ဝင်လာတာနဲ့ စစ်ကြီးအတွင်းက ချာချီရဲ့ ဗြိတိန်ကို ဦးဆောင်မှုဟာ ဘယ်လောက် တန်ဖိုး ရှိတယ်၊ ဗြိတိန် အခက်အခဲတွေ ပင်လယ်ဝေနေချိန်၊ ဗြိတိသျှ လူမျိုးများရဲ့ သတ္တိနဲ့ ခံနိုင်ရည်ကို စမ်းသပ် မှတ်ကျောက်တင် ခံရချိန်မှာ ချာချီ ဦးဆောင်မှု ဘယ်လောက် တန်ဖိုးကြီးတယ် ဆိုတာကို ကျွန်တော် ပိုမို သိရှိလာပါတယ်။

ကျွန်တော် ကံကောင်းတာက အဲဒီအချိန်မှာ အမေရိကန်နိုင်ငံက ကျင့်သုံးတဲ့ သံတမန် ပရိုတိုကို ထုံးစံအရ နိုင်ငံအကြီးအကဲ (Head of State) ကို သမ္မတက လေဆိပ် ဆင်းကြိုပြီး အစိုးရအကြီးအကဲ (Head of Government) ကို ကျတော့ ဒုသမ္မတက

လေဆိပ် ဆင်းကြိုရပါတယ်။ အားလုံးသိတဲ့ အတိုင်း ၁၇၇၆၊ ၁၇၇၆ မက ဗြိတိန်နိုင်ငံ အကြီးအကဲ ဖြစ်ပြီး ဝန်ကြီးချုပ်က အစိုးရ အကြီးအကဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဝန်ကြီးချုပ် ချာချီကို ကျွန်တော် ဒုသမ္မတ အနေနဲ့ လေဆိပ်မှာ ကြိုဆိုခဲ့ရတာပါ။

ချာချီကို မကြိုဆိုခင် ညမှာ ကျွန်တော်ဟာ သူ့ကို ကြိုဆိုတဲ့ လေဆိပ်မှာ ပြောဖို့ စက္ကန့် ၉၀ ကြိုဆို မိန့်ခွန်းလေးကို အထပ်ထပ် ဖတ်ထားပြီး လေဆိပ်ကို လာရင်းလည်း ကားပေါ်မှာ အထပ်ထပ် ဆိုလာခဲ့ပါတယ်။ အင်ဂျင်လေးလုံးတပ် ဆတရာတိုကရူဇာ လေယာဉ် ကြီး (Stratocruiser) ဆင်းသက်လာပြီး ကျွန်တော်တို့ ကြိုဆိုရေးအဖွဲ့ ရှေ့မှာ ရပ်နေခဲ့ခါ ခဏနေတော့ လေယာဉ်အပေါက်ဝမှာ ချာချီ ရပ်နေပါပြီ။ မီးခိုးရောင် ဦးထုပ် ဆောင်းထားပါတယ်။ သူ့ကြည့်ရ တာ အရပ် ပုသလို့ ထင်ရလို့ ကျွန်တော် အံ့သြနေပါတယ်။ သူ့ ခေါင်းကြီးက ကြီးပြီး လက်ပြင်ကုန်းသလို ဖြစ်နေတော့ သူ့လည်ပင်း ကို မမြင်ရလို့လည်း သူ အရပ်ပုတယ် ထင်ရတာ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ အမှန်တော့ ချာချီဟာ အရပ် ၅ ပေ၊ ၈ လက်မ ရှိလို့ အရပ်ပုတယ် မဆိုနိုင်ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ သမ္မတ သီယိုဒို ရူးစဗဲ (Theodore Roosevelt) လည်း အရပ် ၅ ပေ၊ ၈ လက်မပဲ ရှိတာပဲ။ သူ့အကူများ က ချာချီကို လက်တွဲပြီး လေယာဉ်လှေခါးမှ ဆင်းရအောင် အသင့် ရှိနေကြပါပြီ။ ချာချီက အောက်ကို တစ်ချက် ကြည့်လိုက်ပြီး ကြိုဆို ရေးအဖွဲ့ကိုလည်း မြင်ရော ဘယ်သူမှ သူ့ကို လက်မတွဲရဘဲ လေ ယာဉ်လှေခါးက သူ့ဟာ သူ ဆင်းလာပါတော့တယ်။ ချာချီဟာ မနှစ်ကတင် လေဖြတ်ထားတာပါ။ သူ့ဟာ လက်ယမ်းကို ကိုင်ပြီး ဖြည်းဖြည်းချင်း ဆင်းလာပါတယ်။ လှေခါး တစ်ဝက်လောက် ရောက် လာတော့ လှေခါးခြေရင်းမှာ လေတပ် ယူနီဖောင်းနဲ့ ရဲဘော်လေးဦး သူ့ကို အလေးပြုနေတာ တွေ့တော့ ချာချီက ပြန်ပြီး သူ့ရွှေရိုးကွပ် ခေါင်းနဲ့ လက်ကိုင်တုတ် မြှောက်ပြီး အသိအမှတ်ပြုလိုက်ပါတယ်။ ကျွန်တော်နဲ့ လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်ပြီး ကျွန်တော်နဲ့ တွေ့ရလို့ ဝမ်းမြောက် ကြောင်း ချာချီက ပြောပါတယ်။ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဒါးလက်စ်

ကိုပါ လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်ပြီး ချာချီဟာ အသံချဲ့စက် နေရာကို တန်းသွားခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော် မိတ်ဆက်ပေးတာကို စောင့်မနေတော့ဘဲ ချာချီက သူဟာ အဖနိုင်ငံတော်က အမိနိုင်ငံတော်ကို လာလည်ရတာ ဖြစ်လို့ ဝမ်းမြောက်ကြောင်း ပြောပါတယ်။ (ချာချီ မိခင်က အမေရိကန်သူပါ။) ပရိသတ်က လက်ခုပ်တီး သြဘာပေးတော့ ချာချီက လူတိုင်း သိနေပြီး ဖြစ်တဲ့ သူ ပြနေကျ ဗွီပုံလက်ကို ထောင်ပြပြီး (ဗွီက Victory အောင်နိုင်ခြင်း အဓိပ္ပာယ်ပါ။) သူ့အတွက် အသင့်ထားတဲ့ ကားကို တန်းသွားပါတယ်။ ကျွန်တော် အလွတ်လို ရနေပြီ ဖြစ်တဲ့ သူ့အတွက် ကြိုဆိုရေး မိန့်ခွန်းလေးကို မပြောရတော့ပါဘူး။

ကျွန်တော်နဲ့အတူ ကားနဲ့ အိမ်ဖြူတော်ကို လာရင်း အသက် ၇၉ နှစ် ရှိပြီ ဖြစ်တဲ့ ချာချီက ဘာသာရပ် တစ်ခုပြီး တစ်ခု မမောမပမ်း ပြောလာပါတယ်။ မကြာသေးခင်ကမှ လေဖြတ်ပြီး အသက် ၇၉ နှစ် ရှိပြီ ဖြစ်တဲ့ ချာချီဟာ တစ်ညလုံး လေယာဉ်စီးလာပြီး မနက်မှာ ဒီလောက်စကား ပြောနိုင်တာ မယုံနိုင်အောင်ပါပဲ။ ကျွန်တော့်ကို စကားပြောနေရာက လမ်းတစ်လျှောက်လုံး သူ့ကို ကြိုဆိုနေတဲ့ လူထုကိုလည်း ချာချီက လက်ပြ နှုတ်ဆက်ရပါသေးတယ်။

ကျွန်တော် (နစ်ဆင်) အရှေ့တောင်အာရှ သွားရောက်ခဲ့စဉ်က (ဗြိတိသျှပိုင်) မလေးရှားကို ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီး ကွန်မြူနစ်သောင်းကျန်းသူများကို တိုက်နေတဲ့ ဗြိတိသျှတပ်များကို သွားရောက်တွေ့ဆုံခဲ့လို့ ကျေးဇူးတင်ပါကြောင်း ချာချီက ပြောပါတယ်။ ပြီးတော့ အင်ဒိုချိုင်းနားမှာ ပြင်သစ်များဟာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး အင်ဒိုချိုင်းနားကို ပြန်တော့လာပါရဲ့၊ ဒါပေမယ့် အစွမ်းကုန် မတိုက်ကြတာ အလွန်မှားကြောင်း ချာချီက ဝေဖန်ပြောကြားပါတယ်။

ဗီယက်နမ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ပြောကြားရာမှာတော့ ချာချီအမြင်တွေဟာ တရုတ်က အမြဲပဲ လွှမ်းမိုးနေတာ တွေ့ရပါတယ်။ ငိုဒင်ဒင်ကို ကူညီရင်း ဗီယက်ကောင်းတွေကို အမေရိကန်က တိုက်လို့ တရုတ် စစ်ထဲ ဝင်မလာတာ အလွန်ကံကောင်းကြောင်း တရုတ်ဝင်

လာရင် တတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာကြီး ပြာကျက်နံ့ ဆိုက် သွားနိုင်ကြောင်း ချာချီက ပြောပါတယ်။ ဒီ ပြောကြားချက်တွေကို ကျွန်တော်က သမ္မတ အိုက်ဆင်ဟောင်ဝါးကို ပြန်သတင်းပို့တော့ သမ္မတက အံ့သြသွားပါတယ်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက နာဇီ ဂျာမနီကို ဇွဲနပဲနဲ့ တိုက်ခဲ့တဲ့ ချာချီဟာ အရှေ့တောင်အာရှမှာကျ တော့ အစောကြီးကတည်းက လက်လျှော့ အရုံးပေးချင်နေတာ ဖြစ် ပါတယ်။ ခုကျတော့မှ နောက်ကြောင်း ပြန်ကြည့်ကြတော့ ချာချီ ကပဲ မှန်နေတာ တွေ့ရပါတယ်။ ကွန်မြူနစ်နဲ့ မျိုးချစ်ဗီယက် ကောင်များကို နိုင်အောင် တိုက်လို့ မရနိုင်ဘူး ဆိုတာ ချာချီက အစောကြီးကတည်းက မြင်ခဲ့တာပါ။ သူ့ရဲ့ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်သမိုင်း တွေထဲက စတုတ္ထ စာအုပ် ဖြစ်တဲ့ "The Hinge of Fate" ကို ကျွန်တော် ဖတ်ပြီးကြောင်း ပြောတော့ ချာချီက သမ္မတ ရူးစဗဲ မကွယ်လွန်ခင် ၄ လလောက်မှာ ဗြိတိန်နဲ့ အမေရိကန်တို့ဟာ အဆက်အသွယ် လုံးဝ မရှိသလောက် ဖြစ်ခဲ့ရကြောင်း၊ ဒါမျိုး မဖြစ်သင့်ကြောင်း ချာချီက ဝေဖန် ပြောကြားပါတယ်။ ပြီးတော့ အနုမြူဗုံးနဲ့ ပတ်သက် ပြီး ချာချီ ဝေဖန်ပြောကြားတာဟာ အလွန် ကျိုးကြောင်း ဆီလျော်ပြီး အလွန်လည်း သဘာဝကျကြောင်း၊ အနုမြူဗုံး ပျံ့နှံ့သွားတာ (Proliferation) ဟာ အလွန် အန္တရာယ် ကြီးကြောင်း ချာချီက ပြောပါတယ်။ ပြီးတော့ ရူးစဗဲကို သူ ယော်လ်တာ (Yalta) မှာ တွေ့ရတော့ ရူးစဗဲ အတော် မမာနေပြီး သူ ကွယ်လွန်လို့ ထရူးမင်း သမ္မတ ဖြစ်လာတော့ ထရူးမင်းဟာ သူ့အလုပ်အကြောင်း သူ ဘာမှ မသိကြောင်း၊ နံပါတ်တစ် (သမ္မတ) ဖြစ်သူဟာ သူ့ကို ဆက်ခံမယ့် သူ့ကို သမ္မတ လုပ်ငန်းတွေ ဘာ ဖြစ်တယ် ဆိုတာ ပြောထားသင့်ကြောင်း၊ အထူးသဖြင့် အနုမြူ လက်နက် ပျံ့နှံ့နေတဲ့ ကမ္ဘာကြီးမှာ ဒီလို အမှားမျိုး နောက်ထပ် မမှားသင့်ကြောင်း ချာချီက ပြောပါတယ်။

နေ့လည်ခင်းမှာ ချာချီ တစ်ရေးတမော အိပ်ပြီး အနားယူတာ အားလုံး အသိ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို နေ့လည်မှာ အနားယူထားတော့

ညနေပိုင်း၊ ညပိုင်း ဆွေးနွေးပွဲများမှာ ချာချီဟာ အမြဲတန်း လန်းလန်း ဆန်းဆန်း ရှိနေပါတယ်။

ချာချီ စကားပြောကောင်းတာလည်း သူ့ရဲ့ အထူးချွန်ဆုံး အရည်အချင်း တစ်ရပ် ဖြစ်ပါတယ်။ အရေးကြီးတဲ့ မိန့်ခွန်းကြီးတွေ ပြောဆိုရာမှာ သူ့မိန့်ခွန်းတွေဟာ ကမ္ဘာကျော် မိန့်ဆိုချက်များ ဖြစ် လာပါတယ်။ ဒီလို မိန့်ခွန်းကြီးတွေ ပြောရာမှာသာ ထူးချွန်ရုံ မဟုတ်ဘဲ ချာချီဟာ ညစာ စားရာမှာရော ရေပက် မဝင်အောင် စကားပြော နိုင်သူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ တစ်ဦးတည်း ဒိုင်ခံ ပြောဆိုချက်များ (Monologues) ဖြစ်သော်လည်း ချာချီဟာ နားထောင်သူ မငြီးငွေ့ ရအောင် ပြောနိုင်ပါတယ်။ မစွက်နစ်ဆင်ရော၊ မစွက် အိုက်ဆင် ဟောင်းဝါးပါ ချာချီ စကားပြော ကောင်းတာကို အထူးပဲ ချီးကျူး ကြပါတယ်။ မစွက်အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါးနဲ့ ညစာအတူ စားကြရင်း ချာချီရဲ့ ဘိုးအား စစ် (Boer's War) အတွေ့အကြုံတွေ ပြောပြလို့ သူမနှင့် တကွ ညစာ အတူစားကြသူအားလုံး ချာချီ ပြောတာကို ငေးနားထောင်ခဲ့ရကြောင်း မစွက်အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါးက ကျွန်တော်ကို ပြောပြဖူးပါတယ်။ ချာချီဟာ စာရေးကောင်းသူ ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာကျော် စာပေ အမြောက်အမြား ရေးခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ရော၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အကြောင်းပါ ရေးသားခဲ့ပြီး သူ ရေးသမျှ စာပေတွေ ကျွန်တော် အားလုံးပဲ ဖတ်ဖူးပါတယ်။ ကျွန်တော် တွေ့ရတာက တော့ သူ့အတွေ့အကြုံတွေ ရေးရာမှာထက် သူ တကယ် မတွေ့ကြုံ ဘူးဘဲ စိတ်ကူးနဲ့ ရေးတာတွေက ပိုပြီးကောင်း၊ ပိုပြီး ပြောင်မြောက် ပါတယ်။ ပထမကမ္ဘာစစ် အကြောင်း ချာချီ ရေးတာတွေထဲက ကျွန်တော် အကြိုက်ဆုံးက (Eastern Front) နဲ့ (The Aftermath) ပါပဲ။

ပြီးတော့ ချာချီဟာ အမြဲပဲ ပြောသလို လုပ်သူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ ပြောခဲ့တဲ့ အထဲက သမိုင်းနဲ့ ပတ်သက်လို့

သမိုင်းကို အကောင်းဆုံး ပြုစုနည်းက ကိုယ်ကိုယ်တိုင် သမိုင်း ရေးခဲ့ဖို့ပါပဲ။

The best way to make history is to write it.

လို့ ပြောခဲ့သလို ချာချီ ကိုယ်တိုင် သမိုင်း ရေးခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အမေရိကန်ပြည်တွင်းစစ်နဲ့ ပတ်သက်လို့ ချာချီက ဒီလို ပြောပါတယ်။

ရောဘတ်အီးလီဟာ အမေရိကန်သမိုင်းမှာ အကြီးကျယ်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဖြစ်ပြီး သမိုင်းတစ်လျှောက်လုံးမှာ အကြီးကျယ်ဆုံး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး တစ်ယောက် ဖြစ်ပါတယ်။

အပိုမာတော့စ် (Appomattox) မှာ တောင်ပိုင်းတပ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးလီက မြောက်ပိုင်း ဗိုလ်ချုပ် ဂရန့်ထံ လက်နက်ချတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဗိုလ်ချုပ်လီက ဒီလို ပြောခဲ့ပါတယ်။

‘ကျွန်တော့် အရာရှိတွေ သုံးတဲ့ မြင်းတွေဟာ သူတို့ ပိုင်မြင်းများ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့ မြင်းများကို သူတို့အား ပြန်ပေးစေလိုပါတယ်။’

ဒီတော့ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဂရန့်က ‘အရာရှိတွေသာ မဟုတ်ဘူး တောင်ပိုင်းက ရဲဘော်တွေပါ သူတို့ မြင်းတွေကို ပြန်ပေးပါမယ်။ ဒီမြင်းတွေနဲ့ လယ်ထွန်ကြပါစေ။’ လို့ ဂရန့်က ပြောပြီး တောင်ပိုင်းက ဖမ်းမိတဲ့ မြင်းတွေ အားလုံး ဂရန့်က ဗိုလ်ချုပ်ကြီး လီကို ပြန်ပေးခဲ့ပါတယ်။

ကျွန်တော် ချာချီကို ‘စတာလင်ကို ဆက်ခံတဲ့ ဆိုဗီယက်ခေါင်းဆောင်များ’ အကြောင်းမေးတော့ ချာချီက

‘အနောက်နိုင်ငံများ ဟာ အမြဲ တောင့်တင်း ခိုင်မာနေဖို့ လိုကြောင်း၊ ကွန်မြူနစ်များနဲ့ ဆွေးနွေး စေ့စပ်တဲ့အခါ ကိုယ်က တောင့်တင်းခိုင်မာနေဖို့လိုကြောင်း၊ ကွန်မြူနစ်များနဲ့ ဆွေးနွေးစေ့စပ်တဲ့အခါ ကိုယ်က တောင့်တင်း ခိုင်မာဖို့ အရေးကြီးကြောင်း၊ ကိုယ်က ပျော့ညံ့နေတဲ့အခါ ကွန်မြူနစ် များနဲ့ စေ့စပ်ဆွေးနွေးဖို့ မသင့်ဘူး။’

လို့ ချာချီက ပြန်ပြောခဲ့ပါတယ်။

ဗြိတိန်ရဲ့ ပထမဆုံး အမျိုးသမီးပါလီမန် အမတ်ဖြစ်သူ လေဒီ အက်စ်တာ (Lady Aster) က တစ်ခါက ချာချီကို ဒီလို ပြောခဲ့ပါ

တယ်။

‘ရှင်ဟာ ကျွန်မ ယောက်ျား ဖြစ်ခဲ့ရင် ရှင် သောက်မယ့်
ကော်ဖီထဲ ကျွန်မ အဆိပ်ခတ်မိမှာပဲ။’

ဒီတော့ ချာချီက ဒီလို ပြန်ပြောခဲ့ပါတယ်။

‘ကျွန်တော်သာ ခင်ဗျား ယောက်ျားဆိုရင် ကျွန်တော် အဲ့ဒီ
ကော်ဖီကို သောက်ချလိုက်မှာပဲ’

ချာချီဟာ ဒီလို စကား အကြောမခံဘဲ ပြန်ပက် (ပြော)ရာ
မှာလည်း နာမည်ကြီး ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ခါက ပြဇာတ်ရေးဆရာကြီး
ရှော့ ဘာနဒ်ရှော့က ချာချီထံ ပြဇာတ်လက်မှတ် ၂ စောင် ပို့လိုက်ပြီး
ဒီလို စာတိုလေး ရေးပေးလိုက်ပါတယ်။

‘ကျွန်တော့် ပြဇာတ်ကို လာကြည့်ပါ။ ခင်ဗျား မိတ်ဆွေ
ရှိတယ် ဆိုရင် သူ့ကိုပါ ခေါ်ခဲ့ပါ။’

ချာချီက ဘာနဒ်ထံ ဒီလို ပြန်ရေးခဲ့ပါတယ်။

‘ပထမညမှာတော့ ကျွန်တော် အလုပ်များနေလို့ မလာနိုင်ပါ
ဘူး။ ခင်ဗျား ပြဇာတ် နောက်တစ်ည ဆက်ကရတယ်
ဆိုရင် ကျွန်တော် လာခဲ့ပါ့မယ်။’

ဘာနဒ်ရှော့ရဲ့ ပြဇာတ်က ရှော်လွန်းလို့ ပထမည ကပြပြီး
ရပ်ပစ်လိုက်ရမယ်၊ ဒုတိယည မကရတော့ဘူးပေါ့။

ချာချီဟာ အသက်ရလာတော့ ပိုလို့ မကစားတော့ဘဲ ပန်းချီ
ဆွဲလာပါတယ်။ သူ့ပန်းချီ လက်ရာများက စုတ်တံနဲ့ ရဲရဲဆွဲချပြီး
အလွန်တောက်ပတဲ့ အရောင်များကို သုံးပါတယ်။ (Bold Strokes
and Bright colours)

ချာချီ ဝါရှင်တန် လာလည်တုန်းက ကျွန်တော်နဲ့ စကားပြော
တဲ့အခါ စာရေးတဲ့အကြောင်း ရောက်သွားပါတယ်။ ကျွန်တော်က
‘ကျွန်တော်တော့ ကက်ဆက်ထဲ ထည့်ပြောပြီးမှ လက်နှိပ်စက် ပြန်
ရိုက်ခိုင်းကြောင်း’ ပြောတော့ ချာချီက

‘ကျွန်တော်ကတော့ ချောချော လှလှ အတွင်းရေးမှူးမလေး
နှစ်ယောက် ထားတယ်။ ရေးစရာရှိရင် သူတို့ကို ကျွန်

တော်က နှုတ်တိုက်ချပေးပြီး သူတို့က လိုက်ရေးတာပဲ။
မောင်ရင်လို စက်ထဲတော့ ဘယ်တော့မှ စကားမပြောဘူး။’

လို့ ချာချီက ရယ်ကြဲကြဲနဲ့ ပြောခဲ့ပါတယ်။

ဒီအတွေ့အကြုံကို ၁၉၇၂ ခုနှစ်မှာ ဆိုဗီယက် ခေါင်းဆောင်
ဘရက်စဉ်ကကို ကျွန်တော် ပြောပြတော့ ဘရက်စဉ်က

‘ကျွန်တော်လည်း ချာချီနဲ့ သဘောတူတယ်။ ပြီးတော့
အတွင်းရေးမှူးမလေးက အသုံးတည့်တာ ရှိသေးတယ်။
တစ်ရေးနိုး ကိုယ်က စိတ်ကူးပေါ်လို့ စာထရေးချင်ရင်
သူတို့နဲ့မှ ဟန်ကျတာ။’

လို့ ဘရက်စဉ်က ပြန်ပြောခဲ့ပါတယ်။

ချာချီဟာ အမြဲစတိုင်ကျကျ ဇိမ်နဲ့ နေလိုသူ ဖြစ်ပါတယ်။
ပထမ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ချာချီ ရှေ့တန်းကို သွားတဲ့အခါ သံဖြူ
ရေချိုးကန်ကြီးကို သူ့တပည့်များက အမြဲ ယူလာရပါတယ်။ ပြီးတော့
အမေရိကန်နိုင်ငံမှာ မိန့်ခွန်းတွေ လှည့်လည် ပြောရတော့ တချို့ပြည်
နယ်တွေမှာ အဲဒီ အချိန်တုန်းက အရက် မသောက်ရလို့ ပိတ်ပင်ထား
ပါတယ်။ ချာချီကတော့ မိန့်ခွန်း မပြောခင်မှာ ရှန်ပီနီတစ်လုံး
အမြဲပေးရမယ်လို့ သူနဲ့ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်တွေနဲ့ ချုပ်တဲ့ စာ
ချုပ်ထဲမှာ ထည့်ရေးထားပါတယ်။

ချာချီ အမေရိကန်သမ္မတရဲ့ အိမ်ဖြူတော်မှာ လာရောက်တည်း
ခိုစဉ်မှာ အိမ်ဖြူတော် ဧည့်သည်တော်တွေအတွက် ထားတဲ့ ဘုရင်မ
အိပ်ခန်း (The Queen's Bed Room) မှာ တည်းခိုဖူးပါတယ်။
ဘုရင်မ အိပ်ခန်းက အိမ်ဖြူတော်မှာ ရှိတဲ့ ဧည့်သည်တော်များ
အိပ်ခန်းတွေထဲမှာ အသားနားဆုံး၊ အကောင်းဆုံး အိပ်ခန်းပဲ ဖြစ်ပါ
တယ်။ ချာချီ နောက်တစ်ခေါက် အိမ်ဖြူတော်ကို လာလည်တော့
ရူးစဉ်က အမှတ်တရ ဖြစ်အောင် ဆိုပြီး လင်ကွန်း အိပ်ခန်းဆောင်မှာ
နေရာချထားပါတယ်။ သမ္မတလင်ကွန်းကိုယ်တိုင် အိပ်ခဲ့တဲ့ အခန်း
ဖြစ်တဲ့အပြင် လင်ကွန်းတို့ခေတ်က (၁၉ ရာစုအလယ်လောက်တုန်း
က) အသုံးပြုခဲ့ကြသလို လင်ကွန်းအိပ်ခန်းကို ပြင်ဆင်ထားတာပါ။

လင်ကွန်းအိပ်ခန်းမှာ အိပ်ဖူးတယ်လို့ ပြောနိုင်ရုံမှအပ ဘာမှ မက်စရာ မရှိပါဘူး။ အဲဒီ အခေါက်မှာ ချာချီကို လင်ကွန်းအိပ်ခန်းမှာ နေရာ ချထားတော့ ချာချီဟာ ညသန်းခေါင်မှာ သူ့ ညဝတ်အင်္ကျီ ဘိုသီ ဘတ်သီနဲ့ ခြေဖျားထောက်ပြီး လင်ကွန်းအိမ်ခန်းမှ ဘုရင်မ အိပ်ခန်းကို ပြောင်းအိပ်ခဲ့ကြောင်း အိမ်ဖြူတော် ဝန်ထမ်းများလောကမှာ ပြောစရာ ဖြစ်နေပါတယ်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်မှာ ချာချီ နောက်တစ်ခေါက် အမေ ရိုကန် လာလည်တော့ သမ္မတ အိုက်ဆင်ဟောင်းဝါး ဇနီးက ချာချီကို မေးပါတယ်။ ဘုရင်မ အိပ်ခန်းမှာ အိပ်မလား၊ လင်ကွန်း အိပ်ခန်းမှာ အိပ်မလားပေါ့။ ချာချီက မဆိုင်မတွဘဲ ဘုရင်မ အိပ်ခန်းကို ရွေးချယ် ခဲ့ပါတယ်။ လင်ကွန်း အိပ်ခန်းမှာ ဗြိတိသျှ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး အင်ထော်နီ အီဒင် အိပ်ခဲ့ရပါတယ်။

ချာချီဟာ အရက်ကောင်းလဲ ကြိုက်သူ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ခါ က ပြင်သစ်နိုင်ငံ (Chateau Lafite Rothschild) ကို ချာချီ ရောက် လာတော့ အိမ်ရှင် ပြင်သစ်များက ၁၈၇၀ ခုနှစ်က ဝိုင်ကို ချာချီကို တိုက်ကြပါတယ်။ ချာချီက ဝိုင်ကို ဖိမ်ခံသောက်ပြီးမှ ဧည့်သည်တော် မှတ်တမ်းမှာ ဒီလို ရေးသွားပါသတဲ့။

‘၁၈၇၀ ခုနှစ်ဟာ ပြင်သစ်တပ်မတော်အတွက် မကောင်းတဲ့ နှစ် ဖြစ်သော်လည်း ၁၈၇၀ ခုနှစ် ဝိုင်ကတော့ ပထမတန်း စားပါပဲ။’

၁၈၇၀ ခုနှစ်မှာ ပြင်သစ်က ပရပ်ရှား (ဂျာမနီ) ကို စစ်ရှုံးခဲ့ တာကိုး။

၁၉၃၆ ခုနှစ်မှာ ကျွန်တော် ဝင်စတန် ချာချီကို စပြီး သတိ ထားမိတာပါ။ အက်ဒဝပ် ဘုရင်နဲ့ နှစ်ခုလပ် မစွက် ဆင်မဆင် အချစ် ဇာတ်လမ်းမှာ ချာချီက အက်ဒဝပ်ကို ထောက်ခံခဲ့ပါတယ်။ ရှေးရိုးဆန်တဲ့ ဗြိတိသျှများက နှစ်လင်ကွာ မစွက်ဆင်မဆင်ကို မိဖုရား မြောက်ရမလား ဆိုပြီး အက်ဒဝပ်ဘုရင်ကို ရှုတ်ချနေကြစဉ်မှာ ချာချီ က လူကြိုက်နည်းတဲ့ ဘက်က အက်ဒဝပ်ဘုရင်ကို ထောက်ခံခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ အဲဒီအချိန်လောက်မှာပဲ ဂျာမနီမှာ ဟစ်တလာ

ရဲ့ နာဇီတွေ အာဏာရပြီး လက်နက်တပ်ဆင်နေကြတော့ ဗြိတိသျှနဲ့ အနောက်နိုင်ငံများ လက်နက်တပ်ဆင်ပြီး စစ်ပြင်ထားကြဖို့ ချာချီပဲ ထအော်ခဲ့တာပါ။ လူများစုက စစ်ကို မလိုလားဘဲ တာဝန်ရှိတဲ့ အစိုးရ ကိုယ်တိုင်က ရွှေ့ပြည်အေးတရား တိုက်ကျွေးနေစဉ်မှာ ချာချီ လို တာဝန်သိသူက လူနည်းစုပါ။ ချာချီလို လက်နက်တပ်ဆင်ဖို့ ဟောပြောရေးသားသူများကို စစ်ဝါဒီများလို့ သမုတ်ပြီး ဝိုင်းပယ်ထား ကြစဉ်မှာ မိုးခါးရေ မသောက်ဘဲ မိမိ မှန်တယ် ထင်တာကို ချာချီ ပြောဆိုရေးသားခဲ့ပါတယ်။

ပြီးတော့ ချာချီရဲ့ အရည်အချင်းတစ်ရပ်က နိုင်ငံရေးအမြင် ကျယ်ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ နာဇီဂျာမနီက ဥရောပတစ်တိုက်လုံးကို ဝါးမြို့ပြီး ဗြိတိန်တစ်နိုင်ငံတည်း ဟစ်တလာရဲ့ နာဇီဂျာမနီကို အံတု တိုက်ခိုက်နေစဉ်မှာ အမေရိကန် အရေးပါပုံ၊ အမေရိကန် ဗြိတိန်ဘက် က ပါလာပါမှ နာဇီရန်ကို တွန်းလှန်ဖြိုဖျက်နိုင်မှာကို ချာချီ မြင်ပြီး မဟာမိတ်များဘက်က အမေရိကန် စစ်ထဲပါလာအောင် ချာချီ ကြိုး စားခဲ့ပါတယ်။ အမေရိကန်နဲ့ ဗြိတိန် ပူးပေါင်းပြီး နာဇီဂျာမနီကို မတိုက်ခင်မှာ ချေးငှားစာချုပ် (Lend Lease) အရ အမေရိကန်မှ ငွေကြေးလက်နက်ပစ္စည်း အကူအညီရအောင် ချာချီ လုပ်ဆောင်နိုင် ခဲ့ပါတယ်။

ချာချီကို ၁၈၇၄ ခုနှစ်မှာ ဘလင်ဟိန်း နန်းတော် (Blenheim Place) မှာ မွေးဖွားခဲ့ပါတယ်။ သူ့မိဘနှစ်ပါးကို ချာချီက အလွန် လေးစား ချစ်ခင်သော်လည်း သူ့ဖခင် ရင်ဒေါ့ချာချီ (Lord Randolph Churchill) ရော မိခင်ကြီးကပါ ချာချီကို သာမန် ကလေး တစ် ယောက်လို သဘော ထားပြီး သူ့အတွက် သိပ်အချိန် မပေးနိုင်ခဲ့ ကြပါဘူး။

ချာချီ ဖခင် ရင်ဒေါ့ ချာချီဟာ အလွန်ထက်မြက်တဲ့ နိုင်ငံရေး သမား ဖြစ်သော်လည်း စိတ်မြန်ပြီး တစ္ဆေထိုး လုပ်ဆောင်တတ်သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ဝန်ကြီး ဘဝကနေ ဝန်ကြီးချုပ်ရဲ့ ပေါ်လစီကို သဘော မကျလို့ ရာထူးက နုတ်ထွက်ခဲ့ပါတယ်။ သူ ထင်တာက ဝန်ကြီးချုပ်

ဟာ သူ့နုတ်ထွက်လွှာကို လက်မခံဘူး၊ ဒါမှမဟုတ် သူ့ကို ရာထူး ပြန်လက်ခံလာအောင် ဖျောင်းဖျ ပြောဆိုမယ် ထင်ခဲ့သော်လည်း သူ မျှော်လင့်သလို ဖြစ်မလာဘဲ ရင်ဒေါ့ ချာချီ မြောက်သစ်ကိုင်းလွတ် ဘဝ ရောက်ခဲ့ရပါတယ်။ လော့ဒ် ရင်ဒေါ့ဟာ ဝန်ကြီးရာထူး ပြန်မရ တော့ဘဲ စောစောက စွဲကပ်ခဲ့တဲ့ ကာလသားရောဂါ ပြန်ပေါ်လာပြီး အသက် ၄၆ နှစ်မှာ လော့ဒ် ရင်ဒေါ့ ကွယ်လွန်ခဲ့ပါတယ်။ မိခင်ကြီး က ချာချီကို ယုယုယယ မလုပ်နိုင်ခဲ့သော်လည်း သူမ အဆက် အသွယ်ကောင်းများကြောင့် ချာချီ နိုင်ငံရေးမှာ အောင်မြင်သွားတာ ကိုပါ မိခင်ကြီး မြင်တွေ့သွားခဲ့ရပါတယ်။

ချာချီ ငယ်စဉ်က ကျောင်းမှာ (အိုင်စတိုင်လိုပဲ) ဘယ်လို ထူးခြားမှုမှ မပြသခဲ့ဘဲ သာမန်ကျောင်းသား တစ်ဦးသာ ဖြစ်ခဲ့ပါ တယ်။

ကျွန်တော် ပီကင်းကို ရောက်ခဲ့စဉ်က တရုတ်ပညာရေးဌာန အရာရှိကြီး တစ်ဦးက ဒီလို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘တရုတ်တိုင်းရင်းသား အားလုံးက အခမဲ့ မူလတန်းပညာ သင်ကြားခွင့် ရကြပါတယ်။ မူလတန်း အောင်ပြီးတော့ စာမေးပွဲ စစ်ပြီး အောင်မြင်သူများသာ အထက်တန်းပညာ ဆက်လက် သင်ကြားခွင့် ရပါတယ်။ စာမေးပွဲ မအောင် မြင်သူများက စက်ရုံတွေ၊ လယ်တောတွေမှာ သွားအလုပ် လုပ်ကြရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ပညာရေး စံနစ်အရ လူထုကို ပညာကောင်းကောင်း သင်ပေးနိုင်ပါရဲ့။ ဒါပေမယ့် ချာချီလို ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးတွေတော့ ဆုံးရှုံးခဲ့ရပါတယ်။’

စာမေးပွဲများမှာ ချာချီဟာ ဘိတ်ဆုံးကပဲ အောင်မြင်ခဲ့တာ ဖြစ်သော်လည်း သူဟာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာကိုတော့ ငယ်စဉ်ကတည်းက ဝါသနာပါပြီး ထူးချွန်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့ခေတ်က လက်တင် ဘာသာက မသင်မနေရ ဆိုတော့ သူ ဝါသနာ မပါတဲ့ ဘာသာကို ချာချီက လုံးဝ လျစ်လျူရှုထားတော့ သူ့အတန်းထဲမှာ ဘိတ်ဆုံးက ဖြစ်နေတာ မဆန်းပါဘူး။ ချာချီက အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားကိုတော့

ချစ်မြတ်နိုးလာပြီး ဒီစိတ်ဓာတ်က သူ့ဘဝအတွက်ရော အင်္ဂလိပ် စကားပြောနိုင်ငံများအတွက်ပါ၊ နောက်ပိုင်း ကမ္ဘာကြီးအတွက်ပါ များစွာ အကျိုးရှိစေခဲ့ပါတယ်။ အောက်စဖို့ဒ်၊ ကမ်းဘရစ်ချ် တက္ကသိုလ်များက ပညာရင်နို့ စို့သောက်ပြီး နိုင်ငံရေးနယ်ထဲဝင်ဖို့ လမ်းမရှိတော့တာကြောင့် ချာချီကို သူ့ဖခင်ကြီးက ဆင်းဟတ်စ် ဘုရင် စစ်တက္ကသိုလ်ကို ပို့လိုက်ပါတယ်။ မြင်းတပ်ဗိုလ်လောင်း အဖြစ် စစ်ပညာ သင်ကြားဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ အလွန်မှန်ကန် တဲ့ လမ်းစဉ်ကို ရွေးချယ်လိုက်ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ချာချီဟာ စစ် ပညာ သင်ယူရာမှာ အလွန် စိတ်ပါဝင်စားပြီး သူ့အတန်းမှာ ထိပ်ဆုံး နားလောက်က အောင်မြင်ခဲ့ပါတယ်။ ကျောင်းက ဆင်းတော့ ချာချီ ဟာ စွန့်စားတိုက်ခိုက်ရမယ့် နေရာကို ရှာပါတော့တယ်။ လူငယ်ပီ ပီ စွန့်စားတိုက်ခိုက်လို စိတ် သိပ်ပြင်းပြနေတာကိုး။

ကျူးဘားမှာ လွတ်လပ်ရေး လိုချင်တဲ့ မျိုးချစ်တွေက စပိန် နယ်ချဲ့တွေကို ပြန်တိုက်နေတော့ ချာချီ ကျူးဘားကို လိုက်လာခဲ့ ပါတယ်။ ဒီမှာလဲ သူ တွေ့လိုတဲ့ စွန့်စားခန်း မတွေ့ရခင် စစ်ပြီးသွား လို့ ချာချီ ဗြိတိန်ကို ပြန်လာခဲ့ရပါတယ်။

သူ နောက်အမှုထမ်းရတဲ့ နေရာက အိန္ဒိယပါ။ အိန္ဒိယမှာ စစ်မှုထမ်းရင်း ပိုလို ကစားခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ နေ့လည် အလွန် ပူပြင်းတဲ့ အချိန်မှာ သူများတွေ အိပ်စက်အနားယူတဲ့ အချိန်မှာ ချာချီဟာ စာအုပ်ကောင်းတွေ ရှာဖွေဖတ်ရှုတော့တာပဲ။ ဗြိတိန်မှာ ရှိတဲ့ မိခင် ကြီးထဲက (Annual Register) တွေ မှာယူပြီး အငမ်းမရ ဖတ်တော့တာပဲ။ ဒီ စာစဉ်တွေမှာ ဗြိတိန်နိုင်ငံရေးနဲ့ ကမ္ဘာ့သတင်း တွေပါတော့ ချာချီဟာ မျက်မှောက်ရေးရာမှာ သိပ်ကို ခေတ်မီ နေပါလော့တယ်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံရေး သတင်းတွေ၊ ဝေဖန်ချက်တွေကို မဖတ်ခင် ပြဿနာကို သူ ကိုယ်တိုင် လေ့လာပြီး သူသာဆိုရင် ဒီ ပြဿနာကို ဘယ်လို ဖြေရှင်းမယ်၊ ဘယ်ဘက်က လိုက်ပြီး ပါလီ မန်မှာ အခြေအတင် ပြောမယ် ဆုံးဖြတ်ပြီးမှ သတင်းတွေ၊ ဝေဖန် ချက်တွေကို ဖတ်တော့ ဒီလေ့လာမှုများက ချာချီအတွက် သိပ်ကို

တန်ဖိုး ရှိပါတယ်။ ပြီးတော့ အင်္ဂလိပ်စာ အရေးအသား ကောင်းတဲ့ မက္ကော်လေး (Macaulay) တို့၊ ဂစ်ဘွန် (Gibbon) တို့ စာအုပ်များ မှာယူပြီး နေ့လည်တွေမှာ တစ်ချိန်လုံး စာထိုင်ဖတ်တော့တာပဲ။ ထုံးစံအတိုင်း စာများများ ဖတ်ပြီးတော့ ရေးချင်လာတော့တာပေါ့။ ဒါနဲ့ မျက်မှောက်ရေးရာတွေ၊ သတင်းတွေ စုဆောင်းပြီး သူ့ထင်မြင်ချက်တွေပါ ရေးပြီး လန်ဒန် သတင်းစာတိုက်ကို ပို့ပေးပါတယ်။ နောက်ပိုင်း အိန္ဒိယ အနောက်မြောက် နယ်ခြားမှာ ပုန်ကန်မှုနဲ့ တိုက်ပွဲတွေ ဖြစ်လာတော့ ချာချီ အဲဒီနယ် ရောက်အောင် သွားပြီး စစ်မြေပြင် သတင်းတွေ သတင်းစာတိုက် တစ်တိုက်ကို ရေးပို့ခဲ့ပါတယ်။ သူ့ဝေဖန်ချက်တွေက မညာမတာ ရေးသားချက်များ ဖြစ်လို့ သူ ရေးတာတွေ စုပေါင်း စာအုပ် ထုတ်တဲ့အခါ သူ့စာအုပ်ကို လူတွေက 'ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများအတွက် ဒုဗိုလ် တစ်ဦး၏ အကြံဉာဏ်များ (A Subaltern's Hints to the Generals)' လို့ ပြောင်ပြီး ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ချာချီဟာ သူ တစ်စုံတရာ လိုချင်ရင် အောက်က အရာရှိငယ်တွေ၊ ဗြူရိုကရက်တွေနဲ့ အချိန်ဖြုန်း မနေဘဲ ထိပ်ဆုံးတက်ပြီး သူလိုချင်တာကို ရအောင် လုပ်တတ်ပါတယ်။

ကလီမင်သျူး (Clemen-cean ပြင်သစ်ဝန်ကြီးချုပ်) လွှဲကြံ့ကျော့ (Lloyd George, ဗြိတိသျှ ဝန်ကြီးချုပ်) နဲ့ ချာချီ သေကြတော့ ကောင်းကင်ဘုံ ရောက်သွားကြသတဲ့။ ကောင်းကင်ဘုံမှာ စိန့်ပီတာ (Saint Peter, တမန်တော်) က ကလီမင်သျူးနဲ့ လွှဲကြံ့ကျော့ကို ဘယ်သူ၊ ဘယ်ဝါ ဖြစ်တယ်လို့ မေးတာပေါ့။ ဒါမှ ကောင်းကင်ဘုံမှာ လူမှန် နေရာမှန် ချထားပေးနိုင်မှာကိုး။ နောက်ဆုံး စိန့်ပီတာက ချာချီကို သူ ဘယ်သူဖြစ်ကြောင်း မေးတော့ ချာချီက 'ခင်ဗျား ဘယ်သူလဲ ဘုရားသခင်ကို လွှတ်လိုက်စမ်း' (Who the hell are you? Get God) လို့ ချာချီက စိန့်ပီတာကို ဟောက်လိုက်သတဲ့။

အိန္ဒိယမှာ ချာချီ ရှိစဉ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး လော့ဒ် ကစ်ချင်နာ

(Lord Kitchener)က ဆူဒန်မှာ စစ်ဆင်ရေး လုပ်မယ် ဆိုတော့ ချာချီက နားပူလို့ သူ့မိခင်ကြီးက ချာချီ ကစ်ချင်နာ စစ်ကြောင်းနဲ့ ပါအောင် လန်ဒန်မှာ ကြီးဆွဲတော့ ချာချီ စစ်သတင်းထောက်အဖြစ် ကစ်ချင်နာ စစ်ကြောင်းနဲ့ လိုက်ခဲ့ရပါတယ်။ ဆူဒန် စစ်ဆင်ရေးမှာ ချာချီဟာ ကမ္ဘာမှာ နောက်ဆုံး မြင်းတပ်တိုက်ပွဲကြီး ဖြစ်တဲ့ အွန်ဒါမန် (Omdurman, the last cavalry battle) တိုက်ပွဲကြီးမှာ ပါဝင် ဆင်နွဲခဲ့ရပါတယ်။

၁၈၉၉ ခုနှစ်မှာ ချာချီဟာ တပ်ထဲက ထွက်ပြီး အိုဟမ်နယ် (Oldham) က ဝင်ရောက် အရွေးခံခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ရုံးခိုမိပြီး အရွေး မခံခဲ့ရပါဘူး။ ချာချီ အကြီးအကျယ် စိတ်ပျက်ခဲ့ပေမယ့် မကြာမီဘဲ ပြန်လည် စိတ်ဓာတ် တက်ကြွလာပြီး တောင်အာဖရိက ဘိုးအားစစ်ပွဲ (Boar's War) မှာ စစ်သတင်းထောက် လုပ်ရအောင် ချာချီ တောင်အာဖရိကကို ထွက်လာခဲ့ပါတယ်။ တောင်အာဖရိက ရောက်ပြီး စစ်သတင်းထောက်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေစဉ် ချာချီ ရန်သူ အဖမ်းခံခဲ့ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ချာချီပါပဲ။ ရန်သူလက်က လွတ်မြောက် ထွက်ပြေးခဲ့လို့ ဒတ်ချ်များက ချာချီကို မိရင် ဆုငွေ ၂၅ ပေါင် ပေးမယ်လို့ ကြော်ငြာခဲ့ပါတယ်။ ဒီဆုငွေ ၂၅ ပေါင် ပေးမယ် ဆိုတဲ့ ကြော်ငြာကို ချာချီက မှန်ဘောင် သွင်းထားပြီး သူ့မိတ်ဆွေများနဲ့ တွေ့တဲ့အခါ

‘ကျွန်တော်ဟာ ဒါလောက်ပဲ တန်သလား၊ ၂၅ ပေါင် တန် သလား။’ လို့ နောက်ပြောင်လေ့ ရှိပါတယ်။

ချာချီ အာဖရိကမှာ ရှိစဉ် အချစ်ဝတ္ထုတစ်ပုဒ် ရေးသားပြီး လန်ဒန်နဲ့ နယူးယောက်မှာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါတယ်။ နောက်သုံးလ အကြာမှာ သူ့ ဘိုးအားစစ် အတွေ့အကြုံတွေ ရေးပြီး စာအုပ်ထုတ် ဝေတဲ့အခါ ချာချီဟာ အတော်ကို ထင်ပေါ်ကျော်ကြားလာပါတယ်။ နောက် ၂ လရှိလို့ ချာချီ ဗြိတိန် ပြန်ရောက်တော့ မဲဆန္ဒနယ် ၁၁ နယ်က သူတို့ မဲဆန္ဒနယ်တွေက လာရောက် အရွေးခံဖို့ ချာချီကို ဖိတ်ခေါ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ချာချီက သူ ယခင် ရုံးခိုမိခဲ့တဲ့ အိုဟမ်ကပဲ

ပြန်လည် အရွေးခံခဲ့ပြီး ဒီတစ်ခါတော့ ချာချီ အရွေးခံခဲ့ရကာ အိုဟမ် မဲဆန္ဒနယ်က ပါလီမန်အမတ် ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ ချာချီဟာ ၁၉၀၁ ခုနှစ် (၂၀ ရာစုအစ) မှာ အိုဟမ်အမတ်အဖြစ် ပါလီမန်ကို ဝင်ရောက်ခဲ့ပါတယ်။ ချာချီဟာ ပါလီမန်ကို အလွန်ပဲ ချစ်မြတ်နိုးပြီး ပါလီမန်ထဲမှာ နိုင်ငံရေး တိုက်ပွဲတွေ စတင် ဆင်နွှဲပါတော့တယ်။ ချာချီရဲ့ ပါလီမန် မိန့်ခွန်းတွေဟာ အလွန်ပဲ စကားလုံး ပြောင်ပြီး လူထုကို လှုံ့ဆော်သွေးထိုးပေးနိုင်ပါတယ်။ ချာချီ မိန့်ခွန်းတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သြစတြေးလျ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ဆာ ရောဘတ် မင်ဇီးစ် (Sir Robert Menzies) က ဒီလို ပြောဖူးပါတယ်။

‘သူ့မိန့်ခွန်းတွေက လူထုကို လှုံ့ဆော် ဆွဲဆောင်နိုင်မှာပါ။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုရင် လူထုကို လှုံ့ဆော်နိုင်အောင် ပြောဟောသူ ခေါင်းဆောင်က ပထမ သူ့ကိုယ်သူ လှုံ့ဆော်နိုင်ရမယ်၊ အားလုံးဟာ သူ့စိတ်ထဲမှာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြတ်ပြတ်သားသား ရှိရမယ်၊ ချာချီဟာ အဲဒီလို လူစားမျိုး ဖြစ်လို့ သူ့မိန့်ခွန်းတွေက လူထုကို လှုံ့ဆော်ဆွဲဆောင်နိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။’

လို့ ရောဘတ်မင်ဇီးစ်က ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို အောင်မြင်တဲ့ ပြောဟောသူ ဖြစ်လာအောင် ချာချီဟာ အကြီးအကျယ် လေ့ကျင့်ယူခဲ့ရတာပါ။ အစမှာ သူပြောမယ့် မိန့်ခွန်းတွေကို ချာချီဟာ အလွတ်ကျက်ပြီး မှတ်စု မပါဘဲ ပြောသလို ပြောခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ဟန်အမူအရာ နေသားတကျ ဖြစ်အောင် ချာချီဟာ မှန်ကြည့်ပြီး လေ့ကျင့်ခဲ့တာပါ။

ချာချီဟာ သူ မှန်တယ် ထင်တာကို ရဲရဲဝံ့ဝံ့ လုပ်ဆောင်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ ပါဝင်နေတဲ့ ကွန်ဆာဗေးတစ်ပါတီက နိုင်ငံခြားကုန်စည်တွေကို အခွန်အတုတ်ကောက်ဖို့ ပေါ်လစီ ချမှတ်လုပ်ဆောင်နေစဉ် ချာချီက လွတ်လပ်စွာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး (Free Trade) ကို ထောက်ခံခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၀၄ ခုနှစ်မှာ ချာချီဟာ ကွန်ဆာဗေးတစ်များ နေရာက လစ်ဘရယ်များဘက်ကို ပြောင်းထိုင်လိုက်ပါ

တယ်။ ဒါ အလွန်ကို ရဲဝံ့တဲ့ လုပ်ဆောင်မှုပါ။ တကယ့်နိုင်ငံရေး စွန့်စားမှုကြီး ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ပိုင်း သူ လုပ်တာကိုင်တာ မဟန် ရင် ချာချီ နိုင်ငံရေး သေသွားမှာ သေချာပါတယ်။ ခြံခုန်ဖူးတဲ့ နွားဆိုတာမျိုး ဖြစ်သွားမှာပါ။ ဒါပေမယ့် ချာချီ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုများက သူမတူအောင် ထူးချွန်နေတာကြောင့် ဗြိတိန်မှာသာမက ဘဲ ချာချီကို ဒီမိုကရေစီအုပ်စု ခေါင်းဆောင်ကြီးအဖြစ် တစ်ကမ္ဘာလုံးက အသိအမှတ်ပြုခြင်း ခံခဲ့ရပါတယ်။ လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်မှုက ဗြိတိန်မှာ အလုပ်သစ်တွေ အမြောက်အမြား ဖော်ထုတ်ပေးမှာ၊ လူတွေ အလုပ်ရလာကြတော့ တိုင်းသူပြည်သား အားလုံး လူနေမှု အဆင့်အတန်း မြင့်မားလာကြမှာ ချာချီ မြင်ပြီး လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်မှုကို အားပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ တိုင်းပြည်ကောင်းကျိုး ကြည့်ပြီး ပါတီ ကောင်းစားရေးကို စွန့်လွှတ်ခဲ့တဲ့ အကောင်းဆုံး သာဓကပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ပါတီရေးရာမှာ နိုင်ငံရေးမှာ အောင်မြင်ဖို့ လူတစ်ဦးမှာ ရှိရမယ့် အရည်အချင်းများအနက် လိမ္မာရေးခြား ရှိရမယ်၊ မူလ နိုင်ငံရေး အသိစိတ် (Political instinct) ရှိရမယ်၊ အကျင့်စာရိတ္တကောင်း ရမယ်၊ တိုင်းပြည်အတွက် ရည်မှန်းချက် ကြီးကြီးမားမား ဆုပ်ကိုင် ထားနိုင်ရမယ်၊ ဒါတွေတင် မလုံလောက်သေးပါဘူး။ နိုင်ငံရေးသမား တစ်ဦးဟာ အားလုံး အောင်မြင်မှု ရအောင် အားလုံးကို စွန့်လွှတ် နိုင်တဲ့ သတ္တိ (Willingness to risk all to gain all) ရှိရမယ်။ ခု နောက်ဆုံး ဖော်ပြတဲ့ အရည်အချင်းဟာ တကယ့် ထူးချွန်ပြောင် မြောက်တဲ့ နိုင်ငံရေး ပညာရှင်နဲ့ သာမန်နိုင်ငံရေးသမားကို ခွဲခြားတဲ့ အရည်အချင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို ပြောလို့ ဆင်ကန်းတောတိုး လုပ်ရမယ် ဆိုလိုတာ မဟုတ်ပါဘူး။ အရေးကြိုတဲ့အခါ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ စွန့်စွန့်စားစား လုပ်ဆောင်ရမယ်လို့ ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ချာချီ ဘဝကို လေ့လာရင် သူဟာ ဘဝတစ်လျှောက်လုံး ရဲရဲဝံ့ဝံ့ စွန့်စွန့် စားစား လုပ်ဆောင်ခဲ့တယ်။ တစ်ခါတရံမှာ ဆင်ကန်းတောတိုး လုပ်ဆောင်တာများတောင် ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဆုံးရှုံးရမှာ ကျဆုံးသွားမှာ

ကြောက်လို့ နောက်တွန့်နေတာမျိုး၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မယုံမရဲ ဖြစ်နေတာမျိုး ချာချီမှာ တစ်ခါမှ မရှိခဲ့ပါဘူး။ ချာချီ နိုင်ငံရေး ပါတီ ပြောင်းလိုက်တာက အကြီးအကျယ်ကို နိုင်ငံရေးဂယက် ရိုက်ခဲ့ပါတယ်။ ချာချီဟာ ကိုယ်ကျိုးကိုသာ ကြည့်သူ၊ သူ ကောင်းစားမယ်ဆိုရင် သူ့ပါတီကို စွန့်ခွာရမှာ ဝန်မလေးသူ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး စွပ်စွဲပြောဆိုတာ ခံခဲ့ရပါတယ်။ သူ့ကို နိုင်ငံရေး အတိုက်အခံများက 'ဘလင်ဟိမ်းကြွက်' (Blenheim Rat) လို့ နှိမ်ခေါ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ကွန်ဆာဗေးတစ်ပါတီ အမာခံများက ချာချီကို အချိန် အတော်ကြာ အထိ ခွင့်မလွတ်နိုင်ခဲ့ကြပါဘူး။ (ပထမ ကမ္ဘာစစ်) အတွင်း ညွန့်ပေါင်း အစိုးရမှာ ကွန်ဆာဗေးတစ်များ ပါဝင် စေချင်ရင် ချာချီကို ဝန်ကြီးရာထူး မပေးဘူးလို့တောင် ကွန်ဆာ ဗေးတစ်ပါတီက ခြွင်းချက် ထားခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ ချာချီ ပါတီပြောင်းပြီး ၁၁ နှစ်ကြာမှ ပထမကမ္ဘာစစ်ကာလမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ချာချီဟာ အသက် ၃၂ နှစ်အရွယ်၊ ၁၉၀၆ ခုနှစ်မှာ လစ်ဘရယ် အစိုးရလက်ထက်မှာ ပထမဆုံးအကြိမ် ဝန်ကြီးရာထူး ရခဲ့ပါတယ်။ နောက်နှစ်များမှာလည်း ချာချီဟာ ဝန်ကြီး (၆) ကြိမ် ဖြစ်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ ကုန်သွယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ ၂ကွဒ် ဖြစ်စဉ်က ချာချီဟာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွေ အမျိုးမျိုး လုပ်ခဲ့ပြီး ခေတ်သစ် ဗြိတိန်ရဲ့ အခြေခံတွေကို ချမှတ်ပေးခဲ့ပါတယ်။ သူ့လုပ်ဆောင်ချက်တွေထဲက အရေးကြီးတာ အချို့ ဖော်ပြရရင် ကျောက်မီးသွေးတွင်းတူး အလုပ်သမားများကို တစ်နေ့ (၈) နာရီထက် ပိုမခိုင်းရ ဥပဒေအပြင် ကျောက်မီးသွေးတွင်းများမှာ လုံခြုံရေးပစ္စည်း အများအပြား တပ်ဆင်စေခဲ့ပါတယ်။ ၁၄ နှစ်အောက် ကလေးများကို ကျောက်မီးသွေးတွင်းများမှာ မခိုင်းရ ဥပဒေ၊ ဈေးဆိုင်အလုပ်သမားများကို အားလပ်ချိန် ပေးရေး၊ အလုပ်သမား အားလုံးအတွက် အနည်းဆုံး အခကြေးငွေ သတ်မှတ်ချက်၊ အလုပ်အကိုင်နဲ့ အလုပ်သမား ရှာဖွေရေးရုံးတွေ မြို့အသီးသီးမှာ ဖွင့်လှစ်ခဲ့တဲ့အပြင် ချာချီက အကျဉ်းစခန်း ပြုပြင်ရေး ဥပဒေများပါ ထုတ်ပြန်ပေးခဲ့ပါတယ်။ ချာချီ

လုပ်ခဲ့တဲ့ ဥပဒေများဟာ ခေတ်သစ် ဗြိတိန်ရဲ့ အခြေခံ ဥပဒေများပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို အလုပ်သမား ကောင်းစားရေး၊ တိုင်းသူပြည်သား ကောင်းစားရေး ဥပဒေစည်းမျဉ်းတွေ အမျိုးမျိုး ထုတ်ပြန်ခဲ့သော်လည်း ချာချီဟာ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒနဲ့ လစ်ဘရယ်ဝါဒကို အမြဲတန်း ဘီလူးစည်း လူ့စည်း ခွဲခြားသတ်မှတ်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ချာချီဟာ ရှေ့တန်းအ ရောက်ဆုံး လစ်ဘရယ်ဝါဒီ တစ်ဦးပဲ ဖြစ်ပြီး ဆိုရှယ်လစ်တစ်ဦး တော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒီနိုင်ငံရေး ဝါဒနှစ်ခုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ချာချီ က ဒီလို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒက ချမ်းသာမှုကို အောက်ကို ဆွဲချပြီး လစ်ဘရယ်ဝါဒကတော့ ဆင်းရဲမှုကို ပပျောက်စေပါတယ်။ ဆိုရှယ်လစ် ဝါဒက စွန့်စားတီထွင်မှုကို သတ်ပြီး လစ်ဘရယ် ဝါဒက တီထွင်မှုကို အထူး အခွင့်အရေးများ၊ အခွင့် ထူးခံများရဲ့ အချုပ်အနှောင်က လွတ်မြောက်စေပါတယ်။ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒက ချုပ်ချယ်မှု ဥပဒေ အမျိုးမျိုးကို ထိပ် တန်းတင်ပြီး လစ်ဘရယ် ဝါဒက လူကို ပထမ ဦးစား ပေးထားပါတယ်။ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒက ငွေအရင်းအနှီးကို တိုက်ပြီး လစ်ဘရယ်ဝါဒက လက်ဝါးကြီးအုပ် မနိပိုလီကို တိုက်ပါတယ်။’

ချာချီဟာ သူ လိုချင်တာကို ရအောင် လုပ်တတ်ပြီး သူများ တွေ ဘာထင်ထင် ကိုယ်မှန်တယ် ထင်တာကို စွတ်ရွတ် လုပ်တတ် လို့ သူ အကြောင်း သိသူ တစ်ဦးက ချာချီကို ဒီလို ဝေဖန် ပြော ဆိုခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘ဝင်စတန်ကို ပထမဆုံးအကြိမ် တွေ့လိုက်ရင် သူ့ချို့ယွင်း ချက်တွေ၊ အားနည်းချက်တွေ အားလုံးကို တွေ့သွားမှာ ဖြစ်ပြီး ကျန်ဘဝ တစ်လျှောက်လုံးမှာတော့ ချာချီရဲ့ အား ကောင်းချက်၊ အားသာချက်များကို တွေ့သွားရမှာ ဖြစ် ပါတယ်။’

ရှေးခေတ်က ထူးချွန်တဲ့၊ သူများနဲ့ မတူတဲ့ ခေါင်းဆောင်

များကို အားပေးခဲ့ကြပေမယ့် ခုခေတ်မှာကျတော့ သူလိုငါလို နေတတ်ထိုင်တတ်သူများကို ပိုပြီး အသားပေးနေကြပါတယ်။ ခုခေတ် နိုင်ငံရေးဆောင်ပုဒ်က 'လှိုင်းထအောင် မလုပ်နဲ့ဟေ့၊' (Don't make Wave) လို့ ပြောရမလို ဖြစ်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခုခေတ်လို ထင်ပေါ်သူတိုင်းကို အစစ မျက်စိဒေါက်ခံ ကြည့်ရတဲ့ အချိန်အခါ မျိုးမှာ ချာချီလို ဒီဂေါလ်လို ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး ထိပ်တန်းကို ထိုးထွက်လာဖို့ ခက်ခဲမယ် ယူဆရပါတယ်။ ချာချီလည်း သူ မှန်တယ် ထင်တာ စွတ်စွတ်လုပ်တတ်လို့ တကယ် ခင်မင်ရင်းနှီးတဲ့ မိတ်ဆွေ အလွန်နည်းပြီး၊ ရန်သူတွေတော့ တစ်နေ့ တခြား ပိုလို့ များလာပါတယ်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း လွှဲက်ဂျောဟာ ချာချီကို တကယ်ခင်မင် အထင်ကြီးသူ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လွှဲက်ဂျောက ချာချီနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဒီလို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

'သူ (ချာချီ) ဟာ တစ်ခါတရံ မြည်းလို ပြုမူတတ်တယ်။' မြည်းလိုပဲ မိုက်မဲတယ်ပေါ့။ ပထမကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဒါဒဲင်နယ် စစ်ဆင်ရေးမှာ ဂယ်လီပိုလီ (Gallipoli Dadenalles Campaign) မှာ ကမ်းတက်တိုက်ဖို့ ချာချီ အကြံပေးချက်အတိုင်း စစ်ဆင်ရေး လုပ်ကြတော့ စစ်ဆင်ရေး မအောင်မြင်ဘဲ အကျအဆုံးများစွာနဲ့ ဗြိတိသျှ တပ်များ ပြန်ဆုတ်ခဲ့ကြရပါတယ်။ လောလောဆယ်မှာတော့ ချာချီ အကြီးအကျယ် နာမည်ပျက်ခဲ့ရတာပေါ့။ နောက်ပိုင်းကျတော့မှ စစ်သမိုင်းဆရာများ သေသေချာချာ ပြန်လည်လေ့လာကြတော့ ဂယ်လီပိုလီစစ်ဆင်ရေး ကျဆုံးရတာ လက်တွေ့လုပ်တဲ့ ကိုင်တဲ့ သူတွေ အသုံးမကျလို့ ဖြစ်ရကြောင်း၊ ဂယ်လီပိုလီမှာ ချာချီ အကြံဉာဏ် အတိုင်း တကယ်နိုင်အောင် တိုက်နိုင်ကြရင် ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး ၁၉၁၈ ခုနှစ် မတိုင်မီ အစောကြီး ပြီးသွားနိုင်ကြောင်း ရေးသားခဲ့ ကြပါတယ်။ ဒီလို ဘဝတိုက်ပွဲမှာ အဆင်မပြေတဲ့ အခါများမှာ ချာချီဟာ အကြီးအကျယ် စိတ်ဓာတ်ကျပြီး လူရာစိတ်ရော ပုံကျသွား တတ်ပါတယ်။ ဒါကို ချာချီက 'ခွေးမဲ စိတ်ကျရောဂါ' (Black Dog) လို့ ခေါ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါမျိုးခံစားရတဲ့အခါ တစ်ကြိမ်မှာ ချာချီ

ဟာ ရက်သတ္တပတ်များစွာ ခံစားခဲ့ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ထူးချွန်သူများဟာ ခုပြောတဲ့ တစ်ခါတရံ စိတ်ကျရောဂါများ ခံစားရတတ်ပါတယ်။ ဗြိတိသျှ စာပေပညာရှင် ဆင်မြူရယ် ဂျွန်ဆင် (Samuel Johnson) လည်း ဒီလို ရောဂါမျိုး ခံစားခဲ့ရဖူးတယ်လို့ သိရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ချာချီရဲ့ အကောင်းဆုံးအချက်က ဒီလို ရောဂါ ခံစားရတိုင်း အားသစ်လောင်းပြီး ချက်ချင်း ပြန်နာလန် ထလာခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို အားသစ်လောင်း နားလန်ထလာ တဲ့အခါ ချာချီဟာ အရင်အခါများကထက် ပိုပြီး တက်တက်ကြွကြွ လုပ်ဆောင်တတ်ပါတယ်။

၁၉၀၈ ခုနှစ်မှာ ကလီမင်တိုင် ဟိုဇီယာ (Clementine Hozier) နဲ့ လက်ထပ်ခဲ့ပါတယ်။ ချာချီအသက် ၃၄ နှစ်မှာ အိမ် ထောင်ကျခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးမှာ အခက်အခဲနဲ့ ရင်ဆိုင်ရ တိုင်း ချာချီ ဇနီးဟာ အမြဲပဲ ချာချီ နောက်မှာ ရှိပြီး ချာချီကို အားပေးခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို ချာချီရဲ့ နိုင်ငံရေးတိုက်ပွဲတိုင်းမှာ ချာချီ ဇနီးဟာ ချာချီနောက်က ရပ်တည်ခဲ့တာ ဖြစ်သော်လည်း သူမဟာ နိုင်ငံရေးကို လုံးဝ စိတ်ပါဝင်စားတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဇနီးကောင်း တစ်ဦး အနေနဲ့သာ ချာချီကို ထောက်ခံခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၂၀ ခုနှစ်များမှာ ဗြိတိသျှအစိုးရ အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲတိုး တက်ခဲ့ကြပေမယ့် ချာချီကတော့ နံဘေးမှာ ရောက်နေခဲ့ပါတယ်။ ဒီကာလကို ချာချီက 'နိုင်ငံရေး တောကြီးမျက်မဲ' (Political Wilderness) ထဲ ရောက်နေခဲ့တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ အဲဒီအချိန်လောက်မှာ ချာချီဟာ အသက် ၄၇ နှစ်ပဲ ရှိပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့် သူ့ကို အများက အဖိုးကြီး ဖြစ်နေပြီ ယူဆခဲ့ကြပါတယ်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်မှာ ချာချီ အူအတက်ပေါက်ပြီး ခွဲစိတ်ကုသခံရလို့ ရွေးကောက်ပွဲမှာ မဲဆွယ်တရားတောင် မဟောနိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ဒါနဲ့ ရွေးကောက်ပွဲမှာ ချာချီ ရှုံးနိမ့်ခဲ့ရပါတယ်။

'စစ်ပွဲမှာ သူ တစ်ဦး တစ်ကြိမ်သာ ကျဆုံးနိုင်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးမှာတော့ သူ့ကိုယ်တိုင်က အရှုံး မပေးမချင်း

ကျရှုံးသူဟာ တစ်နေ့မှာ ပြန်ထောင် ထလာနိုင်တာပဲ။’
 In war one dies only once, in politics one dies only
 to rise again’ Talleyrand.)

လို့ တယ်ရီရောင်းက ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ ချာချီဟာ ဝင်ငွေရအောင်
 စာနယ်ဇင်းများမှာ သတင်းဆောင်းပါးများ ရေးပါတယ်။ နောက်
 ရွေးကောက် ပွဲ ၂ ကြိမ်တိုင်တိုင် ချာချီဟာ ဆက်တိုက် ရုံးနိမ့်ခဲ့ပြီး
 ပြန်လည် အရွေးမခံခဲ့ရပါဘူး။

ချာချီ ပါဝင်ခဲ့တဲ့ လစ်ဘရယ်ပါတီဟာ လောဘာအလုပ်သမား
 ပါတီကို ယှဉ်ပြိုင်နိုင်အောင် ကွန်ဆာဗေးတစ်များနဲ့ ပူးပေါင်းပြီး
 ရွေးကောက်ပွဲ ဝင်ခဲ့ရာ ချာချီ ၁၉၂၄ ခုနှစ်မှာ ပါလီမန်အမတ်
 ပြန်ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ ကံကောင်းထောက်မပြီး ချာချီဟာ ဘဏ္ဍာရေး
 ဝန်ကြီး (Chancellor of the Exchequer) ဖြစ်လာပါတယ်။ ကံ
 ကောင်းပုံက ဒီလိုပါ။ ဝန်ကြီးချုပ် စတင်လေဘော်ဒဝင် (Stanley
 Baldwin) က ချိန်ဘာလိန်ကို ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး ခန့်လိုက်တာပါ။
 ချိန်ဘာလိန်က သူ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး မလုပ်ပါရစေနဲ့ တောင်းပန်ပြီး
 ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးလုပ်ခဲ့လို့ ချာချီ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး ဖြစ်လာတာပါ။
 ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးအဖြစ် ချာချီလုပ်ဆောင်ခဲ့တာတွေဟာ တိုင်းပြည်
 အတွက် အလွန်ကောင်းတာတွေ ဖြစ်ပေမယ့် လူကြိုက်တော့ မများ
 ပါဘူး။ ပထမကမ္ဘာစစ်ဒဏ်ကြောင့် ဗြိတိန်ဟာ စီးပွားရေး နိမ့်ကျ
 နေချိန် ဖြစ်ပါတယ်။ ချာချီ လုပ်ဆောင်တာတွေထဲက အမျိုးသား
 ပင်စင် စီမံကိန်း (National Pension Plan) တို့၊ မုဆိုးမနဲ့ ကလေးများ
 အာမခံစီမံကိန်း (Insurance for wWndows and Children) တို့ဟာ
 တိုင်းပြည်အတွက် လိုအပ်တဲ့ စီမံကိန်းများ ဖြစ်သော်လည်း တိုင်းပြည်
 အတွက် အလွန်ငွေကုန်ကြေးကျများတဲ့ စီမံကိန်း ဖြစ်ပါတယ်။
 ဒါ့အပြင် ၁၉၂၉ ခုနှစ် စီးပွားရေး ကျဆင်းမှု (Worldwide De-
 pression) ဟာ တစ်ကမ္ဘာလုံးကို ထိခိုက်ခဲ့တာ ဖြစ်လို့ ဗြိတိန်လည်း
 စီးပွားရေး ကျဆင်းမှုဒဏ်ကို လှလှပပကြီး ခံလိုက်ရပါတယ်။

ချာချီဟာ နောက်တစ်ကြိမ် နိုင်ငံရေး တောကြီးမျက်မဲထဲ

ရောက်ခဲ့ရပြန်ပါတယ်။ ချာချီဟာ အာဏာလက်လွတ် ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း စာအုပ်တွေ ဖိပြီး ရေးခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို နိုင်ငံရေး တောကြီးများကဲ့သို့ ရောက်နေစဉ် ‘မာဘာရိုနှင့် သူ၏ နိုင်ငံရေး လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ပြိုင်ဘက်များ’ (Marborough and His Contemporaries) စာအုပ်တွေကို ရေးသားထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့ပါတယ်။

(ဒါဟာ ကျွန်တော်တို့ မြန်မာလူငယ်များ အလွန်နမူနာ ယူထိုက်ပါတယ်။ ဆုံးရှုံးမှု တစ်ခုနဲ့ ရင်ဆိုင် နေချိန်မှာ စိတ်ဓာတ်ကျ မနေဘဲ၊ ကျလည်း ခဏပေါ့၊ စာအုပ်တွေ ရေးသားပြုစုတော့ နောင်လူငယ်များအတွက် အလွန်တန်ဖိုးရှိတဲ့ စာတွေ ကျန်ခဲ့ပါတယ်။ ။ စာရေးသူ၏ စကားချပ်)

ဒီအချိန်မှာပဲ ချာချီဟာ နာဇီ ၇၅၀ မနီ အန္တရာယ် ကြီးမားပုံဟောပြောပြီး ဗြိတိန် ပြန်လည် လက်နက်တပ်ဆင်အောင် လှုံ့ဆော် ရေးသား ဟောပြောခဲ့ပါတယ်။

၁၉၃၉ ခုနှစ်မှာ ဟစ်တလာက ပိုလန်နိုင်ငံကို ဝင်တိုက်တော့ ချိန်ဘာလိန်က ချာချီကို ခေါ်ယူပြီး ရေတပ်ဝန်ကြီး (First Lord of the Admiralty) ခန့်အပ်ခဲ့ပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ ၂၅ နှစ်က သူလုပ်ခဲ့ဖူးတဲ့ အလုပ်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ချာချီကို သူ့လုပ်ဖော်ကိုင်ဘက်တွေ အဆင့်တူတွေက ဘယ်လို ကြည့်မရပေမယ့် သူဟောကိန်း ထုတ်ခဲ့တာတွေ၊ ပြောခဲ့ဟောခဲ့တာတွေက မှန်နေတော့ လူငယ်လူလတ်ပိုင်းက သူ့ကို ကြည်ညိုလေးစားကြပါတယ်။ ချာချီလည်း ရေတပ်ဝန်ကြီး ဖြစ်ရော ဗြိတိသျှ ရေတပ်ရှိတဲ့ ကမ္ဘာ့အနှံ့နေရာများကို ‘ဝင်စတန် ပြန်လာပြီ’ (Winston is back) ဆိုတဲ့ ကြေးနန်းပို့ခဲ့ကြပါတယ်။

ချိန်ဘာလိန်လည်း လူကြိုက် နည်းနေပါပြီ။ သူ အလိုလားဆုံး ငြိမ်းချမ်းရေးလဲ မကြာခင်ဘဲ ပြိုကွဲပြီး စစ်မီးကြီး တစ်ကမ္ဘာလုံးမှာ တောက်လောင်တော့မှာ သေချာနေပါပြီ။ ဝန်ကြီးချုပ်လဲဖို့ တော်ပြီ။ ဒါပေမယ့် ချိန်ဘာလိန်ကရော ဗြိတိသျှဘုရင်ကြီးကပါ ဝင်စတန် ချာချီကို ဝန်ကြီးချုပ် ရာထူး မပေးချင်ကြဘူး။ သူတို့ ပိုမိုလိုလားကြတာက လော့ဒ်ဟယ်လီဖက်စ် (Lord Halifax) ပါ။ ဒါပေမယ့်

အထက် လွတ်တော်အမတ်က ဝန်ကြီးချုပ် မဖြစ်ရဘူး ဆိုတဲ့ ဗြိတိသျှ အစဉ်အလာကြောင့် ချာချီ ဝန်ကြီးချုပ် ရာထူး ရလာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ချာချီဟာ အဲဒီအချိန်မှာ ၆၅ နှစ် ရှိပါပြီ။

(ကျွန်တော်တို့ မြန်မာ ဗုဒ္ဓဘာသာများ စိပ်ပုတီးလည်ဆွဲပြီး ရိပ်ကြီးခိုနေတဲ့ အရွယ်ပေါ့။ ။စာရေးသူ၏ စကားချပ်)

၁၈၄၀ ခုနှစ်၊ မေလ ၁၀ ရက်နေ့မှာ ချာချီ ဝန်ကြီးချုပ် ရာထူး ရလာတော့ သူ့ဒိုင်ယာရီမှာ ချာချီက ဒီလို ရေးသွင်းခဲ့ပါတယ်။

‘လင်းအားကြီး ၃ နာရီ ကျွန်တော် အိပ်ရာထဲ ဝင်တဲ့ အချိန်မှာ ကျွန်တော်ဟာ ခုမှ သက်မချနိုင်တော့တယ် (I was conscious of a profound sense of relief) လို့ ခံစားမိပါတယ်။ ခုမှ မြင်ကွင်းကျယ် တစ်ခုလုံးကို ကျွန်တော် ဦးဆောင်မှု ပေးနိုင်တော့မှာပါ။ ကျွန်တော်ဟာ ကံတရားနဲ့ လက်တွဲလမ်းလျှောက်နေရသလို ခံစားမိပါတယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ ကျွန်တော့် ဘဝတစ်ခုလုံးဟာ ဒီအချိန် ဒီနာရီ အတွက် ပြင်ဆင်မှုတွေပါလားလို့ သိရှိခံစားလာရပါတယ်’

ချာချီ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ပထမဆုံး ပြောခဲ့တဲ့ မိန့်ခွန်းမှာ ချာချီက

‘ကျွန်တော့်မှာ တိုင်းပြည်ကို ပေးစရာ သွေး၊ ချွေး၊ မျက်ရည်နဲ့ အလုပ်က လွဲလို့ ဘာမှ မရှိပါဘူး’

လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒီစကားလုံးတွေဟာ ကမ္ဘာကျော်သွားခဲ့ရပါတယ်။

ချာချီ အရည်အချင်းတွေ စမ်းသပ်ခံဖို့ သူ့အရည်အချင်းတွေ ရှိသမျှ ထုတ်ပြဖို့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးနဲ့ လာကြိုရတယ် ပြောလို့ ရပါတယ်။ အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်တို့ စည်းလုံးညီညွတ်မှု (Anglo-American Unity) ဟာ စစ်ကြီး မဖြစ်မီကတည်းက ချာချီ အလိုလားဆုံး အရာ တစ်ခုပါ။ စစ်ကြီးပြီးတော့ အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန် ညီညွတ်မှုရအောင် လုပ်ရမယ် ဆိုတာ ချာချီရဲ့ ဘဝ ရည်မှန်းချက်ကြီး

တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၃၀ ခုနှစ်များမှာ အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန် ညီညွတ်မှုကို ချာချီ လိုလားတာက နှစ်နိုင်ငံစလုံး ကြီးပွားတိုးတက်ရေး အတွက်ဖြစ်ပြီး ၁၉၄၀ ခုနှစ်များမှာ ဒါကို လိုလားတာက ဗြိတိန် ဆက်လက် ရှင်သန်ရေးအတွက် ဖြစ်ကာ ၁၉၅၀ ခုနှစ်များမှာ ချာချီ အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန် ချစ်ကြည်ရေးကို လိုလားတာဟာ ဆိုဗီယက် တန်ခိုး အာဏာ ပျံ့ပွားမှုကို တားဆီးဖို့ တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်း အဖြစ် ချာချီ မြင်ခဲ့လိုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၆၀ ခုနှစ်များမှာတော့ အမေရိကန်နဲ့ ပူးပေါင်းနေမှ ကမ္ဘာမှာ ဗြိတိန်ဟာ နိုင်ငံကြီး တစ်ခု အဖြစ် ဆက်လက် နေနိုင်ရေးအတွက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ပြီးတော့ ချာချီ လုပ်ပုံကိုင်ပုံများဟာ အလွန်ပဲ ပညာ ပါပါတယ်။ အမေရိကန်က မဟာအင်အားကြီး နိုင်ငံ ဖြစ်လာတော့ အမေရိကန်ကို မြှောက်ပင့်ပေးပြီး ချာချီက မသိမသာ ပညာပေး၊ သင်ကြားပေးလာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၃၀ ခုနှစ်၊ ၄၀ ခုနှစ်များက မိန့်ခွန်းများကို ပြန်လေ့လာရင် ချာချီဟာ လူထု ထင်မြင်ချက်ကို နောက်မြှီးဆွဲလိုက် မနေဘဲ လူထု ထင်မြင် ချက်ကို ချာချီကသာ ဦးဆောင်လမ်းပြသွားတာ (Leading public opinion rather than following it) တွေ့ရပါတယ်။ ချာချီဟာ အလွန် လက်တွေ့ကျပြီး အလုပ်လုပ်တဲ့ နေရာမှာ ဘာကို ဦးစား ပေးရမလဲ သိသူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့နိုင်ငံရေး သက်တမ်း တစ် လျှောက်လုံး ချာချီဟာ ကွန်မြူနစ် ဆန့်ကျင်ရေး ပြောဟောလာသူပါ။ ဒါပေမယ့် ဟစ်တလာက ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စုကို ဝင်တိုက်တော့ ချာချီက ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စုကို အကူအညီပေးဖို့ တန်းလုပ် တော့တာပဲ။ သူ့ကို တချို့က ပြောကြပါတယ်။

‘ဝင်စတန် ခင်ဗျားဟာ တစ်ချိန်လုံး ကွန်မြူနစ် ဆန့်ကျင် ရေး တရားဟောလာပြီး ခု ဆိုဗီယက် ကူညီ ထောက်ပံ့ရေး ပြောနေပြန်ပြီလား’

လို့ မေးကြတော့ ချာချီက

‘ဟစ်တလာက ငရဲပြည် ဝင်တိုက်ရင် ကျွန်တော်က

ယမမင်း ကောင်းကွက်ကို ရှာကြံ ပြောရမှာပဲ။’

If Hitler invaded Hell, I think I would find a kind word to say about the Devil.

လို့ ချာချီက ပြန်ပြောခဲ့ပါတယ်။

ချာချီနဲ့ အမေရိကန် သမ္မတ ရူးစဗဲဟာလည်း အလွန်ကို ဆက်ဆံရေး ကောင်းမွန်ခဲ့ပါတယ်။ သမ္မတ ရူးစဗဲက ချာချီထံ စာရေးတဲ့အခါ ဒီလို ထည့်ပြီး ရေးခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘အဆွေတော်နဲ့ ဆယ်စုနှစ် တစ်ခုတည်းမှာ လာကြိုရတာ ပျော်စရာပဲ။’

ချာချီကလည်း တစ်ခါက ရူးစဗဲအကြောင်းကို ဒီလို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘သူ့ကို (ရူးစဗဲကို) တွေ့လိုက်ရတာ ပထမဆုံး ရှန်ပိန် ပုလင်း ဖွင့်လိုက်ရသလိုပဲ’ တဲ့။

ဒါပေမယ့် သူတို့နှစ်ဦးဟာ အစစအရာရာ တစ်စိတ်တည်း တစ်သဘောတည်း ပြောလို့ မရပါဘူး။ ရူးစဗဲ ပေါ်လစီ ဖြစ်တဲ့ ဂျာမနီဟာ ခြွင်းချက်မရှိ လက်နက်ချရေးဟာ အားလုံး ဒုက္ခရောက်စေမယ်လို့ ချာချီက ယူဆခဲ့ပြီး စစ်ပြီး ဂျာမနီကို လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး နိုင်ငံအဖြစ် ပြောင်းပစ်ရမယ် ဆိုတဲ့ မော်ဂန်သော် စီမံချက် (Morgenthau Plan) ဟာ ရယ်စရာ ဖြစ်တယ်လို့ ချာချီက ယူဆခဲ့ပါတယ်။ အရေးအကြီးဆုံးက နှစ်ဦးစလုံးဟာ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကို ဘယ်လို သဘောထားရမယ် မသိကြခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၄၀ ခုနှစ်က ကတင် တော (Katyn Forest) ထဲမှာ ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေး ပိုလန်အရာရှိ ၁၀၀၀၀ ကို ဆိုဗီယက်များက သတ်ဖြတ်ပစ်ခဲ့တာ သိရပြီးနောက် စတာလင်ကလည်း စစ်ပြီးတဲ့အခါ စစ်မဖြစ်ခင်က ဟစ်တလာလိုပဲ လောဘရမ္မက် အလွန်ကြီးမယ် ဆိုတာ ချာချီ သိလာရပါတယ်။ အဲဒီ အချိန်ပိုင်းလောက်မှာ သမ္မတ ရူးစဗဲကတော့ ရုရှားထက် ဗြိတိန်ကို ပိုပြီး စိုးရိမ် မသင်္ကာ ဖြစ်နေပါတယ်။

၁၉၆၅ ခုနှစ်မှာ ဟင်နရီ ဂရွန်ဝေါ (Henry Grunwald)

က ထိုစဉ်က ဖြစ်ပျက်နေတာကို ဒီလို ပြန်ပြီး ရေးခဲ့ပါတယ်။
 'ဗြိတိန်နဲ့ အမေရိကန်ပေါင်းပြီး အန်ကယ်ဂျီး (စတာလင်)
 ကို မကောင်းကြံနေတယ်လို့ ဆိုဗီယက်များက ထင်သွားမှာ
 ကို ရူးစဉဲက စိုးရိမ်နေတဲ့အတွက် ချာချီဟာ ရူးစဉဲနဲ့
 ပိုပြီး အလှမ်းကွာလာပါတယ်။ အကျိုးရလဒ်ကတော့ မလို
 လားအပ်တဲ့ စာချုပ်တွေ ချုပ်ဆိုခဲ့ရပြီး ပိုလန် ကွန်မြူနစ်
 နိုင်ငံ ဖြစ်လာခြင်းပါပဲ။ ဂျပန်ကို တိုက်တဲ့ စစ်မှာ ရုရှ
 မဟာမိတ်များ ဘက်က ပါလာပြီး အာရှမှာ ရုရှားကို
 ငွေနဲ့ နယ်မြေ အမြောက်အမြား မဟာမိတ်များ ပေးခဲ့ကြ
 ရပါတယ်။ ဒီလို နယ်တွေ အမြောက်အမြား ရုရှကို ပေးခဲ့
 ရလို့ နောက်ဆုံးမှာ တရုတ် နိုင်ငံကြီးပါ ကွန်မြူနစ်
 ဖြစ်လာပြန်ပါတယ်။'

ချာချီ အကြံပေးသလိုသာ အမေရိကန်က လိုက်နာလုပ်ဆောင်
 ခဲ့ရင် ဥရောပမှာရော၊ ကမ္ဘာကြီးမှာပါ အခြေအနေ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ
 ဖြစ်လာမှာ သေချာပါတယ်။ ရူးစဉဲက ဆိုဗီယက်များကို ယုံလွယ်လွန်း
 ပြီး ရူးစဉဲ ကျန်းမာရေး အခြေအနေ ယိုယွင်းလာတာကိုပါ ချာချီ
 စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့ရပါတယ်။ ရူးစဉဲ ကွယ်လွန်သွားတော့ ထရူးမင်းဟာ
 သမ္မတ အလုပ် ဘာမှ သိပ်နားမလည်ဘဲ ထရူးမင်းကို ရုရှားလိုလား
 နေတဲ့ အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေးဌာနက သြဇာအာဏာ လွှမ်းမိုးမှာ
 ချာချီ စိုးရိမ်ခဲ့ရပြန်ပါတယ်။ ဆိုဗီယက်များ အရှေ့ဥရောပ တစ်ခွင်
 လုံးကို ဝါးမြို့သွားမှာကို တားဆီးဖို့ အရေးကြီးတယ်လို့ ချာချီက
 ယုံကြည်ခဲ့ပါတယ်။ ဘာလင်၊ ဗီယာနာ၊ ပရင်ကို အမေရိကန်
 တပ်များ ပို့ပေးဖို့ အိုက်ဆင်ဟောင်ဝါထံ ချာချီက ၁၉၄၅ ခုနှစ်
 ဧပြီလထဲမှာ စာရေးခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အိုက်ဆင်ဟောင်ဝါက
 ချာချီ အဆိုပြုချက်ကို လျစ်လျူရှုခဲ့လို့ အရှေ့ဥရောပကို ဆိုဗီယက်
 ပြည်ထောင်စုက ဝါးမြို့နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ နောက် ၂ လ ကြာတဲ့အခါ
 ချာချီက ထရူးမင်းထံ စာရေးပြီး ပေါ့စဒမ် အစည်းအဝေးကို စောနိုင်
 သမျှ စောပြီး ကျင်းပဖို့ တိုက်တွန်းခဲ့ပါတယ်။ ချာချီ ထရူးမင်းထံ

ပို့တဲ့ ကြေးနန်းမှာ သုံးနှုန်းခဲ့တဲ့ စကားလုံးများဟာ နောင်မှာ ကမ္ဘာကျော် စကားလုံးများ ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ ချာချီကြေးနန်းမှာ ဒီလို ဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။

‘(ဥရောပ) အလယ်ပိုင်းမှာ အမေရိကန်တပ်တွေ နောက်ပိုင်းကို ပြန်လည် ဆုတ်ခွာသွားခဲ့ကြတာကို တွေ့ရလို့ ကျွန်တော် အထူးပဲ စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့ရပါတယ်။ ဒီလိုနည်းနဲ့ ဆိုဗီယက်များဟာ ဥရောပ အလယ်ဗဟိုကို ရောက်လာပြီး ကျွန်တော်တို့နဲ့ အရှေ့ဥရောပကြားမှာ သံကန့်လန့်ကာကြီး (An Iron curtain) ကျရောက်လာပြီ ဖြစ်ပါတယ်။’

ဆိုဗီယက်များ အရှေ့ဥရောပကို အုပ်စီးသွားနိုင်ရာမှာ အိုက်ဆင်ဟောင်ဝါမှာ အများဆုံး တာဝန်ရှိတယ်လို့ ချာချီက ယူဆခဲ့ပါတယ်။ အိုက်ဟာ ချာချီ စိတ်တိုင်းကျ ဗိုလ်ချုပ်မျိုး မဟုတ်ပါဘူး။ အိုက်ဟာ ဆုံးဖြတ်ချက်တော့ ခိုင်မာပါတယ်။ ဒါပေမယ့် စိတ်ကူးဉာဏ် မရှိဘူးလို့ ချာချီ ယူဆပါတယ်။ အိုက်ဟာ ပျော်ပျော်နေတတ်သူ ဖြစ်လို့ ဒီအရည်အချင်းကြောင့်ပဲ မဟာမိတ် တပ်ပေါင်းစုအတွင်းမှာ ချစ်ခင်ပေါင်းစည်းမိကြပြီး နာဇီရန်ကို တွန်းလှန်ဖြိုဖျက်နိုင်ခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မက်အာသာလို လူမျိုးသာ ဥရောပမှာ မဟာမိတ် တပ်မှူးကြီးဖြစ်ခဲ့ရင် ဆိုဗီယက်များ အရှေ့ဥရောပကို ဝါးမြို့နိုင်မှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ချာချီက ယူဆခဲ့ပါတယ်။

ချာချီဟာ ကြီးကျယ်တဲ့ ခေါင်းဆောင်ကြီး ဖြစ်တယ်လို့ အိုက်က ယူဆခဲ့ပါတယ်။ အိုက်ဟာ ချာချီ ကွယ်လွန်တော့ ချာချီ အကြောင်းကို ဒီလို ရေးခဲ့ပါတယ်။

‘စစ်ကြီးအတွင်းမှာ ချာချီနဲ့အတူ လက်တွဲ လုပ်ဆောင်ခဲ့ရလို့ သူ့အကြောင်း ကျွန်တော် တော်တော်လေး သိရှိခွင့် ရခဲ့ပါတယ်။ ကမ္ဘာကြီး တစ်ခုလုံးဟာ သူ့ကစားကွင်းပါပဲ။ တစ်ချိန်တည်းမှာ လက်ငင်းပြဿနာ ဖြစ်တဲ့ ကြည်း၊ ရေ၊ လေတပ်တွေကို ဘယ်လို ပေါင်းစပ်ပြီး အကောင်းဆုံး ဖြစ်အောင် လုပ်ရမယ်၊ ပြီးတော့ စစ်ကြီး ပြီးတဲ့အခါ

ငြိမ်းချမ်းရေး ရအောင် အချင်းချင်း ဘယ်လို လုပ်ရမယ်။
နိုင်ငံအချင်းချင်း ဘယ်လို ပေါင်းစည်းပြီး တာရှည်ခံတဲ့
ငြိမ်းချမ်းရေးမျိုး ရအောင် လုပ်ဖို့ကိုပါ ကြိုတင် မြင်ခဲ့သူ
ဖြစ်ပါတယ်။’

ဒီပြောကြားချက်ကို ကြည့်ပြီး အိုက်ဟာ ချာချီကို ဘယ်
လောက် လေးစားတယ် ဆိုတာ သိနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အိမ်ဖြူ
တော် ဆွေးနွေးပွဲတွေမှာ အိုက်ဟာ ဘယ်တော့မှ ချာချီအကြောင်း
ထည့်ပြောတာ ကျွန်တော် (နစ်ဆင်) မတွေ့ခဲ့ရပါဘူး။ တစ်ခါပဲ
အိုက်ဟာ ချာချီအကြောင်းကို (အိမ်ဖြူတော်မှာ မဟုတ်ဘဲ) ကျွန်တော့်
ကို ပြောဖူးပါတယ်။

ချာချီဟာ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး အခက်ဆုံးသူ တစ်ဦးပဲ။
ဘာကြောင့်လဲ ဆိုရင် ချာချီဟာ သူလုပ်သမျှ ကိုင်သမျှမှာ စိတ်လှုပ်
ရှားပြီး လုပ်ကိုင်ခဲ့လို့ပါပဲ။ တစ်ခါတရံ ချာချီဟာ စကားပြောရင်း
ငိုတောင် ငိုတယ်လို့ အိုက်က ကျွန်တော့် (နစ်ဆင်) ကို ပြောခဲ့ပါ
တယ်။ ဒီလို အကျင့်စရိုက်မျိုး ခေါင်းဆောင်ကြီးတွေမှာ ကျွန်တော်
တွေ့ခဲ့ဖူးပါတယ်။ ကရူးယုက်နဲ့ ဘရက်ဇျောက် (ဆိုဗီယက်ခေါင်း
ဆောင်များ) လည်း ဒီလိုပါပဲ။ ကျွန်တော်နဲ့ စကားပြော ဆွေးနွေး
ကြစဉ် မျက်ရည်ဝနေတာ ကျွန်တော် တွေ့ခဲ့ဖူးပါတယ်။ တကယ်ပဲ
စိတ်လှုပ်ရှားခဲ့လို့လား သူတို့နဲ့ ဆွေးနွေးနေတဲ့ တစ်ဘက်လူ စိတ်ထိ
ခိုက်သွားစေလိုလို့ပဲလား ဆိုတာ ပြောရခက်ပါတယ်။ ချာချီလည်း
ဒီလိုပဲ သူ လိုအပ်လာပြီ ထင်ရင် မျက်ရည်ကျအောင် လုပ်နိုင်တာ
ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ချာချီကတော့ တကယ် စိတ်လှုပ်ရှားလွယ်
သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ချာချီ လေဖြတ်ပြီးတော့ သူ့လုပ်ငန်းသူ ဆက်လုပ်
ချင်မှ လုပ်နိုင်မယ် သိရတော့ ချာချီ မျက်ရည်တွေ ဝိုင်းလာပါတယ်
လို့ လောဒ်မိုရန် (ချာချီ ကိုယ်ရေးဆရာဝန်ကြီး) က ရေးဖူးပါတယ်။
ပြီးတော့ စစ်အတွင်းက သူ့အကျော်ကြားဆုံး မိန့်ခွန်းတစ်ခုကို နှုတ်
က ချပေးရင်း ချာချီ ကလေးငယ်သဖွယ် ငိုကြွေးခဲ့ကြောင်း (Sob-
bing like a child) ချာချီ အတွင်းရေးမှူးက ရေးခဲ့ဖူးပါတယ်။

အောက်ပါ စကားရပ်များကို ချာချီနုတ်က ချပေးရင်း ငိုကြွေးခဲ့ တာပါ။

‘ကျွန်တော်တို့တွေ နောက်တွန့် မနေပါဘူး။ ကျွန်တော် တို့ဟာ ဆုံးခန်းတိုင်အောင် တိုက်သွားကြမှာပါ။ ကျွန် တော်တို့ ပြင်သစ်မှာ တိုက်ကြမယ်။ ပင်လယ်တွေ သမုဒ္ဒရာ တွေထဲမှာ တိုက်ကြမယ်။ ဝေဟင်မှာ ကျွန်တော် တို့တွေဟာ ပိုအားကောင်းလာပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကို ယုံကြည် စိတ်အပြည့်နဲ့ တိုက်ကြမယ်။ ဘယ်လောက် တန်ဖိုး ပေးဆပ်ရပါစေ၊ ကျွန်တော်တို့ ကျွန်းကို ကာကွယ် တိုက်ကြမယ်။ ကမ်းခြေ တွေမှာ တိုက်ကြမယ်။ လေဆိပ်တွေမှာ တိုက်ကြမယ်။ လယ်ကွင်းတွေထဲမှာ တိုက်ကြမယ်။ လမ်းတွေပေါ်မှာ တိုက် ကြမယ်။ တောင်တန်းတွေပေါ်မှာ တိုက်ကြမယ်။ ကျွန် တော်တို့ ဘယ်တော့မှ လက်မြောက် အရှုံးမပေးပါ။’

စစ်ကြီးအပြီးမှာ ဗြိတိန်မှာ ပိုမိုကြီးမားတဲ့ ပြဿနာတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ရမှာ သိလာပြီး ချာချီဟာ အလွန်ပဲ စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်ခဲ့ ပါတယ်။

၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂၅ ရက်နေ့မှာ ချာချီဟာ ထရူးမင်း နဲ့ စတာလင်ကို ပေါ့တစ်ဒမ်မှာ ထားခဲ့ပြီး ဗြိတိန်ကို ပြန်လာ ခဲ့ပါတယ်။ စစ်ပြီး ဗြိတိန်မှာ လုပ်တဲ့ ပထမဆုံး ရွေးကောက်ပွဲ အဖြေကို သိရအောင် ချာချီ ပေါ့တစ်ဒမ်က ပြန်လာခဲ့ခြင်းပဲ ဖြစ် ပါတယ်။ သန်းကောင်ကျော်မှာ ချာချီ ဝိုက်ထဲက အလွန်နာလာပြီး ချွေးတွေ ပြန်ကာ နိုးလာခဲ့ပါတယ်။ သတင်းဆိုးကြီး မကြားရခင် ပထမဆုံး ခံစားရတဲ့ ကာယိက ဒုက္ခပါပဲ။ ရွေးကောက်ပွဲ ရလဒ်က ချာချီနဲ့ ဗြိတိန်ကိုသာမကဘဲ တစ်ကမ္ဘာလုံးကို အံ့ဩစေခဲ့ပါတယ်။ ရွေးကောက်ပွဲမှာ အတိုက်အခံ လေဘာပါတီက ကွန်ဆာဗေးတစ်များ အပေါ် အပြတ်အသတ် နိုင်ခဲ့လို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လေဘာ ပါတီ ခေါင်းဆောင် ကလီမင် အတ္တလီ (Clement Attlee) ဟာ စစ်ပြီး

ဗြိတိန်ရဲ့ ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ စစ်အတွင်း ခေါင်းဆောင်များကို လူထုက မဲမပေးဘဲ ဖြုတ်ချခဲ့ကြတော့ ချာချီသာမကပါဘူး။ ဒီဂေါလ် (ပြင်သစ်)လည်း ဒီကြမ္မာမျိုးနဲ့ပဲ ကြုံခဲ့ရပါတယ်။ စစ်အတွင်း အလွန်အရည်အချင်းနဲ့ ပြည့်စုံတဲ့ ခေါင်းဆောင်မှာ စစ်ပြီးချိန် ခေါင်းဆောင်များ ရှိအပ်တဲ့ အရည်အချင်းတွေနဲ့ ပြည့်စုံချင်မှ ပြည့်စုံပါလိမ့်မယ်။ ချာချီ ကိုယ်တိုင် မာဘရီနဲ့ ခေတ်ပြိုင် ခေါင်းဆောင်ကြီးများ စာအုပ်မှာ ရေးခဲ့သလိုပါပဲ။

‘အတောက်ပဆုံး အချိန်တွေဟာ အမြန်ဆုံး ပျက်ပြယ်သွားတတ်ပါတယ်။’

It is the brightest hours that fade away the fastest. ဆိုသလိုပါပဲ။

၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ ကျွန်တော် (နှစ်ဆင်) ကွန်ဂရက် လွှတ်တော်မှာ အရွေးခံခဲ့ရပြီး အင်္ဂလန်နိုင်ငံကို သွားရောက်လည်ပတ်ခဲ့တော့ ကျွန်တော်နဲ့ စကားပြောခဲ့ရသူတိုင်းက ချာချီ နောက်တစ်ကြိမ် ပြန်လည်အရွေးခံရဖို့ လမ်းမရှိတော့ဘူးလို့ ပြောဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ချာချီ အတွင်းစိတ်ကို သိသူတိုင်းက ချာချီဟာ ဆုံးရှုံးနှိမ့်ကျမှုကို ငြိမ်ခံနေမှာ မဟုတ်ဘူးလို့ တွက်ကြပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ထပ် ၆ နှစ် ချာချီဟာ အတိုက်အခံခေါင်းဆောင်အဖြစ် အက်တလီ အစိုးရကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ပြီး ၁၉၅၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ရွေးကောက်ပွဲမှာ ကွန်ဆာဗေးတစ်ပါတီကို အနိုင်ရခဲ့ပြီး ချာချီ နောက်တစ်ကြိမ် ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ သူဟာ ၇၆ နှစ် ရှိပါပြီ။ အသက် ၈၀ တန်းမှာ ၇၆ နှစ်အရွယ် ဆိုရင် လူတိုင်းလိုလို အနားယူနေကြပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ချာချီပါပဲ ဝန်ကြီးချုပ် တာဝန်ကို အတတ်နိုင်ဆုံး ကြိုးစားထမ်းဆောင်ခဲ့တာ တွေ့ရပါတယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး ချာချီနဲ့ ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံ ဘယ်ဂရိတ်မြို့တော်မှာ မာရှယ် တီးတိုးနဲ့ တွေ့ဆုံခဲ့ပါတယ်။ ချာချီ အသက် ၈၀ ကျော်လာတော့ ဆေးပြင်းလိပ်ရော၊ အရက်ပါ အတော်လျော့ပြီး သောက်သုံးနေချိန်ပါ။ ချာချီ ရှိတဲ့ အခန်းထဲ တီးတိုး ဝင်လာတော့ သူ့ပါးစပ်မှာ

ဆေးပြင်းလိပ်ကြီး ခဲလို့။ ချာချီက တီးတိုးကို ကြည့်ပြီး ‘ခင်ဗျား ဘာလို့ ဒါလောက်တောင် နုပျိုနေရတာလဲ။’ လို့ မေးလိုက်ပါတယ်။ တီးတိုး က ဘယ်လိုမှ ပြန်မဖြေရခင် ချာချီကပဲ ‘ကျွန်တော်သိပါပြီ၊ အာဏာပဲ၊ အာဏာရနေလို့ ခင်ဗျား ဒါလောက် နုပျိုနေတာပဲ။’ လို့ ချာချီက သူ့ဟာသူ အဖြေပေးခဲ့ပါတယ်။

နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဟာ အသက်ကြီးသည်အထိ ဘာရောဂါမှ မရှိဘူး ဆိုရင်တောင် အမောမခံနိုင်ဘဲ သိပ်ပြီး သွက် သွက်လက်လက် မရှိနိုင်ပါဘူး။ ဒီလို ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားမှု နှေးကွေး လေးလံသွားသော်လည်း သူတို့ ဦးနှောက်နဲ့ နိုင်ငံရေး အသိဉာဏ် ကတော့ အမြဲပဲ ရှင်သန်သွက်လက်လျက် ရှိပါတယ်။ ကျွန်တော် တွေဖူးခဲ့တဲ့ နိုင်ငံရေး ပညာရှင်တွေထဲက ၁၉၇၂ ခုနှစ်မှာ (တရုတ် ခေါင်းဆောင်) ချူအင်လိုင်က ၇၃ နှစ်။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်မှာ ဒီဂေါလ် က ၇၈ နှစ်၊ ၁၉၅၉ ခုနှစ်မှာ (အနောက်ဂျာမန်ခေါင်းဆောင်) ကွန်ရစ် အဒင်နော်အာက ၈၃ နှစ် ရှိပါပြီ။ သူတို့အားလုံးဟာ ဦးနှောက်ကောင်းကြပြီး နိုင်ငံရေး အသိဉာဏ် တက်ကြွရွှင်လန်းကြ ဆဲ တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။

ချာချီဟာ သူ့အလိုအလျောက် အာဏာကို စွန့်လွှတ်ဖို့ အလွန် ဝန်လေးတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ပထမဆုံး ဘုရင်မ ဘိတ်သိတ်ခံ ပြီးမှ ချာချီ အာဏာစွန့်မယ် ပြောတယ်။ နောက် ဘုရင်မကြီး ဩစတြေးလျ ခရီးက ပြန်ရောက်မှတဲ့။ နောက်တစ်ခါ သူ့ကို ဆက်ခံ မည့် အိဒင် (ဗိုက်ခွဲစိတ် ကုသခံရာက) နာလန်ထလာမှ သူ (ချာချီ) အာဏာစွန့်မယ်။ နောက် ဂျီနီဗာလက်နက် ဖျက်သိမ်းရေး ညီလာခံ ပြီးမှ အာဏာစွန့်မယ် ဆိုပြီး တစ်ရက်ပြီး တစ်ရက် ချာချီ ရွှေ့လာ လိုက်တာ နောက်ဆုံး ၁၉၅၅ ဧပြီလ ၅ ရက်နေ့ကျမှ ချာချီဟာ အာဏာကို စွန့်လွှတ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ချာချီဟာ အသက် ၈၀ ပြည့်နေပါပြီ။

၁၉၅၅ ခုနှစ်မှာ သမ္မတ အိုက်ဆင်ဟောင်ဝါ ဂျာနီဗာထိပ်သီး ညီလာခံက ပြန်ရောက်မှ သူ (အိုက်) ချာချီထံက စာရကြောင်း၊

စာထဲမှာ ချာချီက

‘သူဟာ တာဝန် မရှိတော့လို့ အေးအေးဆေးဆေး နားနေ နိုင်ပြီ ဖြစ်သော်လည်း ကမ္ဘာမှာ သူ မပါဘဲ အရေးကြီးတဲ့ အစည်းအဝေးတစ်ခု ပြီးသွားတိုင်း ချာချီဟာ နေမထိ ထိုင်မထိ ခံစားခဲ့ ရပါတယ်။’

He felt a sense of nakedness.

လို့ ချာချီက အိုက်ဆီ စာရေးခဲ့ကြောင်း သမ္မတ အိုက်ဆင် ဟောင် ဝါက ကျွန်တော့်ကို ပြောပြဖူးပါတယ်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှာ ကျဆုံးခဲ့ရတဲ့ အမေရိကန်စစ်သည်များ အတွက် စိန့်ပေါလ် ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းကြီးမှာ ၁၉၅၈ ခုနှစ်မှာ ဆုတောင်းပွဲ ကျင်းပတော့ ကျွန်တော် တက်ရောက်ခဲ့ရပါတယ်။ အဲဒီအခေါက်မှာ ကျွန်တော် ချာချီကို မတွေ့တော့ဘူး အောက်မေ့မိပါတယ်။ ချာချီလက်ထောက်က ချာချီဟာ ဒီလို ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို တွေ့ချင် မှာ ဖြစ်ကြောင်း ပြောလို့ ကျွန်တော် ချာချီကို သွားတွေ့ခဲ့ပါတယ်။ ဟိုက်ပတ်ဂိတ် (Hyde Park Gate) မှာ ချာချီ အနားယူနေစဉ် သွားရောက် တွေ့ဆုံခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော် သူ နေထိုင်ရာ အခန်းကို ဝင်သွားတော့ သူ သိပ်ပြီး အိုဇာသွားလို့ ကျွန်တော် အံ့ ဩခဲ့ရပါတယ်။ ချာချီဟာ ပက်လက်ကုလားထိုင်ကြီးမှာ ထိုင်ပြီး မျက်လုံးက တစ်ဝက်ပိတ်နေပါတယ်။ သူ လက်ဆွဲ နှုတ်ဆက်ပုံ ကလည်း အသက် မပါသလိုပါပဲ။ ချာချီက သူ့အကူကို ဘရန်ဒီ တစ်ခွက် တောင်းလိုက်ပြီး ဘရန်ဒီ ရောက်လာတော့ ချာချီဟာ အရက်ခွက်ကို တစ်ချက်တည်း မော့သောက်ချလိုက်ပါတယ်။ ဘရန်ဒီလည်း ဝင်သွားရော ချာချီဟာ အားပြန်ပြည့်လာပြီး သွက် သွက်လက်လက် ဖြစ်လာပါတယ်။ ကျွန်တော်က ချာချီကို အရှေ့ အနောက် ဆက်ဆံရေး အကြောင်း မေးတော့ ချာချီက

‘အနောက်က အင်အားရှိဖို့ လိုကြောင်း၊ ကိုယ်က အင် အားနည်းရင် ရန်သူကို ဟန့်တား မထားနိုင်ဘဲ တင်းမာ မှု လျော့နည်းရေး မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။’

There is no detente without deterrence.

(အင်္ဂလိပ်ဘာသာနှင့် ပြောသည့်အခါ ယင်းစာကြောင်းမှာ ဆောင်ပုဒ် တစ်ခုလို ဖြစ်သွားပါတယ်) လို့ ချာချီက ပြောခဲ့ပါတယ်။ သူ ကိုယ်တိုင် ကျွန်တော့်ကို တံခါးပေါက်ကို လိုက်ပို့ပါတယ်။ လိုက်ပို့ တယ် ဆိုသော်လည်း သူ့ကို အကူနှစ်ယောက်က တစ်ဘက်တစ်ချက် ဆွဲပြီး ကုလားထိုင်ပေါ်က ဆွဲချရတာပါ။ ပြီးတော့ တံခါးပေါက်ကို အကူများက တွဲခေါ်ခဲ့ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ တံခါးပေါက်ဖွင့်လိုက်လို့ ဓာတ်ပုံဆရာတွေက ဓာတ်ပုံရိုက်ဖို့ ပြင်ကြတော့ ချာချီက အကူတွေကို တွန်းဖယ်လိုက်ပြီး သူ့ညာဘက်လက် နှစ်ချောင်းနဲ့ လူထုကို ဗွီ ပုံသဏ္ဍာန် လုပ်ပြီး ပြခဲ့ပါတယ်။ ဧရာထောင်းလာလို့ ရုပ်ခန္ဓာက မသန်စွမ်းတော့သော်လည်း သူ့စိတ်ဓာတ်ကတော့ ခိုင်မာဆဲပဲ ဖြစ် ပါတယ်။

ချာချီဟာ စစ်အတွင်း ခေါင်းဆောင်ကြီး ဖြစ်သော်လည်း သူဟာ ငြိမ်းချမ်းရေးကို တကယ်လိုလားသူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူဟာ စစ်ကို ရှောင်ရှားနိုင်အောင် ဗြိတိန်ကို စစ်ပြင်ခဲ့ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဘယ်ဈေးပေးရ ပေးရ ဝယ်မယ်ဆိုတဲ့ သဘောတော့ မရှိပါဘူး။ သူဟာ အလွန်လည်း နိုင်ငံရေး ကွက်ကျော် မြင်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုက ကမ္ဘာ့ရေနံနဲ့ သတ္တုသိုက်များ ရှိရာကို လက်ဝါးကြီးအုပ်သွားမှာကို ရန်သူတင့် ကားများ ချီတက်လာတာနဲ့ အတူတူပဲလို့ ချာချီက သဘောထားခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

‘တချို့က ကြီးကျယ်ဖို့ မွေးဖွားလာခဲ့တယ်။ တချို့ကတော့ ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ဖြစ်လာဖို့ ကြိုးစားခဲ့ကြရပြီး တ ချို့ကျတော့ ကြီးကျယ်ခြင်းက သူတို့ကို လာပြီး ခလုတ် တိုက်တယ်လို့ ပြောရမယ်။

Some are born great, some achieve greatness and some have greatness thrust upon them.

လို့ ရှိတ်စပီးယား (Shakespeare) က ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ ချာချီ

ကမ္ဘာထိပ်သီးခေါင်းဆောင်ကြီးများ

၄၃

အတွက်တော့ ဒီသုံးမျိုးစလုံးဟာ မှန်ကန်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ရ
ပါတယ်။

■

ချာစ်ဒီဂေါလ်
ခေါင်းဆောင်မှု ပဟောဠိ

(Leadership Mystique)

၁၉၇၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့မှာ ပါရီမှာ ကမ္ဘာ့ ခေါင်းဆောင်များ အများဆုံး စုဝေးခဲ့ကြခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်တုန်းကမှ ပါရီမှာ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်တွေ ဒါလောက်များများ မစုဝေးခဲ့ကြဖူးပါဘူး။ လွန်ခဲ့တဲ့ ၃ ရက်က အသက် ၈၀ ပြည့်ဖို့ ၂ ပတ်လောက်အလိုမှာ ချာစ် အင်ဒရေ ဂျီစက် မေရီ ဒီဂေါလ် (Charles Andre Joseph Marie de Gaulle.) ကွယ်လွန်ခဲ့လို့ သူ့ ဈာပနအတွက် ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်ကြီးများ ဒါလောက်များများ ပါရီမှာ စုဝေးရောက်ရှိနေခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အာဏာလက်ရှိသူတွေနဲ့ တစ်ချိန်တုန်းက အာဏာပိုင်တွေ ဖြစ်ခဲ့ဖူးတဲ့ ခေါင်းဆောင်ကြီးငယ် ၆၃ ဦးဟာ နော်တာဒိမ်း ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးက ပေ ၂၆၀ ဧည့်တဲ့ စင်္ကြံလမ်းကို လျှောက်လှမ်း လာကြပါတယ်။ ကျွန်တော် ကိုယ်တိုင်လည်း အမေရိကန် သမ္မတအဖြစ် ဒီဂေါလ် ဈာပန အခမ်း

အနားကို တက်ရောက်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော့်အတွက်တော့ အမေ ရိုကန်နိုင်ငံတော် သမ္မတအပြင် ကွယ်လွန်သူ ပြင်သစ်သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ်ရဲ့ မိတ်ဆွေအဖြစ်ပါ ဈာပနကို တက်ရောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့ ဈာပနကို ဘာနိုင်ငံတော် အခမ်းအနားမှာ မလုပ်ရဘဲ ကျေးရွာငယ် သုဿန် (Village of Colowbey- Les-Deux- Eglises) မှာ သဂြိုဟ်ရမယ်လို့ ဒီဂေါလ် မှာကြားတဲ့ကြားထဲက ခုလို ကမ္ဘာ ခေါင်းဆောင်ကြီးများ ဒီဂေါလ် ဈာပနကို တက်ရောက်ခဲ့ကြခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ် ဆန္ဒအရ သူ့ခေါင်းတလားကို သူ့မွေးဇာတိ ကျေးရွာသားများက သယ်ဆောင်ပြီး ကွယ်လွန်ပြီး သူ့သမီးငယ် အင် (Anne) အုတ်ဂူနံဘေးမှာ ဒီဂေါလ်ရုပ်ကလပ်ကို ဂူသွင်း မြှုပ်နှံ ခဲ့ပါတယ်။ သူ့ဂူခေါင်းရင်း ကျောက်တိုင်မှာ ဘာဘွဲ့ထူး ဂုဏ်ထူး မှ ရေးမထားဘဲ (သူ့ဆန္ဒအတိုင်း) ချာစ် ဒီဂေါလ် (၁၈၉၀- ၁၉၇၀) လို့ပဲ ကမ္ဘာ့ထိုးထားပါတယ်။ နော်တာဒိမ်းမှာ ကျင်းပခဲ့တဲ့ ဈာပန အခမ်းအနားဟာ ဒီဂေါလ် ဆန္ဒအရ မဟုတ်ဘဲ ပြင်သစ်လူထု ဆန္ဒနဲ့ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်ကြီးများ ဆန္ဒကို ပြင်သစ် အစိုးရက အတတ်နိုင်ဆုံး လိုက်လျော လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီဂေါလ်နဲ့ တွေ့ဖူးခဲ့သူကို ဒီဂေါလ်အကြောင်း ဘာမှတ်မိသလဲ မေးရင် အရပ်ရှည်တာ၊ ခပ်တည်တည်ကြီး နေတာ၊ ဆက်ဆံရ ခက်ခဲတာ၊ ဆန္ဒ ဓာတ်ပြင်းထန်တာ (Strong willed) ပြောကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တချို့ကတော့ ဒီဂေါလ် စွမ်းဆောင်မှုနဲ့ ပြင်သစ်နိုင်ငံ ကြီးကျယ်ခမ်းနားပုံ (French grandeur) ကို သတိရကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လူကြီးပိုင်းကတော့ အပေါ်က ဘားနှစ်ခုနဲ့ လောရီန်း ကြက် ခြေ အမှတ်တံဆိပ် (Double barred Cross of Lorraine) ကို သတိရနေကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ချာချီက တစ်ခါက ဒီဂေါလ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဒီလို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘ကျွန်တော် ထမ်းပိုးခဲ့ရတဲ့ ကြက်ခြေတွေထဲမှာ လောရီန်း ကြက်ခြေ (ဒီဂေါလ်) ဟာ အလေးပင်ဆုံးပါပဲ။’
 ကျွန်တော့်ကို ဒီဂေါလ်အကြောင်း မေးရင်တော့ အထက်

ဖော်ပြပါ အချက်တွေ အားလုံးဟာလည်း မှန်ကန်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီဂေါလ်ဟာ သူမတူအောင် ကြင်နာတတ်တယ်။ ရည်ရည်မွန်မွန် ရှိတယ်။ အထူးသဖြင့် ကျွန်တော် ဘာရာထူးမှ မရှိစဉ်မှာလည်း ဒီဂေါလ်ဟာ ကြင်ကြင်နာနာ သဘောထားကြီးကြီးနဲ့ ကျွန်တော့်ကို ဆက်ဆံခဲ့တာကို သတိရနေပါတယ်လို့ ပြန်လည်ဖြေကြားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ သူ့အကြံဉာဏ်တွေကိုလည်း (တချို့တွေက ကျွန်တော်နဲ့ သဘောထားခြင်း မတိုက်ဆိုင်သည့်တိုင်) ကျွန်တော် လေးစားခဲ့ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ရဲ့ ပုံရိပ်ဟာ ဘာကြောင့် ကျွန်တော်တို့ အားလုံးကို ဒါလောက် လွှမ်းမိုးနေရတာလဲ။ ပြင်သစ်နိုင်ငံထက် ကြီးကျယ်တဲ့ နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များထက်ပဲ ကျော်လွှားပြီး ဒီဂေါလ်ရဲ့ ကျော်စောသတင်းက ဘာကြောင့် ဒါလောက် ထင်ရှားပေါ်လွင်နေရတာလဲ။ ခေါင်းဆောင်များကို လူထုက သတိရနေကြတာဟာ သူတို့ရဲ့ လုပ်ဆောင်မှုတွေ၊ သူတို့ ဘယ်လို လူစား ဖြစ်ကြတယ်ဆိုတာအပြင် သူတို့က လူ့လောက ကောင်းကျိုး ဘာတွေ သယ်ပိုးဆောင်ရွက်ခဲ့သလဲ၊ သူတို့ အကျင့်စာရိတ္တက ဘယ်လိုလဲ စတဲ့ အချက်များကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တချို့က ဒီဂေါလ်ထက်ပဲ လူ့လောက ကောင်းကျိုး လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များထဲမှာကို ဒီဂေါလ်လို စာရိတ္တ ခိုင်မာတောင့်တင်းသူ (Strength of Character) ရှာမှာရှား ဆိုရပါမယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ ခေါင်းမာတယ်။ သူ့ကိုယ် သူ့ အလွန်ယုံကြည်သူ ဖြစ်တယ်။ အလွန်လည်း အတ္တကြီးစားသူ ဖြစ်ပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာ ဒီဂေါလ်ဟာ ဘယ်တော့မှ တစ်ကိုယ်ကောင်း မဆန်ဘဲ သူ့ လုပ်သမျှ ကိုင်သမျှ ပြောသမျှဟာ ပြင်သစ် နိုင်ငံအတွက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူဟာ ရိုးရိုးကျင့် မြင့်မြင့်ကြံသူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့လို ပြောဆို လုပ်ကိုင် နေထိုင် နိုင်သူဟာ သူတစ်ဦးတည်းပဲ ရှိပါတယ်။ သူ့ကိုယ်တိုင်က ဒီဂေါလ်ကို ဖန်တီးပြီး (He Created Gualle) ၊ အဲဒီ ဒီဂေါလ်က ပြင်သစ်နိုင်ငံကြီးကို ကိုယ်စားပြုခဲ့ပါတယ်။

ဒီဂေါလ်ဟာ အလွန်လည်း နားလည်ရခက်ခဲသူ (an enigma)

ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူဟာ ပြင်သစ်နိုင်ငံရဲ့ တကယ့် ဇာတ်လိုက် ကြီးပါပဲ။ ကမ္ဘာခေါင်းဆောင်များထဲမှာ အပေါ်က မိုးကြည့်နေသူ ဖြစ်ပြီး ပြင်သစ်နိုင်ငံမှာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့တဲ့ ခေါင်းဆောင်များအနက် ဒီဂေါလ်ဟာ အထင်ရှားဆုံး၊ အပေါ်လွင်ဆုံး၊ အပေါ်စီးက အမြဲရှိနေ တဲ့ ခေါင်းဆောင်ကြီးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ပြင်သစ်နိုင်ငံထွက် ရှန်ပိန်အရက်လိုလဲ ဒီဂေါလ်ဟာ ရှုတ်ထွေး တယ်။ တန်ခိုးကြီးတယ်။ လိမ္မာပါးနပ်တယ်။ ဒါတွေ ဒီအရည်အချင်း တွေ အားလုံး ဒီဂေါလ်မှာ အပြည့်ရှိပါတယ်။ ပြီးတော့ သူ့ရဲ့ ဥပဓိရုပ်ဟာ အချိန်ရဲ့ စမ်းသပ်မှုကို ခံနိုင်ပါတယ်။

သူ့အာဏာ ပြန်ရပြီး ၂ နှစ်အကြာ ၁၉၆၀ ခုနှစ်မှာ ဝါရှင်တန် ကို ဒီဂေါလ် လာလည်ရာမှာ ကျွန်တော် သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ်ကို ပထမဆုံးအကြိမ် တွေ့ဖူးခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ အချိန်များမှာ ကျွန်တော် ဒီဂေါလ်အကြောင်းတွေ အမျိုးမျိုး ကြားခဲ့ရပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ဝါရှင်တန် အာဏာလက်ရှိ အသိုင်းအဝိုင်းမှာ ဒီဂေါလ် အကြောင်းတွေ အမျိုးမျိုး ပြောကြတာ၊ အမနာပ ပြောကြတာ ကျွန်တော် ကြားခဲ့ရပါတယ်။ အများအားဖြင့် ဒီဂေါလ် မောက်မာ တာ၊ မာနကြီးတာ၊ သူကိုယ်သူ အတိုင်းထက် အလွန် အထင်ကြီး တာတွေ အများဆုံး ကြားခဲ့ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီဂေါလ်အကြောင်း ပြောကြားခဲ့သူများဟာ ဒီဂေါလ်ကို ကောင်းကောင်း မသိကြဘဲ တစ်ဆင့်စကားနဲ့သာ ဒီဂေါလ် မကောင်းသတင်း ပြောကြတယ် ဆိုတာ ကျွန်တော် တွေ့လာရပါတယ်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်မှာ ကျွန်တော် လွှတ်တော် အမတ်အဖြစ် ပြင် သစ်ကို ရောက်လာတဲ့အခါ ကျွန်တော် တွေ့ခဲ့သမျှ ပြင်သစ်နဲ့ အမေရိကန် အရာရှိများက ဒီဂေါလ်ရဲ့ နိုင်ငံရေးသက်တမ်း ကုန်ပါ ပြီ။ သူ ဘယ်တော့မှ အာဏာ ပြန်ရမှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ဟောကိန်း ထုတ်ခဲ့ကြတာပါ။ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဌာန ဝန်ထမ်းများက ဒီဂေါလ်အကြောင်း မကောင်း အပြောဆုံးပဲ ဖြစ်ပါ တယ်။ ချာစ်ဘိုလင် (Charles Bohlen) ဆိုရင် အမေရိကန်

နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ထမ်းများအနက် အရှည်အချင်းအရှိဆုံး၊ လူကြည့်သို့ အခံရဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဘိုလင်းက ဒီဂေါလ်အကြောင်းကို မကောင်း ပြောရုံမက တစ်ခါတစ်ရံမှာ ဘိုလင်းက ဒီဂေါလ်ဟန် အမူအရာ လုပ်ပြီး ဒီဂေါလ်ကို သရော်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။

မက်အာသာ၊ ချာချို၊ အိုက်ဆင်ဟောင်ဝါတို့လိုပဲ ဒီဂေါလ်ဟာ ပြင်သစ်ခေါင်းဆောင်ကြီး ဖြစ်ရုံမက ၂၀ ရာစုခေါင်းဆောင်ကြီး အဖြစ် လူအများက အသိအမှတ်ပြုတာ ခံရနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၆၀ ခုနှစ်မှာ ဒီဂေါလ်ကို ပထမဆုံးအကြိမ် တွေ့ဆုံခဲ့စဉ်က သူ့ဥပမိရုပ်ကို ကြည့်ပြီး ကျွန်တော် အံ့ဩ လေးစားခဲ့ရပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ အရပ် ၆ ပေ ၄ လက်မ ရှိပြီး ပြင်သစ်တပ်မတော် တစ်ခုလုံးမှာကို အရပ် အရှည်ဆုံးသူလို့ အသိအမှတ်ပြုခြင်း ခံရသူ ဖြစ်ပါတယ်။ အရပ်ရှည်တဲ့ တခြားလူများလို ကလန်ကလား ဖြစ်မနေဘဲ ဒီဂေါလ်ရဲ့ လှုပ်ရှားပြုမူပုံများဟာ အလွန်ပဲ အထက်တန်းကျပြီး လူကြီးလူကောင်း ပီသသူ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၆၈ ခုနှစ်မှာ ကျွန်တော် ဒီဂေါလ်ကို စတွေ့ရတော့ ဒီဂေါလ်ဟာ ကျွန်တော် ကြားဖူးထားသလို မောက်မောက် မာမာနဲ့ မာနကြီးသူ တစ်ဦး မဟုတ်ရုံမက အလွန်ပဲ ကြင်နာသနားတတ်သူ၊ ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာ ဖြစ်တာ တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။ ဒီလို အမူအရာက ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာ ရှိသော်လည်း သူ့အတွင်းစိတ်က တကယ့် သံမဏိလို မာကြောတာ၊ ဆုံးဖြတ်ချက် နိုင်မာတာကို သူနဲ့ တွေ့ဖူးကြသူတိုင်းက ဝန်ခံပြောဆိုကြပါတယ်။

ဒီဂေါလ်ဟာ နိုင်ငံရေး ဟောကိန်းထုတ်ရာမှာလည်း အလွန်ကို နှုတ်ကန်တာ တွေ့ရပါတယ်။ ကျွန်တော် (နစ်ဆင်)ရော၊ သူ(ဒီဂေါလ်) ရော တစ်နေ့မှာ အာဏာရလာကြမှာ ဖြစ်ကြောင်း၊ သို့ပေမယ့် သဲ တန္တာရကြီးတွေကို ကျော်ဖြတ်သွားရမှာ (to cross the deserts အခက်အခဲအမျိုးမျိုး ကျော်လွှားသွားရမှာ) ဖြစ်ပြီး နစ်ဦးစလုံးဟာ သူတို့နိုင်ငံများမှာ နိုင်ငံရေး ဝိုင်းပယ်ခံထားရမှာ (Political exiles) ဖြစ်ကြောင်း ဒီဂေါလ်က အစောကြီးကတည်းက ဟောကိန်း ထုတ်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့နာမည်ကိုက ရှာလီမိန်း (Charlemagne charles

the great) နဲ့ ဂေါလ် (Gaul) ကို ပေါင်းစပ်ထားတာ ဖြစ်ပြီး သူ လုပ်သမျှ ကိုင်သမျှဟာ ပြင်သစ်နိုင်ငံ ကြီးမြင့်ရေး၊ နိုင်ငံကြီး တစ်ခု ဖြစ်လာရေးအတွက် ဖြစ်ပြီး နောက်ဆုံးမှာ ပြင်သစ် ကြီးမြင့်မှုနဲ့ ဒီဂေါလ်ကို ခွဲမရအောင် ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ ဒီဂေါလ် စိတ်ဓာတ် ခိုင်မာပုံ၊ စိတ်တန်ခိုးကြီးမားပုံနဲ့ ပတ်သက်ပြီး စာရေးဆရာ တစ်ဦးက ဒီလို ရေးခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘ဒီဂေါလ်အတွက် နိုင်ငံရေးဆိုတာ ဖြစ်နိုင်တာကို လုပ်တာ သာမကပါဘူး၊ မိမိ စိတ်နဲ့ စေစား လုပ်ဆောင်သွားရာ လည်း ဖြစ်ပါတယ်’

For de Gaulle politics is not primarily the art of the possible; it is the art of the willed.

လို့ ရေးဖူးပါတယ်။

ဒီဂေါလ်အတွက် စိတ်တန်ခိုးဟာ နိုင်ငံ အသီးသီးကို ရွှေ့လျား အောင်လုပ်တဲ့ အင်အားကြီး ဖြစ်ပြီး သူ့စိတ်တန်ခိုးနဲ့ သမိုင်းကြောင်း ကို ပြောင်းအောင် ပြင်သစ်နိုင်ငံကြီးကို ပြန်လည်ထူထောင်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ ပြင်သစ်လူမျိုးများကို သွားရမယ့် ခရီးပန်း တိုင် (Heights) ကို ဖော်ပြပြီး သူတို့ ကိုယ်တိုင် ဒီလို မြင့်မားတဲ့ တောင်ထိပ်များကို တက်နေတယ် ဆိုတာ ပြင်သစ်လူမျိုးများ သိရှိ အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ကိုယ်တိုင်က ဒီ လို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘ပြင်သစ်နိုင်ငံဟာ ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် လုပ်ငန်းကြီးတွေကို မလုပ်ဆောင်သမျှ ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပီသမှာ မဟုတ်ဘူး။’

France is never her true self except when she is engaged in a great enterprise.

ဒီဂေါလ်ကိုယ်တိုင်က အလွန်ပဲ စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းပြီး ခေါင်း ဆောင်ကောင်း တစ်ဦးမှာ ရှိရမယ့် အရည်အချင်းများကို ဒီဂေါလ်က ခုလို ရေးခဲ့ပါတယ်။

‘လမ်းကောင်းလမ်းမှန်ကို ရွေးချယ်နိုင်အောင် ခေါင်းဆောင်

ကောင်း တစ်ဦးမှာ အသိဉာဏ်နဲ့ ပကတိ (ပင်ကို) စိတ် ရှိရမယ်။ ပြီးတော့ လူထုက ဒီလမ်းစဉ်ကို လိုက်နာ လုပ် ဆောင်နိုင်လာအောင် ခေါင်းဆောင်မှာ သြဇာအာဏာ ရှိရမယ်။’

To chart the right path, he needs both intelligence and instinct and in order to persuade people to follow that path, he needs authority.

ဒီအချက်တွေကို ဒီဂေါလ်ဟာ သူ့ အာဏာ ရမလာမီ အစောကြီးကတည်းက ရေးခဲ့တာပါ။ ပြင်သစ် စစ်ကောလိပ် (French war College) မှာ အကြိမ်ကြိမ် ပို့ချခဲ့ရပြီး သူ့ပို့ချချက်တွေကို ဓားသွား (The edge of the sword) အမည်နဲ့ ၁၉၃၂ ခုနှစ်မှာ ဖွဲ့နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ အချိန်မှာ ဒီဂေါလ်ဟာ ပြင်သစ် တပ်မတော်မှာ အရာရှိ တစ်ဦး ဖြစ်နေပြီးသော်လည်း သူ့နာမည်ကို ပြင်သစ် နိုင်ငံမှာတောင် မကြားဘူးသူက များပါတယ်။ ဒီဂေါလ်က ဒီလို ဆက်ပြီး ရေးခဲ့ပါတယ်။

‘ပင်ကိုစိတ် (Instinct) ဟာ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအတွက် အထူးပဲ အရေးကြီးပါတယ်။ ဒါကို မဟာ အက်လီဇင်းဒါး ဘုရင်ကြီးက မျှော်လင့်ချက် (Hope) လို့ ခေါ်ပြီး စိဇာက ကံကြမ္မာ (Luck) လို့ ခေါ်တာ၊ ဒါကိုပဲ နပိုလီယံက သူ့ ကြယ် (Star) လို့ ခေါ်ခဲ့ပါတယ်။ ခေါင်းဆောင် တစ်ဦးမှာ မြင်ကွင်း (Vision) ကျယ်တယ်၊ အစစ်အမှန် (Sense of reality) သိတယ်လို့ ပြောဆိုခြင်းများဟာ သူ့မှာ ပကတိ စိတ် ရှိတယ် ဆိုတာကို ပြောတာပါ’ ပဲလို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။

‘ဒါကြောင့် ပကတိစိတ်နဲ့ ခေါင်းဆောင်ဟာ အရာဝတ္ထုများ အလယ်ဗဟိုကို နက်ရှိုင်းစွာ ထိုးဖောက် ဝင်ရောက် သွား နိုင်ပါတယ်’

Instinct enables the leader to strike deeply into the order of things.

လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့

‘အသိဉာဏ်ကြောင့် ကျွန်တော်တို့ဟာ ဗဟုသုတ စသည်များကို စာတွေ့သဘော သိရှိနိုင်ပြီး ပကတိ စိတ်ကြောင့်သာလျှင် သီးခြား အရည်အချင်းများကို သိနိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။’

လို့ ဒီဂေါလ်က စားသွားစာအုပ်မှာ ဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးမှာ ရှိအပ်တဲ့ အရည်အချင်း ဆိုတာတွေ ဒီဂေါလ်မှာ အပြည့်အဝ ရှိပြီး သူဟာ သူရေးခဲ့တဲ့ အတိုင်း လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်သွားသူပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

‘အသိဉာဏ်နဲ့ပကတိစိတ် ချိန်ခွင်ညှာ ညီမျှနေမှသာလျှင် ခေါင်းဆောင်ရဲ့ လုပ်ဆောင်မှုများဟာ တင်ကူးသိတဲ့ ဉာဏ် (အနာဂတ်သ ဉာဏ် Prescience) နဲ့ လုပ်ဆောင်ရာကျပြီး ပကတိဉာဏ်ဟာ ခေါင်းဆောင်ကောင်း တစ်ဦး (ကြီးမြတ်တဲ့ ခေါင်းဆောင်) ရဲ့ မှတ်ဉာဏ် ဖြစ်ပါတယ်။’

Prescience lies at the heart of great leadership.

လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်မှာ ကျွန်တော် (နစ်ဆင်) ပြင်သစ်ကို သွားပြီး ဒီဂေါလ်နဲ့ တွေ့ဆုံခဲ့တော့ ဒီဂေါလ်က ကျွန်တော့်ကို ဒီလို ပြောခဲ့ပါတယ်။

‘ကျွန်တော်ဟာ သဘက်ခါမှ ထွက်မယ့် သတင်းစာများရဲ့ ပေါ်လစီကို ချမှတ်ပေးနေတာပါ။

I make policies for the news papers of day after tommorrow.

ခေါင်းဆောင်အတော်များများဟာ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းဆောင်တာများနဲ့ပဲ အလုပ်များ နေကြပြီး အနာဂတ်ကို မျှော်ကြည့်သူ အလွန်နည်းပါးတယ်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ်မှာ ဒီဂေါလ်ဟာ ‘အနာဂတ်အတွက် တပ်မတော် (The Army of the Future)’ ဆိုတဲ့ စာအုပ်ကို ရေး

ခဲ့ပြီး ဒီစာအုပ်ထဲမှာ အနာဂတ် ပြင်သစ် တပ်မတော်ကို ဘယ်လို တည်ဆောက်ရမယ် အနာဂတ်မှာ ဘယ်လို လက်နက်ပစ္စည်းတွေ လိုလာမယ် ဆိုတာကို ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့တာပါ။ ဒီစာအုပ်ထဲမှာ ဒီဂေါလ်က နေသားတကျ ခင်းကျင်း တိုက်တဲ့ တိုက်ပွဲများ (Set piece battle) ခေတ်ကုန်ပြီး မီးရထား စက်ခေါင်းများ ပေါ်လာ ခြင်းကြောင့် စစ်ဘက်ရေးရာမှာ တော်လှန်ရေး တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက် ခဲ့ပြီး ဖြစ်ကြောင်း၊ စက်မှုတော်လှန်ရေးကြောင့် နေရာ တကာမှာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွေ ပေါ်လာပြီး စစ်မှုရေးရာမှာပါ အပြောင်း အလဲတွေ အကြီးအကျယ် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ကြောင်း၊ ဒါကြောင့် အနာဂတ် တပ်မတော်အတွက် ယန္တရားတပ်မ (Fully mechanised division) ဖြစ် လိုအပ်မှာ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဒီတပ်မ တစ်ခုမှာ လူတစ်သောင်း ပါဝင်ရမှာ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ စစ်ကြီး (၁၉၁၄-၁၈) မှာ ခံစစ် ပစ်အားနဲ့ ရန်သူထက် အရေအတွက်မှာ အင်အား သာလွန်မှုက အဆုံးအဖြတ်ပေးခဲ့သလို အနာဂတ် စစ်ပွဲမှာ လှုပ်ရှားနိုင်မှုနဲ့ ထိုးစစ် (Mobility and offensive striking power) က စစ်ပွဲကြံ့ခိုင်မှုကို အဆုံးအဖြတ် ပေးမှာ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ရဲ့ အယူအဆတွေ ပြင်သစ်နိုင်ငံမှာ ခေတ်မစားဘဲ သူ့ ရေးသားချက်များကို ပထမ ကမ္ဘာစစ် ပြင်သစ်သူရဲကောင်း စစ်သူကြီး ပီတိန်းက 'စိတ်ကူးယဉ် မှုများ' လို့ သရော်ခဲ့ပါတယ်။

'အနာဂတ်တပ်မတော်' စာအုပ်ကို ၁၅၀၀ လောက်သာ ပုံနှိပ် ထုတ်လေရပြီး ၁၅၀၀ အနက် အုပ်ရေ ၂၀၀ ကို ဂျာမန် တပ်မတော် က ဝယ်ယူသွားခဲ့ပါတယ်။ ဒီ စာအုပ် ၂၀၀ ကို ဂျာမန်တပ်မတော် ခေါင်းဆောင်များက နက်နက်နဲနဲ အသေးစိတ် လေ့လာခဲ့ကြပါတယ်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ်မှာ ပြင်သစ် သတင်းစာဆရာ ဖိလစ်ဘားစ် (Philipp Bauer) ဟာ ဟစ်တလာနဲ့ သူ့ယန္တရားတပ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး အဒေါ့ဖ် ဝှမ်းလင်း (Adolf Huendlin) နဲ့ တွေ့ဆုံခဲ့ပါတယ်။ ဂျာမန်များက 'ဣန္ဒိတော်တို့ ရဲဘော်ကြီး ဒီဂေါလ်ရော ဒီနည်းပညာတွေကို လက်

တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်နေပြီလား။’ လို့ မေးတဲ့အခါ ပြင်သစ် သတင်းစာဆရာက ဒီဂေါလ် နာမည်ကို မကြားဘူးလို့ ကြောင်နေပါတယ်။ အဲ့ဒီတော့ ဂျာမန်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးက ဒီလို ထပ်ပြီး ရှင်းပြရပါတယ်။ ‘ခင်ဗျားတို့ ယန္တရားစစ်ပါရဂူ ဗိုလ်မှူးကြီး ဒီဂေါလ်ကို ပြောတာလေ။’ လို့ ရှင်းပြခဲ့ရပါတယ်။

ပြင်သစ်များက ဒီဂေါလ်ကို အထင်မကြီးပေမယ့် ဂျာမန်များက ဒီဂေါလ်အကြံဉာဏ်များ အယူအဆများကို တန်ဖိုးထားပြီး ပန်ဇာတပ်များကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီဂေါလ်က ဂျာမန်များအနောက်ဘက်မှာ ထိုးစစ်ကြီး မစတင်မီ လေးလအလိုမှာ ဒီလို ထပ်ပြီး ရေးသားကာ ပြင်သစ် အာဏာပိုင်များကို သတိပေးခဲ့ပါသေးတယ်။

‘ဘယ်လောက်ပဲ မက်ဂျီနောခံစစ်ကြောင်း (Maginot line) ကို အင်အားဖြည့်တင်းထားသည် ဖြစ်စေ ဂျာမန်များက ရန်သူအင်အားများရာကို ကွေ့ရှောင်သွားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခံစစ်ကြောင်း ကျိုးပေါက်သွားရင် ၆ နာရီအတွင်းမှာ ရန်သူယန္တရားတပ်များ ပါရီကို ရောက်လာကြလိမ့်မယ်’

လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ ဒီဂေါလ်က ဒီလို ဆက်ပြီး ရေးခဲ့ပါတယ်။

‘ပြီးခဲ့တဲ့ ရာစုနှစ်မှာ ပါရီကျဆုံးပြီး တစ်နာရီအတွင်းမှာ ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပြိုကွဲပျက်စီးခဲ့ရပါတယ်။’

လို့ ဒီဂေါလ်ရေးသားချက်ဟာ အလွန်ပဲ မှန်ကန်ပြီး နောင်ဖြစ်လာမှာ သေချာကြောင်း ဟောကိန်းထုတ်သလို ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ကြာကြာမစောင့်လိုက်ရပါဘူး။ ၁၉၄၀ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၄ ရက်နေ့မှာ ဒီဂေါလ်ဟောကိန်းထုတ်သလို ပြင်သစ်နိုင်ငံကြီး ပြိုကွဲခဲ့ရပြန်ပါတယ်။

ပြင်သစ် တပ်မတော်ထိပ်ပိုင်းက ဂျာမန်များကို အညံ့ခံလက်မြောက်ကြစဉ်မှာ ဒီဂေါလ်ဟာ ဗြိတိန်ကို ကူးပြီး ဂျာမန်များကို ပြန်တိုက်နိုင်အောင် အင်အားစုစည်းခဲ့ပါတယ်။

‘ပြင်သစ်ဟာ တိုက်ပွဲတစ်ပွဲတော့ ရှုံးခဲ့ပြီ။ ဒါပေမယ့် စစ်မရှုံးသေးပါဘူး။’

France has lost a battle but France has not lost the war.

လို့ ဒီဂေါလ်က ပြောခဲ့ပါတယ်။ လန်ဒန်က ကမ္ဘာကို ပထမဆုံးအသံလွှင့် ပြောကြားရာမှာ ဒီဂေါလ်က

‘ပြင်သစ်ဟာ အထီးကျန် နိုင်ငံမဟုတ်ပါဘူး။ ပြင်သစ်တိုက်ပွဲက ကမ္ဘာကြီးကို စစ်မီး ကူးစက်စေခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ပြင်သစ်က သူ့အင်ပိုင်ယာကနေ စစ်ဆက်တိုက်မှာ ဖြစ်ပြီး ပင်လယ် သမုဒ္ဒရာကို ဗြိတိန်က စိုးမိုးထားကာ အမေရိကန်ပါ စစ်ထဲ ပါဝင် လာတဲ့အခါမှာ ပြင်သစ်ဟာ စစ်နိုင် နိုင်ငံ ဖြစ်လာဦးမှာပါ’

လို့ ဒီဂေါလ် က ပြောခဲ့ပါတယ်။ နောင်ဖြစ်လာမှာတွေကို ဒီဂေါလ်က အစောကြီး ကြိုတင်ပြီး မြင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို ကြိုတင်မြင်ခဲ့ပြီး သူ့ဟောကိန်းတွေက မှန်ကန်လွန်းလို့ ပြင်သစ်လူထုက ဒီဂေါလ်ကို ဩဇာရှိ လေးစားပြီး သူ့နောက်ကို လိုက်ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

စစ်ကြီးလဲ ပြီးရော ဒီဂေါလ် မျှော်မှန်းချက်တွေ သဲထဲရေသွန် ဖြစ်ခဲ့ရပြီး နိုင်ငံရေးသမားတွေက ပြန်လည် ခြေရှုပ်လာကြပါတယ်။ ဒီဂေါလ် အဆိုပြုခဲ့တဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံ ပြုပြင်ရေးကို ပြင်သစ်လူထုက လွန်လျှံခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးသမားများ စုပေါင်း ခြေထိုးမှုကြောင့် ဒီဂေါလ် အာဏာလက်မဲ့ တစ်ဖန် ဖြစ်ခဲ့ရပြန်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေး တောကြီး မျက်မဲထဲ ဒီဂေါလ် ပြန်ရောက်လာခဲ့ပါတယ်။ တတိယ ပြည်ထောင်စုက ပါလီမန်စနစ် (Parliamentary system of Third Republic) ကို ဒီဂေါလ်က ဆန့်ကျင်ပါတယ်။ ဒီစနစ်ကြောင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပြီး ပြိုကွဲခဲ့ရပြီး ဒီစနစ်ကို ပြန်လည် အသက်သွင်းရင် အရင်တုန်းကလိုပဲ အင်အားချိနဲ့တဲ့ ညွန့်ပေါင်း အစိုးရများသာ တက်လာပြီး နိုင်ငံရေး မှန်တိုင်း တစ်ချက် တိုက်ခိုက်လိုက်တာနဲ့ အစိုးရ ပြုတ်ကျဦးမှာ ဖြစ်ကြောင်း၊ ပါလီမန်အမတ်တွေက စကားသာ များနေကြပြီး

အလုပ်မဖြစ်ကြောင်း ဒီဂေါလ်က ပြောခဲ့ပါတယ်။

ပြင်သစ်များဟာ လက်တင်အဆက်အနွယ်များ ဖြစ်ပြီး လက်တင်များက စနစ်ကျနမှုနဲ့ လွတ်လပ်ရေးကို ဟန်ချက်ညီအောင် သမ မပေးနိုင်ဘဲ ဒီဂေါလ် လက်ထက်ကျတော့မှ ဒီလို စည်းစနစ်ကျနမှုနဲ့ လွတ်လပ်ရေးကို ဟန်ချက်ညီအောင် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်က ဒီလို ပါလီမန်စနစ်ကို ကန့်ကွက်ခဲ့လို့ အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးသမားများက ဒီဂေါလ်ကို အာဏာရှင်ဆန်တယ်လို့ စွပ်စွဲခဲ့ကြပါတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးတော့ ပြင်သစ်နိုင်ငံအနေနဲ့ သက်ဦးဆံပိုင် စနစ်မျိုး ပြန်လိုလာမှာ ဖြစ်ကြောင်း ဒီဂေါလ်က ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်က အခြေအနေ ခွင့်ပြုတာနဲ့ လူထုက သူတို့ ကြိုက်နှစ်သက်တဲ့ အစိုးရကို ရွေးချယ်ခွင့်ပေးခဲ့ပါတယ်။ လူထုကသာလျှင် သူတို့ ကြိုက်နှစ်သက်တဲ့ အစိုးရကို ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့် ရှိတဲ့မူကို ဒီဂေါလ်က ဘယ်တုန်းကမှ သံသယ မရှိခဲ့ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အားလုံး သဘောတူညီမှ အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်တဲ့ အစိုးရ (A consensus government) ကတော့ ဘာမှ အဓိပ္ပာယ်မရှိဘဲ သမ္မတ သို့မဟုတ် ဝန်ကြီးချုပ်ဟာ ပါလီမန်ကို ဦးဆောင်ရမှာ ဖြစ်ပြီး ပါလီမန်ရဲ့ နောက်မြီးဆွဲ ဖြစ်မနေစေရဘူးလို့ ဒီဂေါလ်က ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ၁၉၄၅ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း ဒီဂေါလ် သူ့ဆန္ဒနဲ့အညီ ပြင်သစ်အစိုးရကို ဦးဆောင်မှု မပေးနိုင်ဆိုတာ ထင်ရှားလာပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ စတုတ္ထ သမ္မတ နိုင်ငံတော် (The Fourth Republic) ဖွဲ့စည်းပုံအရ ပါလီမန်ကသာ အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင် နေပြီး အားနည်းတဲ့ အစိုးရ (a weak government) ကို ပါလီမန်က အစစ လွှမ်းမိုးနေပါတယ်။ ဒါနဲ့ ဒီဂေါလ်ဟာ အစိုးရအဖွဲ့မှ နုတ်ထွက်လိုက်ပြီး အေးအေးဆေးဆေး တောနယ်မှာ အနားယူ နေလိုက်ပါတယ်။ တစ်နေ့မှာ ပြင်သစ်နိုင်ငံက သူ့ကို (ဒီဂေါလ်ကို) လိုလာမှာ ဖြစ်ကြောင်း၊ သူ့ကို အစိုးရက ပြန်လည်ခေါ်ယူပြီး အာဏာလွှဲအပ်တော့မှ ဖွဲ့စည်းပုံကို သူကြိုက်သလို ပြုပြင်ပြီး အုပ်ချုပ်သွားမယ်လို့ ဒီဂေါလ် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ ကံကြမ္မာ

က သူ့ဘက်မှာ ရှိတာကို ဒီဂေါလ် သိရှိပြီး၊ တစ်နေ့မှာ သူ့ဆန္ဒနဲ့ အညီ ပြင်သစ်နိုင်ငံကို ဦးဆောင်မှု ပေးသွားနိုင်မှာကို ဒီဂေါလ် သိရှိပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ် အာဏာကို လိုချင်တာ မှန်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အာဏာ ရရေးအတွက် အာဏာကို လိုချင်တာ မဟုတ်ဘဲ အာဏာ ရလာရင် ပြင်သစ်နိုင်ငံအတွက် သူ လုပ်ပေးနိုင်တာတွေ အများကြီးရှိတာ သိလိုက် ဒီဂေါလ် အာဏာ ရယူလိုခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ သူနဲ့ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များထက် ရှေ့က ရောက်နေပြီး မကြာမီ သူ့စိတ်တိုင်းကျ အခြေအနေကို ရောက်လာတော့မှာပါ။ အာဏာစွန့်လွှတ်ပြီး တစ်နှစ်ခွဲ မကြာခင်မှာဘဲ ဒီဂေါလ် အာဏာ ပြန်ရအောင် ကြိုးပမ်းလာတာ တွေ့ရပါတယ်။ သူ့နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုကို ပြင်သစ်လူထု၏ ပြန်လည် စုဖွဲ့မှု (The Rally of the French (RPF)) လို့ ခေါ်ခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှာ စစ်အေးတိုက်ပွဲ စတင်လာပြီး ပြင်သစ်လူထု စားဝတ်နေရေး ကြပ်တည်းလာပါတယ်။ ကုန်ဈေးနှုန်းတွေ တက်၊ လစာများ မလောက် မငန့်၊ စီးပွားရေး အကြပ်အတည်းနဲ့ ကြုံလာကြရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီဂေါလ်က သူ့မိန့်ခွန်းတွေထဲမှာ ပြည်သူလူထု စားဝတ်နေရေး ချောင်လည်အောင် လုပ်ပေးဖို့ ပြောမနေဘဲ ပြင်သစ်နိုင်ငံအနေနဲ့ နိုင်ငံကြီးတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာရေး၊ ပြင်သစ်ဟာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံကြီးတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာရေးကိုပဲ ပြောဆိုပြီး ပြင်သစ်လူထုကို စည်းရုံးခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြင်သစ်လူထုက ဒီဂေါလ်ကို တစ်ခဲနက် အားပေးကြပြီး သူ့ကို မုန်တိုင်းထဲက လူ (man of the storm) လို့ ခေါ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်မှာ ဒီဂေါလ် ပါတီဟာ တခြား ပါတီအားလုံးထက် လူထု မဲ ပိုရခဲ့သော်လည်း ဒီဂေါလ်က အစိုးရ မဖွဲ့စည်းခဲ့တဲ့ အတွက် သူ့ပါတီမှာ စည်းလုံးညီညွတ်မှု ပြိုကွဲခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ်လောက်မှာ ဒီဂေါလ်ပါတီဟာ အင်အား မရှိတော့ပါဘူး။ (ဧည့်ပင် မြူနီစပယ်) ရွေးကောက်ပွဲများမှာ ဒီဂေါလ် ပါတီဝင် အတော်များများ အရွေးမခံရတော့ ဒီဂေါလ် နိုင်ငံရေးက တစ်ခါ အနားယူ ရပြန်ပါတယ်။

အယ်ဂျီးရီးယားမှာ မူစလင်လူထုက ပြင်သစ်နယ်ချဲ့ အစိုးရကို ပြန်လည် ပုန်ကန်ကြပြီး ပျောက်ကြားစနစ်နဲ့ ပြင်သစ်အစိုးရကို စတင် တိုက်ခိုက်ခဲ့ပါတယ်။ စစ်ဟာ ရှည်ကြာလာပြီး နှစ်ဖက်စလုံးက ပိုမို ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်လာကြပါတယ်။ အယ်ဂျီးရီးယားမှာ မူစလင် လူထုက အစိုးရရုံးများကို တိုက်ခိုက်လာကြပြီး ရဲများက လူထုကို ဘာမှ အရေးမယူဘဲ လက်ပိုက် ကြည့်နေခဲ့ကြပါတယ်။ ငြိမ်ဝပ်ပိပြား ရေးကို အကြောင်းပြပြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများက အယ်ဂျီးရီးယားမှာ အာဏာသိမ်းပိုက်လိုက်ကြပါတယ်။ နောက် ၂ ပတ်ကြာတဲ့အခါ ကော်ဆီကာက ပြင်သစ်တပ်များကပါ အယ်ဂျီးရီးယားက အာဏာ သိမ်း ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများကို ထောက်ခံလာကြပါတယ်။ အယ်ဂျီးရီးယား စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများက ပြင်သစ်ကိုပါ ကူးလာပြီး အာဏာသိမ်းဖို့ စိုင်းပြင်းလာကြပါတယ်။ ပြင်သစ်ဗဟိုအစိုးရကလည်း ဘာမှ မတတ် နိုင်ဘဲ အခြေအနေကိုသာ စောင့်ကြည့်နေကြပါတယ်။ ဒီအရေးအခင်း မှာ ဒီဂေါလ် လုပ်ပုံကိုင်ပုံဟာ အလွန်နမူနာ ယူဖွယ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်က အာဏာသိမ်း ဗိုလ်ချုပ်များကို ထောက်ခံခြင်းလည်း မပြုဘူး။ သူတို့ကို ရုတ်ချခြင်းလည်း မရှိခဲ့ပါဘူး။ မကြာမီပဲ ဒီဂေါလ် က သူဟာ အာဏာလက်ခံရန် အသင့်ရှိကြောင်း ကြေညာခဲ့ပါတယ်။

ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများက ဒီဂေါလ် အာဏာလက်ခံရန် ချဉ်းကပ်လာ ကြတော့မှ ဒီဂေါလ်က ဘယ်လို အချက်ကြီးများနဲ့ ကိုက်ညီရင် သူ အာဏာလက်ခံမှာ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများက သဘောတူ လို့ ဒီဂေါလ် အာဏာရလာပြီး ပြင်သစ်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံမှာ သူ ဘယ်လို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်လိုကြောင်း ပြင်သစ်လူထုကို ဒီဂေါလ်က ချပြခဲ့ပါတယ်။ ဒီဂေါလ် ချပြခဲ့တဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံမှာ သမ္မတက အဓိက မဏ္ဍိုင်ပါပဲ။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကို ကျော်ပြီး သမ္မတက ပေါ်လစီ ချမှတ်ကျင့်သုံးနိုင်ပြီး စတုတ္ထသမ္မတနိုင်ငံတုန်းက တွေ့ကြုံ ခဲ့ရတဲ့ နိုင်ငံရေး အကြပ်အတည်းများကို ရှောင်ရှားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါ တယ်။ ဒီလို သမ္မတကို အာဏာ ပိုပေးထားလို့ တချို့က ဒီဂေါလ်ကို ပြစ်တင် ဝေဖန်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီဖွဲ့စည်းပုံကြောင့်ပဲ ပြင်သစ်

နိုင်ငံရေး တည်ငြိမ်မှု ရှိလာပြီး စီးပွားရေး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာတဲ့ အတွက် ဒီလုပ်ဆောင်ချက်ဟာ ပြင်သစ်နိုင်ငံကို ဒီဂေါလ် ပေးခဲ့တဲ့ 'နိုင်ငံရေးအမွေ' ဖြစ်တယ်လို့ ယူဆရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အာဏာ နဲ့ ပတ်သက်လို့ ဓားသွားစာအုပ်မှာ ဒီဂေါလ်က ဒီလို ရေးခဲ့ပါတယ်။

'ခေါင်းဆောင်ဟာ သူ့ငယ်သားတွေက ခေါင်းဆောင်ကို ယုံကြည် စိတ်ချနေပြီး သူတို့ကိုယ်သူတို့လည်း ယုံကြည်စိတ် ရှိလာအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ရမယ်။ သူ့လက်ထဲမှာ ရှိတဲ့ ဩဇာအာဏာကို သုံးပြီး ဒီလို အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ရမယ်။ သူ့လက်ထဲမှာ ရှိတဲ့ ဩဇာ အာဏာကို ဂုဏ်သိက္ခာ (Prestige) က ပေါက်ဖွား ရရှိ လာတာ ဖြစ်ပြီး 'ဂုဏ်သိက္ခာ' ဟာ ခံစားမှု၊ အကြံပြုမှုနဲ့ ထင်မြင်ချက်အပေါ် မူတည်နေပြီး ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့် လို့ မရနိုင်တဲ့ လူမှာ ပါလာတဲ့ မွေးရာပါ အရည်အချင်းလို့ ခေါ်ဆိုနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဂုဏ်သိက္ခာဟာ မွေးရာပါ အရည်အချင်းဖြစ်လို့ သက်ဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်က ဩဇာအာဏာ ယိုစီးထွက်လာသလို ပျံ့နှံ့ ထွက်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကို တချို့က ကိုယ်ရည်သွေး (Charisma) လို့ ခေါ်ပြီး လူတိုင်းက ဒါကို သိရှိသော်လည်း ဘယ်သူက မှ ကိုယ် ရည်သွေး ဆိုတာကို ရှင်းလင်းမပြနိုင်ပါဘူး။ ဒီကိုယ်ရည် သွေး ရှိသူမှာ အောက်ပါအရည်အချင်း သုံးခု အချိုးညီ ပေါင်းထည့်ပေးနိုင်ရင် ခေါင်းဆောင်ကောင်း ဖြစ်လာမယ်။'

လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ ဒီအရည်အချင်းများကတော့ ရှုတ်ထွေးမှု၊ အကျင့်စာရိတ္တနဲ့ ခန့်ထည်ခြင်း (Mystery, character and grandeur) ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်က ဒီလို ရေး ခဲ့ပါတယ်။

'ရှုပ်ထွေးမှု မရှိဘဲ ဂုဏ်သိက္ခာ ဆိုတာ မရှိနိုင်ပါဘူး။ ဘာသာတိုင်းမှာ ကိုးကွယ်ရာနေရာ ရှိပြီး ခေါင်းဆောင်မှာ တခြားသူတွေ မသိရှိနိုင်တဲ့၊ သူတို့ကို ရှုပ်ထွေးစေတဲ့

သူတို့ကို လှုံ့ဆော်ပြီး သူတို့တွေ တစ်ချိန်လုံးလို အာရုံစိုက်
နေတဲ့ အရာ ရှိရတယ်'

လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။

၁၉၆၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလထဲမှာ သမ္မတ ကက်နေဒီ ဈာပန
တက်ရအောင် ဒီဂေါလ် ဝါရှင်တန်ရောက်လာတော့ သူ့ရဲ့ ခန့်ငြားလှ
တဲ့ ဥပမိရုပ်ကို ကျွန်တော် တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။ ဈာပန လှည့်လာတာ
ကို ကျွန်တော်နဲ့ ဇနီးသည်တို့ဟာ မေဖလားဝါး ဟိုတယ် ပြတင်း
ပေါက်က ကြည့်နေကြပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ထိပ်သီးခေါင်းဆောင်ကြီးတွေ
ကက်နေဒီ ရုပ်ကလာပ် နောက်က ခြေလျင် လျှောက်လိုက်လာကြပါ
တယ်။ ဒီဂေါလ်ရဲ့ ဥပမိရုပ်က တခြား ခေါင်းဆောင်တွေ အားလုံး
ကို စိုးမိုးနေပါတယ်။ ကျွန်တော် ဒီဂေါလ်ကို အလုပ်သဘောအရ
တွေ့ရသည် ဖြစ်စေ၊ အလွတ်သဘော မိတ်ဆွေအနေနဲ့ တွေ့ရတဲ့အခါ
မှာ ဖြစ်စေ ဒီဂေါလ်ရဲ့ ခန့်ငြားလေးစားထိုက်တဲ့ ဟန်အမူအရာ
လုပ်ပုံကိုင်ပုံကို ကျွန်တော် သတိပြုမိပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ အမြဲပဲ
ခပ်တည်တည် မားမားမတ်မတ်ကြီး ဖြစ်နေတော့ သူဟာ မာနကြီး
တယ်၊ အပေါင်းအသင်း မရှိဘူးလို့ ထင်ရသော်လည်း ဒါ သူ့
သဘာဝ၊ နေပုံထိုင်ပုံ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံ အကြီးအကဲအချင်းချင်း
တွေ့တဲ့ အခါများမှာတော့ ဒီဂေါလ်ကို ရွှင်ရွှင်ပြပြ တွေ့ရတတ်ပါ
တယ်။ သူ့မှာ ဖက်လဲတကင်း ပေါင်းသင်းတဲ့ မိတ်ဆွေရယ်လို့
မရှိဘဲ ဘယ်တော့မှ အချင်းချင်း နောက်လားပြောင်လား ရယ်လား
မောလား မတွေ့ရပါဘူး။ ဒီဂေါလ်ဟာ လူငယ်ဘဝမှာကတည်းက
သူငယ်ချင်းများနဲ့ ဟေးလားဝါးလား မနေခဲ့ဘဲ သူဟာသူ တစ်ကိုယ်
တည်း နေလာသူဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ် ပြင်သစ်စစ်ကောလိပ်ကို
တက်တော့ သူ့နည်းပြ ဆရာတစ်ဦးက ဒီဂေါလ်ဟာ နယ်နှင့်ခံထား
ရတဲ့ ဘုရင်တစ်ပါး (Like a king-in-exile) လို့ ပြုမူနေထိုင်တယ်
လို့ ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ကို လေးလေးစားစား ကြည့်ညိုတဲ့
နောက်လိုက်တွေ အများအပြား ရှိသော်လည်း လူလူချင်း ပေါင်းသင်း
ဆက်ဆံရေးမှာ ဒီဂေါလ် ဝါဒကတော့

‘ဂုဏ်သိက္ခာ မရှိဘဲ သြဇာ အာဏာ မရှိဘူး။ ခေါင်းဆောင်ဟာ အထည်တည်း မနေဘဲ ဂုဏ်သိက္ခာ ဆိုတာ မရှိနိုင်ဘူး’

ဖြစ်ပြီး သူ့ဘဝ တစ်လျှောက်လုံး သူ ပြောသလို နေထိုင် သွားလာ ပြုမူခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

အက်လက်ဆီနန်းတော် (Elysee Palace) က ဒီဂေါလ်ရုံးခန်း စားပွဲပေါ်မှာ တယ်လီဖုန်း (၂) လုံး ရှိသော်လည်း ဒီ တယ်လီဖုန်းများ ဘယ်တော့မှ အသံမြည်မလာဘဲ ဒီဂေါလ် တယ်လီဖုန်းမပြောချင်မှန်း သိလို့ သူနဲ့ အရင်းနှီးဆုံး ဆိုသူများတောင် ဒီဂေါလ်ထံကို ဖုန်းမဆက်ရဲကြပါဘူး။

မက်အာသာလိုပဲ ဒီဂေါလ်ဟာ ဟေးလားဝါးလား စကားအသေးအဖွဲ မပြောတတ်ပါဘူး။ ကျွန်တော် သမ္မတ ဒီဂေါလ်နဲ့ တွေ့တိုင်းပဲ သူဟာ အရေးကြီးတဲ့ လေးနက်တဲ့ ဘာသာရပ်များကိုပဲ ပြောဆိုခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ မက်အာသာလိုပဲ ဒီဂေါလ်ဟာ စကားတို အမြဲပဲ တိတိကျကျ ပြောဆိုပါတယ်။ ဘာမှ အပိုစကား၊ လောကွတ်စကား မပြောတတ်ပါဘူး။ ဒီဂေါလ်ဟာ မတိမကျ မရေမရာ မသေမချာ လုပ်မှုကို ဘယ်တော့မှ သည်းမခံပါဘူး။ ၁၉၆၀ ခုနှစ်က ဒီဂေါလ်ကို ကျွန်တော် ဝါရှင်တန်မှာ ညစာစားပွဲနဲ့ ဧည့်ခံရာမှာ ဒီဂေါလ်မိန့်ခွန်းကို ဘာသာပြန်သူက အမေရိကန်မှာ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေတဲ့ ပြင်သစ် ကောင်စစ်ဝန်ချုပ်တစ်ဦး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလူက ဒီဂေါလ် မိန့်ခွန်းကို ဘာသာပြန်ရာမှာ တုန်တုန်ရင်ရင် ဖြစ်နေပြီး စကားအသုံးအနှုန်းက တိကျမှုလည်း မရှိပါဘူး။ ဒီဂေါလ် ဒီ ကောင်စစ်ဝန်ကို အတော် စိတ်ပျက်နေပုံ ရပြီး မကြာမီ ဒီပြင်သစ် ကောင်စစ်ဝန်ချုပ်ကို ဒီဂေါလ်က အလုပ်ဖြုတ်ပစ်ပြီး သူ့နေရာမှာ အခြားနိုင်ငံခြားသား တစ်ဦးကို ခန့်ထားခဲ့ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ သူ့အောက်က ကက်ဘီနက် ဝန်ကြီးများ တခြား ပြင်သစ် အရာရှိကြီးတွေနဲ့ ဘယ်တော့မှ စကားအခြေအတင်၊ အငြင်းအခွန် လုပ်မနေဘဲ သူတို့ ပြောတာတွေထဲက အရေးကြီးတဲ့ အချက်များကိုတော့ စက္ကူ

တစ်ရွက်မှာ အမြဲပဲ အတိုကောက် ရေးမှတ်လေ့ ရှိပါတယ်။ ဝန်ကြီး တစ်ဦးဦးနဲ့ ဖြစ်စေ၊ အရာရှိကြီး တစ်ဦးဦးနဲ့ ဖြစ်စေ ဆွေးနွေးစရာ ရှိရင် သူ့ရုံးခန်း (ဒီဂေါလ်ရုံးခန်း) မှာ ချိန်းပြီး သက်ဆိုင်ရာ အရာရှိနဲ့ သီးခြား ဆွေးနွေးလေ့ ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အရေးကြီး တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက် မှန်သမျှကို ဒီဂေါလ်ဟာ သူ တစ်ဦးတည်းပဲ သူ့ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်နဲ့ ဆုံးဖြတ်ပြုလုပ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူလုပ်ပု လုပ်နည်းက အရေးကြီးတဲ့ ဘာသာရပ် တစ်ခုခုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သက်ဆိုင်သူများက စာနဲ့ ရေးပြီး သူ့ဆီ တင်ပြစေခဲ့ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ စာဖတ် အလွန်မြန်သူ ဖြစ်ပြီး သူ့ဆီ တင်သမျှ စာရွက် စာတမ်း အားလုံးကို အချိန်အတိုဆုံးအတွင်းမှာ အားလုံးပြီး အောင် ဖတ်ပြီး အရေးကြီးတဲ့ အချက်အားလုံး သူ့ဦးနှောက်မှ ဓာတ်ပုံရိုက် ယူသလို စွဲကျန်ရစ်ခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ ဒီဂေါလ်ဟာ သူ့ ဆုံးဖြတ်ချက် မချမီမှာ သူတစ်ဦးတည်း စဉ်းစားခန်း ဝင်ပြီး တော့မှ ဆုံးဖြတ်လေ့ ရှိပါတယ်။ သူ့ ဦးနှောက်ထဲမှာ ဦးစားပေး အစီအစဉ်တွေ ရေးဆွဲပြီး ဖြစ်ပြီး သူ့ ဦးစားပေး အစီအစဉ်အတိုင်းသာ သူ့ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဆုံးဖြတ်လေ့ ရှိပါတယ်။ ဒါအလွန်ကို မှတ်သားသင့်တဲ့ နမူနာ ယူသင့်တဲ့ အရည်အချင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူများ ဦးစားပေး အစီအစဉ်ကို ဘယ်တော့မှ လက်မခံဘဲ ကိုယ်ပိုင် ဦးစားပေး အစီအစဉ် ရှိရပါမယ်။

ကျွန်တော် သမ္မတ ဖြစ်တဲ့အခါမှာ အရေးကြီးတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက် အနည်းငယ်ကိုပဲ သမ္မတရုံးခန်းမှာ ချမှတ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ စဉ်းစား ချိန်ရတိုင်း လင်ကွန်းဧည့်ခန်းမှာ ဖြစ်စေ (Lincoln sitting room)၊ ဒေးဗစ်စခန်း (Camp David)၊ ကီးဘစ္စကိန်း (Key Biscayne)၊ စင်ကလီမင်တီ စာကြည့်တိုက် (San Clemente Library) များမှာ ဖြစ်စေ စဉ်းစားခန်း ဝင်ပြီးမှ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဝါရှင်တန် ဆူဆူညံညံ အသံတွေနဲ့ ကင်းဝေးရာ အေးဆေးငြိမ်သက်တဲ့ နေရာများမှာ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ခဲ့တာများ ဖြစ်ပါတယ်။

‘ရှုတ်ထွေးမှု (Mystery)’ ဆိုတာကို ရှင်းပြရာမှာ စကားလုံး

အနည်းဆုံးနဲ့ ဟန်အမူအရာကိုပါ သုံးပြီး မိမိလိုရာကို ပြောနိုင်ရမယ်’

လို့ ဒီဂေါလ်က ဆိုပါတယ်။ ‘ငြိမ်သက်ခြင်း’ လောက် ဘယ်ဟာကမှ ဩဇာအာဏာကို ပိုပြီး ဖြည့်တင်းမပေးနိုင်ပါဘူး (Nothing more enhances authority than silence)။ ငြိမ်သက်ခြင်းဟာ ခိုင်မာသန်စွမ်းသူများရဲ့ အားသာချက် ဖြစ်ပြီး ဒီလို ငြိမ်သက်ခြင်းဟာ မိမိ ခွန်အားနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဖုန်းကွယ် (ပုံဖျက်) ထားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အတွင်းက စိတ်ဓာတ်အင်အားကို အပေါ်က ကိုယ်နှုတ် အမူအရာကို ထိန်းချုပ်ထားမှုက (မိမိကို) အပေါ်စီးက ရနေစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လောင်းကစားသူဟာ များများပုံအော့ဖို့ ဆုံးဖြတ်လေ အပေါ်ယံမှာ အေးအေးဆေးဆေး တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် ပြုမူလေ ပုံမျိုး ဖြစ်ရပါမယ်။ နိုင်ငံရေးဟာ ဇာတ်ခုံကြီး (That Politics is theatre) ဖြစ်တယ် ဆိုတာ ဒီဂေါလ်က သိရှိပြီး ဇာတ်ဟန်ပါပါ လုပ်ဆောင်နိုင်သွားခြင်းဖြင့် သူ့နိုင်ငံရေး ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ် သွားခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ စီဇာတို့၊ မက်အာသာတို့လိုပဲ ဒီဂေါလ်ဟာ သူ့ကိုသူ တတိယလူ (in the third person) အဖြစ် ရေးသားခဲ့ပါ တယ်။ ဥပမာ ‘ဒီဂေါလ်က လွဲလို့ တခြား ရွေးချယ်စရာ မရှိတော့ ပါဘူး။’ ဆိုတဲ့ အသုံးအနှုန်းမျိုးနဲ့ ရေးသားသွားခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို သူ့ကိုသူ တတိယလူအဖြစ် ဘာကြောင့် ပြောဆိုရေးသားရသလဲလို့ မေးတဲ့အခါ ဒီဂေါလ်က ဒီလို ပြန်ဖြေခဲ့ပါတယ်။

‘တခြားလူတွေ စိတ်ထဲမှာ ဒီဂေါလ်ဆိုတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး ရှိနေတယ်။ ဒီပုဂ္ဂိုလ် ရှိနေတာကို ကျွန်တော်လည်း သိနေ ရတယ်။ ဒါကြောင့် တခြားလူတွေ သိနေတဲ့ ဒီဂေါလ် အကြောင်း ပြောချင်ရေးချင်ရင် တတိယလူအဖြစ် ရေးခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်’

လို့ ဒီဂေါလ်က ပြန်ဖြေခဲ့ပါတယ်။

ဒီလို ဒီဂေါလ်ဆိုတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးရှိနေတာ ဆိုတာကို စစ်ကြီး အတွင်းက ပြင်သစ်ပိုင် အာဖရိကတိုက်က ဒေါက်အာလာ (Douala

in French Equatorial Africa) မြို့ကို ဒီဂေါလ်ရောက်စဉ်က သိခဲ့ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ ဒေါက်အာလာမြို့တော်မှာ လူထုက ဒီဂေါလ် ဖြတ်သန်းသွားမဲ့ လမ်းတလျှောက်မှာ တန်းစီပြီး 'ဒီဂေါလ်၊ ဒီဂေါလ်' နဲ့ အော်ဟစ်ကြိုဆိုနေကြတာပါ။ အဲဒီအချိန်ကစပြီး လူထု စိတ်မှာ ရှိတဲ့ ဒီဂေါလ်ဆိုတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး ရှိပါသေးတယ် ဆိုတာ သိလာရပြီး ဒီဂေါလ်ကိုယ်တိုင် အဲဒီ ဒီဂေါလ် အကြောင်းပြောချင် ရေးချင်တဲ့အခါ တတိယလူ့အဖြစ် ရေးသားခဲ့ကြောင်း ဒီဂေါလ်က ပြန်ဖြေခဲ့ပါတယ်။

'အဲဒီအချိန်ကစပြီး ကျွန်တော်ဘာပဲ လုပ်ချင်လုပ်ချင် ဒါကို ဒီဂေါလ်လုပ်လို့ လူထုကထောက်ခံပါသလား။ လူထုက သဘောတူ ပါ့မလား။ ကျွန်တော် ထည့်တွက်ခဲ့ရပါတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော် လုပ်ကိုင်တာကို ဒီဂေါလ်က သဘော တူပါ့မလားလည်း ထည့်တွက်ရပါတယ်'

လို့ ဒီဂေါလ်က ပြန်လည်ရေးသားခဲ့ပါတယ်။ သူ သမ္မတ ဘဝမှာပဲ အသက်အတော်ရလာလို့ မျက်စိသိပ်မှုန်လာပြီး မျက်မှန် အထူကြီး တပ်လာရတဲ့အခါ သူဟာသူ သူ့မိသားစုနဲ့ နေတဲ့အခါမှာသာ မျက်မှန် အထူကြီးတွေ တပ်ထားပြီး လူထုကို ဟောပြောတဲ့ အခါ လူထုက သူ့ကို ကြိုဆိုနေတဲ့အခါများမှာ ဒီဂေါလ်မျက်မှန် ဘယ် တော့မှ မတပ်ပါဘူး။ ဂျော့ဂျက်ပွန်ပီဒို (Georges Pompidou) က ကျွန်တော်ကို ဒီလို ပြောဖူးပါတယ်။

'တစ်ခါက အမိုးဖွင့်ထားတဲ့ ကားနဲ့ သမ္မတကြီးနဲ့ ကျွန် တော် (ပွန်ပီဒို) အတူသွားကြတဲ့အခါ လမ်းနဘေးမှာ သူ့ကို ကြိုဆိုနေတဲ့ လူထု ရှိမရှိ ဒီဂေါလ်က ကျွန်တော့်ကို မေးပါတယ်။ လူထုလမ်းနဘေးမှာ ရှိမရှိ သူ မမြင်ရဘဲ လူထုရှိရင် လက်ငှေ့ရမ်း နှုတ်ဆက်မလို့ ကျွန်တော့်ကို မေးတာပါ'

ပြီးတော့ ဒီဂေါလ်ဟာ မှတ်ဉာဏ်လည်း အလွန်ကောင်းသူ ဖြစ်တော့ မျက်မှန်တပ်ပြီး သူ့မိန့်ခွန်းတွေကို ဖတ်မနေဘဲ သူ့

မိန့်ခွန်းတွေကို အလွတ်ကျက်ထားပြီး မျက်မှန်မတပ်ဘဲ မိန့်ခွန်း ပြောဆိုသွားသူ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ သတ္တိ အလွန် ကောင်းသူ ဖြစ်ပါတယ်။ စာရေးဆရာ နှစ်ဦးက 'ပစ်မှတ် ဒီဂေါလ်' (Target De Gaulle by Pierre Demaret and Gchristian Plume) ဆိုတဲ့ စာအုပ်ရေးခဲ့ပြီး ဒီစာအုပ်မှာ ဒီဂေါလ်ကို လုပ်ကြံ သတ်ဖြတ်ဖို့ (၃၁) ကြိမ်တိုင်တိုင် လူသတ်သမားများက ကြိုးပမ်းခဲ့ကြကြောင်း၊ ၁၉၆၂ ခုနှစ်က ပါရီဆင်ခြေဖုန်းမှာ ဒီဂေါလ်ကားနဲ့ ဖြတ်သွားစဉ် လူသတ်သမား ပစ်လိုက်တဲ့ ကျည်ဆံဟာ ဒီဂေါလ်ကို မှန်ဖို့ နှစ်လက်မပဲ လွဲသွားကြောင်း၊ ဒီဂေါလ်က သူ့ဝတ်စုံမှာ ကပ်နေတဲ့ မှန်စတွေကို ပုတ်ချရင်း

'ဒီတစ်ခါ အသက်ဘေးနဲ့ တကယ် နီးတယ်ဟေ့၊ ကံ ကောင်းပေလိုသာပေါ့၊ ငါ့ကို လုပ်ကြံတဲ့ လူကြီး လူကောင်း များက တကယ် လက်မတည့်ပါဘူး'

လို့ ဒီဂေါလ်က တည်ငြိမ်အေးဆေးစွာ အသောဖောက်ပြီး ပြောခဲ့ ပါသေးတယ်။

ဒီဂေါလ်ဟာ သူ့ ဥပဓိရုပ် ဓာတ်ပုံတွေထဲမှာ တီဗွီမှန်သား ပြင်မှာ လူထုက ဘယ်လို မြင်စေရမယ် ဆိုတာ အမြဲတွက်ချက် လုပ်ဆောင်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ နာမည်ကြီး တစ်နှစ်မှာ ၂ ကြိမ် ပြုလုပ်တဲ့ သတင်းစာ ရှင်းလင်းပွဲများမှာ တကယ့် သတင်း စာ ရှင်းလင်းပွဲနဲ့ မတူဘဲ ဒီဂေါလ်က ပရိသတ်ကို မိန့်ခွန်းပေးတဲ့ ဟောပြောပွဲတွေနဲ့ ပိုတူနေပါတယ်။ ဒီ သတင်းစာ ရှင်းလင်းပွဲများ ကို အမြဲပဲ သတင်းစာဆရာ (၁၀၀၀) လောက် တက်ရောက်ခဲ့ကြပါ တယ်။ ၁၉၆၅ ခုနှစ်လောက်က ကျွန်တော် (နှစ်ဆင်) ပါရီကို ရောက်စဉ်မှာ သမ္မတ ဒီဂေါလ်ရဲ့ သတင်းစာ ရှင်းလင်းပွဲ တစ်ခုကို (အမေရိကန်) သံအမတ်ကြီး ချာစ်ဘိုလင် တီဗွီမှာ ကြည့်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ် အခန်းထဲဝင်လာဖို့ အချက်ပေးလိုက်တဲ့အခါ အင်္ကျီအဖြူဝတ်စုံ ဝတ်လာတဲ့ အရာရှိနှစ်ဦးက ကတ္တီပါ ခန်းဆီး အနီကြီးကို နံဘေးကို ဆွဲပေးလိုက်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ် ဦးဆောင်ပြီး

သူ့ကက်ဘီနက်တစ်ဖွဲ့လုံး အခန်းထဲ ဝင်လာကြပြီး ဒီဂေါလ်က ဦးခေါင်းလေး ညွတ်ကာ အားလုံး ထိုင်ကြဖို့ အချက်ပေးလိုက်ပြီး သူပါ သူ့ကုလားထိုင်ကြီးမှာ ထိုင်ချလိုက်ပါတယ်။ ပြီးတော့ သူ ပြောချင်ရာ မိန့်ခွန်းကို မိနစ် ၂၀ လောက်ပြောပြီး ပရီသတ်ကို မေးခွန်းမေးဆိုခွင့်ပြုပါတယ်။ အမြဲလိုပဲ မေးခွန်း ၃ ခုလောက် ဖြေဆိုပြီး ဒီဂေါလ် ပြန်ထလိုက်တဲ့အခါ ဒါဟာ သတင်းစာ ကွန်ဖရင့် ပြီးဆုံးကြောင်း အချက်ပေးလိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘိုလင်ဟာ ဒီဂေါလ်ကို လေးစားသူ မဟုတ်ပါဘူး။ အဲဒီ သတင်းစာ ကွန်ဖရင့် အပြီးမှာ ဘိုလင်ကတောင် 'တကယ်အံ့လောက်တဲ့ အပြုအမူပါပဲ' လို့ ချီးကျူးခဲ့ပါတယ်။

၁၉၆၉ ခုနှစ် ကျွန်တော် ပါရီကို အမေရိကန် သမ္မတအဖြစ် ရောက်ခဲ့စဉ်က ညစာစားပွဲတစ်ခုမှာ ဒီဂေါလ်မိန့်ခွန်း အလွန်ကောင်းကြောင်း၊ ပြီးတော့ ဒီဂေါလ်ဟာ ဒီလို မိန့်ခွန်းမျိုးကို မှတ်စုမပါဘဲ ပြောနိုင်လို့ ချီးကျူးပါကြောင်း ကျွန်တော်က ပြောတဲ့အခါ သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ်က

'ကျွန်တော် ဒီလို မိန့်ခွန်းမျိုးကို အလွတ်ကျက်ထားလို့ ဒီလို ပြောနိုင်တာပေါ့။ ချာချီလည်း ဒီလိုပါပဲ။ ဒါပေမယ့် ချာချီက ကျွန်တော် ခုပြောသလို ဘယ်တော့မှ ဖွင့်ဟ ဝန်မခံခဲ့ဘူး'

လို့ ဒီဂေါလ်က ပြန်ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဆွေးနွေးပွဲများမှာ ဒီဂေါလ်ဟာ ဘယ်တော့မှ ဒေါသသံနဲ့ မပြောခဲ့ဘဲ တစ်စုံတစ်ရာကို သူ သဘောမတူရင် သူ သဘောမတူကြောင်း ဖွင့်ဟ ငြင်းခုံနေမယ့်အစား အဲဒီ အကြောင်းကို ဘာမှ ထပ်မပြောဘဲ လျစ်လျူရှုထား လိုက်ပါတယ်။ သူနဲ့ ဆွေးနွေးနေကျ လူများကတော့ ဒီဂေါလ်အကြောင်း သိနေတော့ ဒီလို တစ်စုံတစ်ရာကို သူ ထပ်မပြောရင် ဒါကို ဒီဂေါလ် သဘောမတူဘူး ဆိုတာ သိရပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ အမြဲပဲ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း၊ ပြတ်ပြတ်သားသား စဉ်းစားတတ်သူ ဖြစ်တော့ သူ့ မိန့်ခွန်းများဟာလည်း အလွန်ပဲ ရှင်းလင်းပြတ်သားပါတယ်။ ဒီဂေါလ်

တစ်စုံတစ်ခုကို လိုချင်ပြီ ဆိုရင် သူ လိုချင်တာကို ဘာကြောင့် တစ်ဘက်လူက ပေးသင့်ကြောင်း၊ ခွင့်ပြုသင့်ကြောင်း၊ အကျိုးအကြောင်း ခိုင်ခိုင်လုံလုံ ပြောဆိုတတ်လို့ တခြားဘက်က ငြင်းဆန်ဖို့ အလွန်ခက်ခဲတာ တွေ့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ် ရေဒီယိုမှာ တီဗွီမှာ စကားပြောကောင်းလွန်းလို့

ချာစ် ဒီဂေါလ်က ဒီဂေါလ်ကို ဖန်တီးခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

Charles de Gaulle created de Gaulle.

လို့ ပြောစမှတ် ပြု ရပါတယ်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်မှာ ဒီဂေါလ် ပြန်လည် ထင်ရှားလာပြီး တီဗွီနဲ့ ပတ်သက်လို့ ဒီဂေါလ်က ဒီလို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘ဘယ်တုန်းကမှ မရှိခဲ့ဖူးတဲ့ ဒီ သိပ္ပံတီထွင်မှုကြောင့် လူဟာ တစ်ချိန်တည်းမှာ နေရာအနှံ့ ရောက်သွားသလိုပါပဲ’ လို့ ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဒီဂေါလ် ဥပဓိရုပ်ဟာ အလွန်ကောင်းပြီး သူပြောပုံ ဆိုပုံ အမူအရာကိုပါ ဒီဂေါလ်က အထူး ဂရုစိုက်တော့ ဒီဂေါလ်ရုပ်ပုံဟာ ပြင်သစ်လူထု မျက်စိထဲမှာ စွဲကျန်နေခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်လို အချိန်အခါမျိုးမှာ ဘယ်လို ဝတ်ပြီး ဘယ်လို ပြောရမယ် ဆိုတာကို ဒီဂေါလ်ကောင်းကောင်း သိပါတယ်။ ဥပမာ သူ့ဩဇာအာဏာကို အယ်ဂျီးရီးယားမှာ ရှိတဲ့ ပြင်သစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများက အံ့တုလာတဲ့ အခါ ဒီဂေါလ်ဟာ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ယူနီဖောင်းဝတ်ပြီး တီဗွီက မိန့်ခွန်း ပေးလိုက်တော့ ပြင်သစ် ဗိုလ်ချုပ်တွေ မီးသေသွားခဲ့ပါတယ်။

ရှုတ်ထွေးမှုက ပဟောဠိလို ပြုမူနိုင်ပေမယ့် လူကို မဆွဲဆောင်နိုင်ပါဘူး။ လူထုကို ဆွဲဆောင်နိုင်ဖို့ ‘အကျင့်စာရိတ္တ (Character)’ လိုကြောင်း ဒီဂေါလ်က ပြောခဲ့ပါတယ်။ အကျင့်စာရိတ္တကို လူအများက စိတ်ဓာတ်အင်အားနဲ့ ဇွဲနပဲ (Moral strength and fortitude) လို့ နားလည်ထားကြပေမယ့် ဒီဂေါလ်က အကျင့်စာရိတ္တကို ဒီလို သတ်မှတ်ခဲ့ပါတယ်။

‘လူအများကို လွှမ်းမိုးနိုင်ဖို့ အလွန်ပြင်းထန်တဲ့ ဆန္ဒ စိတ်ဓာတ် ရှိရမဲ့အပြင် အတွင်းအင်အား ရှိရမယ်။’

De Gaulle defined character in a leader as the fervent desire and inner power to exert one's will.

လို့ ဆိုပါတယ်။

‘ပြဿနာနဲ့ ရင်ဆိုင်ရတဲ့အခါ ခေါင်းဆောင်ဟာ အတွင်းကို လှည့်ပြီး (turns inwards) သူ့ကိုယ်သူပဲ အားကိုးရမယ်’

လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။

‘ဒီလို ကိုယ့်ဟာကိုယ် အားကိုးသူဟာ အခက်အခဲကို ကြောက်ရွံ့မနေဘဲ အခက်အခဲဆိုတာ ကိုယ့်အစွမ်းအစ ပြဖို့ အခွင့်အရေးပဲလို့ ယူဆရမှာ ဖြစ်ပါတယ်’

လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ ကိုယ့်ရာထူး ကိုယ်မက်ပြီး ရာထူး ပြုတ်ကျမှာ ကြောက်နေတဲ့ ‘မလုပ် မရှုပ် မပြုတ်’ ဆိုတဲ့ လူတွေဟာ အချင်းချင်းနဲ့ ငယ်သားတွေရဲ့ ယုံကြည်ကိုးစားမှု ခံစားရမှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို လူစားတွေဟာ သွေးစုတ်ကောင်တွေ၊ သူတို့ကသာ အမြဲတန်း ယူနေပြီး သူတို့က တစ်ဘက်သားကို ဘာမှ ပြန်ပေးမယ့် လူတွေ မဟုတ်ဘူး။ အခက်အခဲတွေကိုလည်း ကျော်လွှားသွားနိုင်သူ၊ အရေးဆိုရင် စွန့်စားဝံ့သူများကို ငယ်သားတွေက အားကိုးပြီး ဒီလို လူမျိုးရဲ့ ဥပဓိရုပ်ကိုက ကြည်ညိုလေးစားထိုက်ပြီး သူတို့ကိုယ်က ယုံကြည်စိတ်တွေ ယိုဖိတ်ထွက်နေတာကို တခြားသူများက သိနိုင်ပါတယ်လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို ခေါင်းဆောင်များက တခြားသူများကို သံလိုက်ဓာတ်လို ဆွဲဆောင်နိုင်ပြီး သူတို့ဟာ အထက်ကလူ သဘောကျအောင် ဆိုပြီး ဘာမှ မလုပ်ဘဲ သူတို့ သဘာဝအတိုင်းပဲ နေလေ့ရှိပါတယ်။ ဒီလို လူမျိုးကို အထက်လူကြီးတွေက သိပ်မကြည်သာသော်လည်း အမှန်ကတော့ ဒီလို လူမျိုးကသာ တကယ်အားကိုးထိုက်သူများလည်း ဖြစ်တယ်လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်ဟာ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးရမယ်။ အရေးကြီးဆုံးက လွတ်လပ်မှု ရှိရမယ်လို့ ဒီဂေါလ်က ဆိုပါတယ်။ တစ်ခါက ဒီဂေါလ်က အီရန်က ရှားဘုရင်ကို ဒီလို

ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

ကျွန်တော် ဘုရင်မင်းမြတ်ကို တစ်ခုပဲ ပြောလိုပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီအကြံဉာဏ်ဟာ အလွန်ပဲ အရေးကြီးပါတယ်။ မိမိ ခွန်အား ရှိသမျှ အသုံးပြုပြီး လွတ်လပ်အောင်နေပါ။ လွတ်လပ်မှုဟာ လူတစ်ဦးမှာ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးမှာ ရှိ အပ်တဲ့ အရေးအကြီးဆုံး အရည်အချင်းပါပဲ။

၁၉၆၁ ခုနှစ်မှာ ဒီဂေါလ်က အမေရိကန်သမ္မတ ကက်နေဒီကို ဒီလို အကြံပေးဖူးပါတယ်။

'ကျွန်တော် အမြဲလိုက်နာ ကျင့်သုံးခဲ့တဲ့ မူကြိုကတော့ ကိုယ် အသံ (အကြံဉာဏ်) ကိုယ် နားထောင်ဖို့ (Listen to Yourself) ပါပဲ။ သမ္မတ ကက်နေဒီကို ကြည့်ရတာ ငယ်ရွယ်ပြီးတော့ တက်တက်ကြွကြွ ရှိပါတယ်။ ပြီးတော့ ကိုယ်က ကွပ်ကဲသူနေရာမှာ ရောက်နေတာ ထင်ရှားပါတယ်။ ဒါ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ ဒီလိုပဲ ဆက်ပြီး နေထိုင်ကျင့်သုံးသွားပါ'

လို့ ကက်နေဒီကို အကြံပေးခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်မှာ တရုတ် ခေါင်းဆောင်ကြီး မော်စီတုံ လိုပါပဲ။ အခက်အခဲနဲ့ ရင်ဆိုင်ရတိုင်း သူတို့ နှစ်ဦးစလုံးဟာ ခွန်အားနဲ့ ပြည့်ဝလာတယ် ထင်ရပါတယ်။

ချူအင်လိုင်နဲ့ ကျွန်တော် ပီကင်းလေယာဉ်ကွင်းကို အလာမှာ ချွန်က မော်စီတုံ ရေးခဲ့တဲ့ ကဗျာလေးပိုဒ် ရွတ်ပြပါတယ်။ ဒီကဗျာကို မော်ဟာ သူ့မွေးရပ်ရွာက ၃၂ နှစ်ကြာ အပြင်ကို ရောက်နေရာက မွေးရပ်မြေ ပြန်အရောက်မှာ ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်ရေးခဲ့တဲ့ ကဗျာလို့ ဆိုပါတယ်။ ဒီကဗျာရဲ့ အနှစ်သာရကတော့ ဆုံးရှုံးမှု၊ အခက်အခဲဟာ ဘဝမှာ အကောင်းဆုံး ဆရာသမား ဖြစ်တယ်လို့ ဆိုတာပါပဲ။ ကျွန်တော် (နစ်ဆင်) က ချူ ပြောတာကို သဘောတူပါကြောင်း၊ ဒီဂေါလ်အတွက် ဆိုရင် ၁၂ နှစ်တာကာလ သူ့အာဏာ လက်လွှတ် ဖြစ်နေတဲ့ အချိန်ဟာ ဒီဂေါလ်အတွက် လောကဓံကို ခံနိုင်ခဲ့လို့

သူ့ကိုယ်ရည်သွေး ပိုတက်လာကြောင်း ကျွန်တော် (နှစ်ဆင်)က ပြန်ပြောခဲ့ပါတယ်။ ချူကလည်း ဒါအမှန်ပဲ ဖြစ်ကြောင်း၊ တစ်သက်လုံး (ဘာအခက်အခဲမှ မတွေ့ရဘဲ) အေးအေးဆေးဆေး နေခဲ့ရတဲ့ သူဟာ ခွန်အား မရှိနိုင်ကြောင်း၊ ဒီရေကို ဆန်ပြီး ကူးခတ်နိုင်သူကသာ ခွန်အားရှိပြီး ရေစုန်မျှောလိုက်သွားသူဟာ ခွန်အားမွေးမြူနိုင်မှာ မဟုတ်ကြောင်း ချူက ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ တချို့ နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များဟာ အခက်အခဲ မတွေ့ခဲ့ဘူးဘဲ၊ တချို့ကျတော့ အခက်အခဲကို မကျော်လွှားနိုင်ဘဲ၊ တချို့ကတော့ အခက်အခဲ တွေ့တော့မှ သူတို့အစွမ်းပြနိုင်ကြပြီး ပိုမို တောက်ပြောင်ထင်ရှားလာပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ ခုနောက်ဆုံး ဖော်ပြတဲ့ ခေါင်းဆောင်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်အခက်အခဲကို ကျော်လွှားရင်း ပိုမိုတောက်ပြောင်လာသူ ဖြစ်ပါတယ်။ ပထမကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဒီဂေါလ်ဟာ စစ်မြေပြင်မှာ ဒဏ်ရာရပြီး သူ့ကို သေပြီ ဆိုပြီး သူ့ရဲဘော်များက စစ်မြေပြင်မှာ ထားပစ်ခဲ့ကြတာပါ။ ရန်သူဂျာမန်များက ဒီဂေါလ်ကို ဖမ်းမိသွားပြီး အချိန်အတော်ကြာ ဂျာမန် စစ်သုံးပန်းအဖြစ် ဒီဂေါလ် နေခဲ့ရပါတယ်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်မှာ ဒီဂေါလ်ဟာ အခက်အခဲတွေ ပင်လယ်ဝေနေတဲ့ ကြားက ပြင်သစ်နိုင်ငံကို ကယ်တင်နိုင်ခဲ့ပြီး စစ်ကြီးအပြီးမှာ ဒီဂေါလ်ကို ပြင်သစ်လူထုက လျစ်လျူရှုခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် နိုင်ငံရေးတောကြီးမျက်မဲထဲမှာ ၁၂ နှစ်ကြာ နေခဲ့ရပြီး ဒီဂေါလ် အာဏာပြန်ရလာပါတယ်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ပြီးတော့ ဒီဂေါလ် နောက်တစ်ကြိမ် အာဏာ လက်လွတ်ရပြီး နားနေရပြန်ပါတယ်။ ကိုလုံဘီ (Colombey-les-Deux-Eglises) ရွာငယ်လေးဟာ ဒီဂေါလ်ရဲ့ နိုင်ငံရေး တောကြီးမျက်မဲပါပဲ။ သူ့အာဏာ လက်လွတ်စဉ်မှာ သွားအားယူခဲ့တဲ့ ရွာငယ်လေး ဖြစ်ပါတယ်။ ပါရီမြို့တော် အရှေ့တောင်ဘက် မိုင် ၁၂၀ အကွာမှာ ရှိပြီး လူဦးရေ ၃၅၀ ရှိပါတယ်။ တချို့ မြေပုံများမှာ ကိုလုံဘီကို ဖော်ပြတောင် မထားပါဘူး။ ဒီဂေါလ်ရဲ့ ကိုလုံဘီက အိမ်ကြီးမှာ အခန်း ၁၂ ခန်း ရှိပြီး တောအုပ်က ကွယ်ထားလို့ လမ်းက ကြည့်ရင် ဒီဂေါလ်အိမ်ကို မမြင်နိုင်ပါဘူး။

ဒီအိမ်မှာ အနားယူရင်း ဒီဂေါလ်ဟာ သူ့ရှုပ်ထွေးမှုကို ပိုလေးနက်စေပါတယ်။

‘လူတွေ၊ အဖြစ်အပျက်တွေ ဆူညံနေတုန်းမှာ ကျွန်တော်ဟာ အမြဲပဲ တိတ်ဆိတ်မှု (Solitude) ကို တောင်းတခဲ့ပြီး အာဏာ လက်လွတ် ဖြစ်စဉ်မှာတော့ တိတ်ဆိတ်မှုဟာ ကျွန်တော့်မိတ်ဆွေ အဖော် မွန်ပါပဲ။ သင်ဟာ သမိုင်းနဲ့ ရင်ဆိုင်ပြီးတဲ့အခါမှာ နောက်ထပ် ဘယ်လို ကျေနပ် နှစ်သိမ့်မှုမျိုးများ လိုဦးမှာလဲ’

လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးမှာ ချာချီရော၊ ဒီဂေါလ်ပါ အာဏာလက်လွတ် ဖြစ်ခဲ့ရတာပါ။ စစ်ကြီးအတွင်းက သူတို့ နှစ်ဦးစလုံးဟာ သူတို့ တိုင်းပြည်များကို ပြောင်မြောက်စွာ ဦးဆောင်ခဲ့ကြသူများ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်မှာ ဒီဂေါလ် နိုင်ငံရေးက အနားယူခဲ့ပြီး နောက် ဒီဂေါလ်ဟာ လုံးဝကို လူထုကို ရှောင်ကြဉ်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့နာမည် စာနယ်ဇင်းများထဲမှာ လုံးဝကို အပါမခံဘဲ နေခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သမိုင်းမှာ ကြီးကြီးမားမား တာဝန်ယူခဲ့သူ အများအပြား လိုပဲ ဒီဂေါလ်ဟာ သူ ဘယ်အချိန်မှာ ဇာတ်ခုံပေါ်က ဆင်းရမယ် ဆိုတာ သိသူ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီဂေါလ်ဟာ အလွန်ကျွမ်းကျင်တဲ့ နိုင်ငံရေး ပညာရှင်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ရာထူးနဲ့ အာဏာကို လိုချင်ရင် အမျိုးသမီး တစ်ဦး ကို လိုချင်လို့ ချဉ်းကပ်ပိုးပန်းသလို အချိန်ယူပြီး ကြိုးပမ်းရမယ် ဆိုတာကို ဒီဂေါလ် ကောင်းကောင်း သိပါတယ်။

ပြင်သစ်စကားပုံ တစ်ခုက ဒီလို ဆိုပါတယ်။

‘မိန်းကလေး တစ်ဦးကို ကိုယ်က လိုက်ရင် သူက ပြေးလိမ့်မယ်။ ကိုယ်က နောက်ဆုတ်ပြီး လျှို့နေမှ သူက ကိုယ့်နောက်ကို လိုက်လာမှာ’

အာဏာနဲ့ ရာထူးကို ဒီဂေါလ်ဟာ ဒီနည်းအတိုင်း လိုက်နာ ကျင့်သုံးခဲ့တာပါ။ ရာထူးကို ကိုယ်က မလိုချင်သလို နေတန်

နေပေးရတယ်။ ဒီမူကို အိုက်ဆင်ဟောင်ဝါလည်း ကောင်းကောင်း နားလည် သိရှိပါတယ်။ နှစ်ဦးစလုံးပဲ ရာထူး ပြန်လည် ရရှိကြပြီး ရာထူးရအောင် လုပ်တဲ့ နည်းကတော့ မတူပါဘူး။ အမေရိကန် လူငယ်များကို ကျွန်တော် အမြဲ ဒီလို အကြံပေးခဲ့ဖူးပါတယ်။

ကိုယ့်နှလုံးသားထဲမှာ ရှိတဲ့ ကြီးမြင့်လိုမှုက တစ်မျိုး၊ ကိုယ်လက်ဖျားမှာ ရှိတဲ့ ကြီးမြင့်လိုမှုက တစ်ဘာသာ (Ambition in the heart is one thing, but ambition in sleeve is another) ပါ။

ပထမ အမျိုးအစား (နှလုံးသားမှာ ရှိတဲ့ ကြီးမြင့်လိုမှု) က လိုကို လိုအပ်ပြီး ခေါင်းဆောင်ကောင်း တစ်ဦးမှာ ရှိအပ်တဲ့ အရည် အချင်း ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်တစ်မျိုး (လက်ဖျားမှာ ရှိတဲ့ ကြီးမြင့်လိုမှု) ကတော့ ဆွဲဆောင်မှု မရှိဘဲ လူတွေကို တွန်းကန်တတ် ပါတယ်။

ဆိုလိုတာက ကြီးမြင့်လိုတဲ့ ဆန္ဒဓာတ်တော့ ရှိရမယ့်အပြင် ပြင်းပြင်းထန်ထန်ကို ကြီးမြင့်လိုရမယ်။ မိမိကြီးမြင့်ဖို့ ဘာလုပ်ရာမှာ မှ ဝန်မလေးဘူး ဆိုတာမျိုးတော့ မဖြစ်သင့်ဘူး။ ရည်မှန်းချက် ကောင်းရင် ဘာမဆို လုပ်နိုင်တယ် ဆိုတာမျိုး မဖြစ်သင့်ဘူးလို့ ဆိုလိုပါတယ်။

ဒီဂေါလ်ဟာ ကိုလုံဘီမှာ အေးအေးဆေးဆေး အနားယူနေ သော်လည်း ပါရီမှာ သူ့ရုံးခန်းကို ဖွင့်ထားပြီး ပါရီရုံးခန်းမှာ တစ်ပတ် တစ်ခါ ရုံးထိုင်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ် အာဏာလက်မဲ့ ဖြစ်နေချိန်မှာကို ပြင်သစ်နိုင်ငံရေးသမားများက ဒီဂေါလ်ထံ အကြံဉာဏ်များကို လိုလို ချင်ချင် လာရောက်တောင်းခံလေ့ ရှိပါတယ်။ ဒီလို နိုင်ငံရေးသမား ပေါင်းစုံနဲ့ အမြဲအဆက်အသွယ် ရှိနေတဲ့ ဒီဂေါလ်ဟာ စတုတ္ထပြင်သစ် နိုင်ငံတော်ရဲ့ နိုင်ငံရေး အခြေအနေကို အမြဲတန်း သိရှိနေပြီး ဒီဂေါလ် ဟာ အမြဲပဲ နိုင်ငံရေး ခေတ်မီနေပါတော့တယ်။ ပြီးတော့ ဒီဂေါလ် ကို ကြည်ညိုနေတဲ့ သူ့နောက်လိုက်များဟာ ဒီဂေါလ် အာဏာလက်ရှိ ရှိစဉ်ကထက်တောင် ဒီဂေါလ်အပေါ်မှာ သစ္စာရှိကြပါတယ်။ ဒီလို

သစ္စာရှိတဲ့ နိုင်ငံရေး နောက်လိုက်ရှိမှုဟာ နိုင်ငံရေးသမား တစ်ဦး အတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက်လို့ ဆိုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို သစ္စာရှိတဲ့ နိုင်ငံရေးသမားတွေ ရှိနေတော့ အချိန်တန်လို့ ကိုယ်က အာဏာရအောင် ပြန်လုပ်တဲ့အခါ ကိုယ့်ကို ထောက်ခံမယ့် နောက် လိုက်တွေ အသင့်ဖြစ်နေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ မိမိအာဏာ ရနေချိန်မှာလည်း ဒီလို ကိုယ်အပေါ်မှာ သစ္စာရှိတဲ့ နောက်လိုက်များ လိုနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပိုပြီးကောင်းတာက ဒီဂေါလ် နောက်လိုက် များဟာ သူ့ကို ပုဂ္ဂိုလ်အနေနဲ့ သစ္စာရှိများ ဖြစ်လို့ ဒီဂေါလ် ဘာ လုပ်လုပ် ထောက်ခံနေမယ့် သူများ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥပမာ အင်ဒရေမာရို (Andre Malraux) ဟာ နိုင်ငံရေး အမြင်မှာ ဒီဂေါလ်ထက် လက်ဝဲဆန်သူ ဖြစ်သော်လည်း ဒီဂေါလ် ကို လူအနေနဲ့ကို ကြည်ညိုလေးစားနေလို့ ဒီဂေါလ်ကို အမြဲထောက်ခံ နေသူ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော် (နစ်ဆင်) မာရိုနဲ့ တွေ့စဉ်မှာ မာရိုက ကျွန်တော့်ကို ဒီလို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ 'ကျွန်တော်ဟာ ဒီဂေါလ် မဟုတ်ဘူး' လို့ မာရိုက ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ကြည်ညိုလေး စားမှုဟာ အဲဒီ ပုဂ္ဂိုလ် ကွယ်လွန်သွားရင် သူ့ကို ကြည်ညိုနေမှုပါ ကွယ်ပျောက်သွားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ကြီး မြင့်မှုဟာ သူကွယ်လွန်သွားတဲ့တိုင် သူ့ဝါဒ ဖြစ်တဲ့ ဂေါလ်ဝါဒ (Gaullism) ဟာ ပြင်သစ်နိုင်ငံမှာ ဆက်လက် ရှင်သန်လျက် ရှိ ပါတယ်။ ခုအချိန်အထိကို ဒီဂေါလ်ရဲ့ ဩဇာအာဏာ သက်ရောက် မှုဟာ ရှင်သန်လျက် ရှိနေပါတယ်။ အရေးကြီးဆုံးက ဒီဂေါလ်ဟာ သူ့ဩဇာအာဏာ မရှိဖြစ်နေချိန်မှာ ဒီဂေါလ်ပိုပြီး နိုင်ငံရေးအမြင်မှာ ရင့်ကျက်လာခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဂျာမန်ချန်စလာ ကွန်ရစ်အင် နော်အာ (Conrad Andenauer) က ဒီဂေါလ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဒီ လို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

'ကိုလုံဘီမှာ သွားပြီး အနားယူလိုက်တာ ဒီဂေါလ်အတွက် အလွန်ကို တန်ဖိုး ရှိပါတယ်။ ခုဆိုရင် ဒီဂေါလ် ဟာ အနောက်မှာ အစွမ်းဆောင်နိုင်ဆုံး (The Ablest) နိုင်ငံရေး

ပညာရှင် ဖြစ်နေပါပြီ'

ခေါင်ဆောင်ကြီးတိုင်းဟာ သူတို့ အောင်နိုင်မှုများထက် သူတို့ အမှားတွေက ပိုပြီး သင်ခန်းစာ ရတတ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ သူ့ရဲ့ စစ်အတွေ့အကြုံ စာအုပ် (Memoirs de Gaulle) သုံးအုပ် တွဲကို ရေးတဲ့အခါ သူ့အတွေ့အကြုံတွေကို အချိန်ယူ ပြန်လည် သုံးသပ်ခဲ့ပါတယ်။ သူ တစ်စုံတစ်ခုကို လုပ်ခဲ့တိုင်း သူ လုပ်နိုင်တဲ့ တခြား လမ်းစဉ်တွေ ရှိတယ်လို့ ဒီဂေါလ်က ပြန်လည်ရေးသားခဲ့ ပါတယ်။ ဒီလို ကိုယ်တိုင်လုပ်ဆောင်ချက်များကို စနစ်တကျ ပြန် လည် သုံးသပ်နိုင်တာဟာ နိုင်ငံရေးသမား တစ်ဦးအတွက် အလွန် အရေးကြီးတဲ့ အရည်အချင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို သူ့အတွေ့အကြုံ တွေ ပြန်လည် ရေးသားတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သူနဲ့ လုပ်ဖော်ကိုင် ဘက် တစ်ဦးက ဒီလို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

'သူ့နိုင်ငံရေး အတွေ့အကြုံတွေကို ပြန်ရေးခဲ့လို့ ဒီဂေါလ်ဟာ နိုင်ငံရေး နည်းဗျူဟာသမားတစ်ဦး ဖြစ်လာစေပါတယ်' (Writing the memoirs made him a political tactitian)

ဒီအချက်ဟာ ဒီဂေါလ် ၁၉၅၈ ခုနှစ်မှာ သမ္မတ ဖြစ်လာ ပြီးတဲ့နောက် ပိုမို ထင်ရှားလာပါတယ်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံရေးရဲ့ နိုင်ငံရေး အကြပ်အတည်း ကို ဖြေရှင်းနိုင်အောင် သူ့ကို ပြင်သစ် လွှတ်တော်က အထူးအာဏာတွေ လွှဲအပ်ပေးဖို့ ဒီဂေါလ်က တောင်းဆိုခဲ့ပါတယ်။ အရင်တုန်းက ဒီဂေါလ်သာ ဆိုရင် သူ့ကို အာဏာပိုပေးရင်ပေး၊ အာဏာ ပိုမပေးရင် သူ ရာထူးက နှုတ်ထွက်မယ် ခြိမ်းခြောက်အုံးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခုတော့ ဒီဂေါလ်ဟာ ပြင်သစ် ပါလီမန်အမတ်များကို ကောင်းကောင်းမွန်မွန် ဆက်ဆံပြီး သူ့အနေနဲ့ ပြင်သစ်သမ္မတ နိုင်ငံတော်ကို ပိုမိုအင်အား ကောင်းလာအောင် ပိုမိုထိရောက်မှု ရှိ လာအောင် ဘယ်သူဖျက်ဆီးလို့မှ ပြိုကွဲပျက်စီး မသွားနိုင်တဲ့ နိုင်ငံတော် တစ်ခု ဖြစ်လာအောင် တည်ဆောက်မှာဖြစ်ကြောင်း ဒီဂေါလ်က ပြောပြပါတယ်။ ဒီဂေါလ်က ပါလီမန်အမတ်များကို ကြည်ကြည်

သာသာ ဆက်ဆံတော့ အမတ် များကလည်း ဒီဂေါလ် တောင်းဆိုတဲ့ အာဏာကို ရှော့ရှော့ရှုပဲ ခွင့်ပြုပေးအပ်ခဲ့ပါတယ်။

ကျွန်တော်(နစ်ဆင်)ဟာ ၁၉၆၀ ခုနှစ်မှာ သမ္မတ ရွေးကောက်ပွဲမှာ ရှုံးနိမ့်ခဲ့ပြီး (ကနေဒီ သမ္မတ ဖြစ်လာပါတယ်) ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှာ ကယ်လီဖိုးနီးယား အုပ်ချုပ်ရေးမှူး အရွေးခံရာမှာပါ ရှုံးနိမ့်ခဲ့ပြန်ပါတယ်။ ဒီလို ရှုံးနိမ့်ခဲ့ပြီး ကျွန်တော့် ဇနီးနဲ့ ကျွန်တော် ဥရောပကို အလည်အပတ် သွားရောက်ခဲ့ပြီး ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပါရီကို ဝင်ခဲ့ကြပါတယ်။ သမ္မတ ဒီဂေါလ်က ကျွန်တော်နဲ့ ကျွန်တော့်ဇနီးကို အလက်ဆီနန်းတော်မှာ ညစာစားဖို့ ဖိတ်ကြားပြီး အမေရိကန်သံအမတ် ချာစ်ဘိုလင်ကိုပါ ကျွန်တော်တို့နဲ့အတူ ညစာစားဖို့ ဖိတ်ကြားခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော် ဘာအာဏာမှ မရှိစဉ်မှာ ပြင်သစ်သမ္မတကြီးက ညစာစား ဖိတ်ကြားလို့ ကျွန်တော်တို့ရော သံအမတ်ကြီးဘိုလင်ပါ အထူးအံ့ဩခဲ့ကြရပါတယ်။ ဒီလို ကယ်လီဖိုးနီးယား အုပ်ချုပ်ရေးမှူး ရာထူး မရခဲ့လို့ ကျွန်တော့်မှာ ဘာနိုင်ငံရေး မျှော်လင့်ချက်မှ မရှိတော့ဘူးလို့ အများက ယူဆနေကြတဲ့ အချိန်မှာ သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ်က ကျွန်တော်တို့ ဇနီးမောင်နှံကို သူနဲ့ အတူ ညစာ သုံးဆောင်ဖို့ ဖိတ်ကြားခဲ့ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော်ဟာ တစ်နေ့မှာ အမေရိကန်သမ္မတ ဖြစ်လာမယ်လို့ ဒီဂေါလ်က အစောကြီးက ဟောကိန်းထုတ်ခဲ့ပါတယ်။ ဘယ်အမေရိကန်စာနယ်ဇင်းကမှ ဒီလို ဟောကိန်း မထုတ်ခင်မှာ ဒီဂေါလ်က ဟောကိန်းထုတ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခေါင်းဆောင်ဟာ ထိရောက်မှု ရှိအောင် အကျင့်စာရိတ္တ ရှိရုံမက ခမ်းနားထည်ဝါမှု (Grandeur) ပါ ရှိရမယ်လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်ဟာ မြင့်မြင့်ကြံ (စဉ်းစားတွေးခေါ်) ပြီး သူ့မှာ မြော်မြင်ဉာဏ် (Vision) ရှိကြောင်း ပြရမယ်။ ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် လုပ်ကိုင်ရမယ်။ ပြီးတော့ သာမန် လူတွေ ရေတိမ်တိမ် ၄၇ ကူးခတ်နေစဉ်မှာ မိမိဩဇာအာဏာကို တည်ထောင်နိုင်ရမယ် .. and so establish his authority over generality of men

who splash in shallow water) လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးခဲ့ပါသေးတယ်။

ဒီဂေါလ် ဘာပဲလုပ်လုပ် သူဟာ ပြင်သစ်နိုင်ငံအတွက်လဲ လုပ်ဆောင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ထည်ဝါတဲ့ နိုင်ငံဖြစ်လာရေးဟာ ဒီဂေါလ်ရဲ့ ဘဝရည်မှန်းချက် ဖြစ်ပြီး ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပျော့နဲ့မှု၊ အားနည်းမှုလောက် ဒီဂေါလ်ကို စိတ်ပျက်ဝမ်းနည်းစေတာ ဘာမှကို မရှိပါဘူး။ ပြင်သစ်နိုင်ငံကို ဒီဂေါလ်က အမျိုးသားနိုင်ငံ တစ်ခုအဖြစ်သာမကဘဲ အမျိုးသားဝိဉာဉ် (Not of the French nation-state but rather of the French nation-soul) အဖြစ် မြင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြင်သစ်လူမျိုးများဟာ သဘာဝအလျောက်ကို သူတစ်လူ ငါတစ်မင်း နေထိုင် တတ်ကြလို့ကို ပြင်သစ်လူမျိုးများ အနေနဲ့ စည်းစည်းလုံးလုံး ရှိဖို့ လိုတယ်လို့ ဒီဂေါလ်က ရေးသားခဲ့ပါတယ်။

ခေါင်းဆောင်များ ကျရှုံးကြတဲ့အခါ ထာဝရ ပြင်သစ် ဝိဉာဉ် တော်က နောက်ထပ် ခေါင်းဆောင်သစ်တွေ မွေးထုတ်ပေးပြီး ဒီနည်းနဲ့ ရှာလီမိန်း၊ ဂျူးအော့ဖ်အင်၊ နပိုလီယံ၊ ပွန်ကဲယားနဲ့ ကလီမင်ရှူးတို့ကို ပြင်သစ်နိုင်ငံက မွေးထုတ်ပေးခဲ့ကြောင်း ဒီဂေါလ်က ရေးသားခဲ့ပါတယ်။ ဒီအမည်စာရင်းမှာ ဒီဂေါလ်အမည်ကိုပါ ထည့်သွင်းနိုင်မှာ ဖြစ်တာကို စာဖတ်သူ သဘောတူမှာပါ။ ဒီဂေါလ်ကိုယ်တိုင်ပဲ ဒီလို ဆက်ရေးခဲ့လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘ခုနေမှာ ကျွန်တော်ပါ ဒီစာရင်းထဲ ပါဝင်နေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ခြား ပြင်သစ်ခေါင်းဆောင်တွေ ဆုံးရှုံး၊ မအောင်မြင်ကြလို့ကို ကျွန်တော် ရှေ့တန်းရောက်လာရတာပါ’

ဒီဂေါလ် ဒီလို သဘောထားတာကို ချာချီရော ရူးစဗဲကပါ နားမလည်နိုင်ဘဲ ဒီဂေါလ်ဟာ သူ့ကိုသူ ဂျူးအော့ဖ်အင်လို့ ယူဆနေတယ်လို့ ရူးစဗဲက နောက်ပြောင်ပြောလေ့ ရှိပါတယ်။ တစ်ခါမှာ ချာချီကပါ ဒီလို ဝင်ပြီး ဒီဂေါလ်ကို ရှုတ်ချပြောဆိုခဲ့ပါသေးတယ်။

‘ဟုတ်တယ် ဒီဂေါလ်က သူ့ကိုယ်သူ ဂျူးအော့ဖ်အင်လို့ ယူဆနေတာပါ။ ခက်တာက ဘုန်းတော်ကြီး

များက ကျွန်တော် သူ့ကို (ဒီဂေါလ်ကို) မီးရှို့ (သတ်) ခွင့်မပေးကြဘူး။

Yes, de Gaulle does think he is Joan of Arc. but my bloody bishops won't let me burn him.

အိုက်ဆင်ဟောင်ဝါးကတော့ ဒီဂေါလ်ကို နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင် အဖြစ်ရော၊ စစ်ရေး ခေါင်းဆောင်အဖြစ်ပါ လေးစားသူ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီဂေါလ်ကို အသည်းနှလုံး မရှိဘူး မောက်မာတယ် ပြောတဲ့ သူများဟာ ဒီဂေါလ်အကြောင်းကို တကယ်မသိကြလို့ ဒီလို ပြောကြတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ သမီးငယ် အင်ရဲ့ ကြေကွဲဖွယ် ဖြစ်ရပ်က ဒီဂေါလ်ရဲ့ ဘဝကို ပိုပြီး ပီပီပြင်ပြင် ပေါ်လွင်စေပါတယ်။ သမီး အင်ကို ကိုယ်ဝန်ရှိစဉ်မှာ ဒီဂေါလ်ဇနီးသည်ကို ကားတစ်စင်းနဲ့ ပွတ်ပြီး အတိုက်ခံရပါတယ်။ မဒမ်ဒီဂေါလ် ဘာမှ အန္တရာယ် မရှိခဲ့သော်လည်း သူမ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ထားတဲ့ သမီးငယ်ကို လာထိ ခိုက်ပါတော့တယ်။ အင်ကို မမွေးဖွားမီမှာပဲ သမီးလေးဟာ စကားမပြောနိုင်ဘဲ ဆွံ့အနေမယ်လို့ ဒေါက်တာများက ဒီဂေါလ်ဇနီးမောင်နှံကို ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ ပြောတဲ့အတိုင်းပဲ အင်ကို မွေးဖွားလာတဲ့အခါ သမီးငယ်ဟာ စကားမပြောနိုင်ဘဲ ဆွံ့အနေပြီး အသက် ၁၉ နှစ်အရွယ်မှာ သမီးငယ် အင် ကွယ်လွန်ခဲ့ပါတယ်။

မဒမ်ဒီဂေါလ်က သူမ မိတ်ဆွေဆီကို ဒီလို စာရေးခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘တကယ်လို့သာ အင်ဟာ တခြား ကလေးတွေလို ကြီးပြင်းလာမယ် ဆိုရင် ချာစ် (ဒီဂေါလ်) ရော၊ ကျွန်မတို့မှာ ရှိတဲ့ ပစ္စည်း ဥစ္စာရတနာတွေ၊ အလုပ်အကိုင်တွေ တိုးတက်မှု အားလုံးကို အင်အတွက် စွန့်လွှတ်ဖို့ ဝန်မလေးပါဘူး။’

မိဘနှစ်ပါးစလုံးက အင်ကိုပဲ ပိုပြီးသနား ပိုပြီး ချစ်ခဲ့ကြတာပါ။ အင်လေး အသက်ရှင်နေစဉ်မှာ သူမ ရယ်မောအောင် လှုပ်

နိုင်သူဟာ ဒီဂေါလ် တစ်ဦးပဲ ရှိပါတယ်။ အဲဒါကို သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ် လက်တွဲပြီး လမ်းလျှောက်ရင်း သူမ နားလည်နိုင်တာတွေကို ဒီဂေါလ် တတွတ်တွတ် ပြောပြနေတာ အိမ်နီးနားချင်းများက သတိရနေကြပါတယ်။ အဲဒါ ပျော်ရွှင်အောင် ဒီဂေါလ် သီချင်း ဆိုပြတယ်၊ ကပြတယ်၊ ပျက်လုံး အမျိုးမျိုး ထုတ်ပြခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဒီဂေါလ် ဇနီးမောင်နှံ ကွယ်လွန်သွားရင် အဲဒါကို ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်မယ့်သူ မရှိမှာ စိုးလို့ ရဲတိုက်အဟောင်း တစ်ခု ဝယ်ပြီး အဲဒါကို အောင်ဒေးရှင်း (Anne de Gaulle Foundation) ထူထောင်ကာ အဲဒါကို ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်မယ့် မယ်သီလရှင် အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့ ကိုပါ အခကြေးငွေပေးပြီး ငှားထားခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှာပဲ သူမ အသက် ၂၀ မွေးနေ့ မရောက်ခင်လေးမှာ သမီးငယ် အဲဒါဒီဂေါလ် ကွယ်လွန်ခဲ့ပါတယ်။

ခေါင်းဆောင် အရည်အချင်းတွေ အများဆုံးနဲ့ ပြည့်စုံတဲ့ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်ကြီးကို ပြပါ ဆိုရင် ဒီဂေါလ်ကိုပဲ ညွှန်ပြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၆၅ ခုနှစ်မှာ ကျွန်တော်ဟာ သမ္မတ ဒီဂေါလ်ကို အိမ်ဖြူတော်မှာ ဧည့်ခံဖူးပြီး ကျွန်တော် အာဏာလက်မဲ့ ဖြစ်နေစဉ်မှာလည်း သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ်ကို အကြိမ်ကြိမ် တွေ့ခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အမှတ်တရ အဖြစ်ဆုံးကတော့ ကျွန်တော်တို့ နှစ်ဦးစလုံး သမ္မတအဖြစ် တွေ့ဆုံခဲ့ကြခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၈) ရက်နေ့မှာ အမေရိကန်သမ္မတရဲ့ လေယာဉ် ဖြစ်တဲ့ လေတပ်အမှတ် ၁ လေယာဉ်ကြီးဟာ အော်လေ လေဆိပ်မှာ ဆိုက်ရောက်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော့်ကို သမ္မတအဖြစ် ကြိုဆိုခဲ့တဲ့ အခမ်းအနားဟာ အထည်ဝါဆုံး အခန်းငြားဆုံးပါပဲ။ ကြီးမားလှတဲ့ ကော်ဇောနီကြီး၊ အခမ်းအနားဝတ်စုံနဲ့ ကိုယ်ရံတော်တပ်၊ အသစ်ဆောက်လုပ်ထားတဲ့ ဧည့်သည်တော် ကြိုဆိုရေး စင်မြင့်များဟာ ကမ္ဘာပေါ်မှာကို အခမ်းအနားဆုံး၊ အလှပဆုံး ကြိုဆိုရေး အစီအစဉ်များပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အခမ်းအနားမှာ အခန်းငြားဆုံးကတော့ လေယာဉ် ပြေးလမ်း ထိပ်မှာ စောင့်ကြိုနေတဲ့ သူများတွေထက် ခေါင်းတစ်လုံး

ပိုမြင်တဲ့ သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဂေါလ်ဟာ ကျွန်
 တော်က ကမ္ဘာမှာ အကြီးကျယ်ဆုံး နိုင်ငံရဲ့ သမ္မတမို့ ဒီလို ခမ်း
 ခမ်းနားနား ကြိုဆိုတယ် တွက်ရင် မှားပါလိမ့်မယ်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံကို
 လာရောက် လည်ပတ်တဲ့ ဘယ်နိုင်ငံငယ်က နိုင်ငံအကြီးအကဲကို
 မဆို သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ် ဒီလို ကြိုဆိုခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ
 ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက လိပ်ကန် မဟာမိတ်ဆိုသူများရဲ့ မလေး
 မစား ဆက်ဆံခဲ့တာကို သင်ခန်းစာ ယူပြီး သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ်က
 တခြားနိုင်ငံ အကြီးအကဲဆိုရင် ကြီးငယ်မဟူ တခမ်းတနား ကြိုဆို
 ဧည့်ခံခဲ့ပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါတယ်။

ဒေါက်ဂလတ်စ်ပက်အာသာ
စစ်သားအိုကြီးများ ဘယ်တော့မှ မသေ

Old soldiers never die

မက်အာသာအကြောင်း ရေးရင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးမက်အာသာနဲ့ အမေ
ရိကန် သမ္မတ ထရူးမင်းတို့ နိုင်ငံရေး တိုက်ပွဲအကြောင်းက စတင်
ရေးသားလေ့ ရှိပါတယ်။ ထရူးမင်းနဲ့ နိုင်ငံရေးတိုက်ပွဲဟာ မက်အာ
သာ ဘဝမှာ အကြီးကျယ်ဆုံး တိုက်ပွဲ ဖြစ်ကာ ဒီတိုက်ပွဲမှာ မက်အာ
သာ ရှုံးခဲ့ရပါတယ်။ သူ့နိုင်ငံရေး အနာဂတ်လည်း မှေးမှိန်သွားပြီး
ဒီဆုံးရှုံးမှုက မက်အာသာကို ပြန်လည် နှလုံးထုနိုင်ခြင်း မရှိပါဘူး။

မက်အာသာရဲ့ အအောင်မြင်ဆုံး နိုင်ငံရေး လုပ်ဆောင်ချက်
ကတော့ စစ်ရှုံးဖက်ဆစ်ဂျပ်စ်ကို ခေတ်သစ် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ တစ်ခု
ဖြစ်လာအောင် ဒီမိုကရေစီ အခြေခံများ ချမှတ်ပေးခဲ့ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါ
တယ်။ မက်အာသာဟာ ရှေးပုံပြင် ဒဏ္ဍာရီတွေထဲကလို အလွန်
ထင်ရှား လူသိများတဲ့ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဖြစ်တဲ့အပြင် ဒဏ္ဍာရီတွေထဲ
က ဇာတ်လိုက်ကြီးများလိုပဲ သူ့အကျင့်စာရိတ္တမှာ ဆန့်ကျင်ဘက်တွေ

ကဏ္ဍကောစတွေ၊ ပဋိပက္ခတွေ အတော်များများ တွေ့ရပါတယ်။ မက်အာသာဟာ စဉ်းစားဉာဏ် ရှိတဲ့ ပညာတတ် တစ်ဦး ဖြစ်ပေမယ့် ပလွားတတ်ပြီး၊ အတ္တလည်း ကြီးမားသူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့အမိန့်ကို လက်အောက်ငယ်သားများက တသဝေမတိမ်း လိုက်နာလုပ်ဆောင် စေပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာ မက်အာသာဟာ ဒီမိုကရေစီဘက်တော်သား တစ်ဦးလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ မက်အာသာဟာ စကားပြောကောင်းပြီး လူအများကို စည်းရုံးနိုင်သော်လည်း တစ်ခါတစ်ရံကျတော့ မက် အာသာဟာ ဒီမိုကရေစီ လိုလားသူများ (ဒီမိုကရက်များ)နဲ့ ကမ္ဘာ ရန် ဖြစ်ခဲ့ရပြန်ပါတယ်။

၁၉၄၅ ခုနှစ်မှာ မက်အာသာဟာ စစ်ရှုံးဂျပန်ကို အုပ်ချုပ် ရေး တာဝန်ယူရတဲ့ အမေရိကန် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးအဖြစ် ရောက်လာခဲ့ ပါတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှာ ဂျပန်လူမျိုး နှစ်သန်းလောက် သေကြေ ခဲ့ကြပြီး နှစ်သန်းအနက် သုံးပုံတစ်ပုံဟာ အရပ်သားများပါ။ ဂျပန် စက်ရုံ၊ အလုပ်ရုံ အားလုံးလိုလို ပြာဖြစ်ခဲ့ရပြီး ၁၉၂၀ခုနှစ်များ၊ ၁၉၃၀ ခုနှစ်များမှာ ဂျပန်ရဲ့ အားအကောင်းဆုံး အားအထားရဆုံး ဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံခြား ကုန်သွယ်မှုဟာ စစ်ကြီးအတွင်း ဂျပန်နိုင်ငံမှာ လုံးဝ ရပ်စဲသွားခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ အဆိုဆုံးက သမိုင်းတလျှောက်မှာ ဘယ်တုန်းကမှ စစ်မရှုံးခဲ့ဖူးတဲ့ ဂျပန်များကို သူတို့ နေနတ်နွယ်လို့ ယုံကြည်ထားတဲ့ ဧကရာဇ်ဘုရင်ကိုယ်တိုင်က လက်နက်ချ အညံ့ခံ ဖို့ ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်လိုက်ခြင်းပါပဲ။ ဒါတင်မကသေးပါဘူး၊ ဂျပန်လူမျိုးများ အစဉ်အဆက် နေနတ်နွယ်အဖြစ် ကိုးကွယ်ခဲ့ကြတဲ့ ဧကရာဇ် ဘုရင် ဟိရိုဟိတိုက သူဟာ နေနတ်နွယ်က ဆင်းသက်လာ သူ မဟုတ်ဘဲ သာမန် သူလိုကိုယ်လို လူသားတစ်ဦးသာ ဖြစ်ကြောင်း ဟိရိုဟိတို ကိုယ်တိုင်က ကြေညာလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီကြေညာ ချက်က ဂျပန်လူမျိုးများ ရာစုနှစ်များစွာက လက်ခံခဲ့တဲ့ ဘာသာရေး အခြေခံကို ဖြိုဖျက်ပစ်လိုက်ပြီး ဂျပန်တိုင်းရင်းသားတိုင်းကို အားကိုး ရာမဲ့ အခြေမဲ့ အနေမဲ့ ဖြစ်စေပါတယ်။ ဒါလောက် အရှုံးကြီး ရှုံးခဲ့ ပြီးမှ စစ်ကြီးအပြီး ၉ နှစ်အကြာ ၁၉၅၄ ခုနှစ်မှာ ဂျပန်နိုင်ငံဟာ

ကမ္ဘာမှာ ဒုတိယ အကြီးမားဆုံး စီးပွားရေး အင်အားကြီး နိုင်ငံအဖြစ် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ပါတယ်။ ဒါတွေဟာ မက်အာသာရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်ပဲ။ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မက်အာသာရဲ့ အောင်ပွဲပဲလို့ လူအများက ယုံကြည်လက်ခံခဲ့ကြပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုရင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မက်အာသာဟာ ၁၉၄၅ ခုနှစ်က ၁၉၅၁ ခုနှစ်အထိ ဂျပန်မှာ အုပ်ချုပ်သူ အမေရိကန် တပ်မှူးကြီးအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့ရပြီး ခေတ်သစ် ဂျပန်နိုင်ငံရဲ့ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ အခြေခံများကို မက်အာသာ ဂျပန်ကို အုပ်ချုပ်နေစဉ်မှာ ချမှတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော် (နစ်ဆင်) ဟာ မက်အာသာကိုရော အဲဒီအချိန်တုန်းက ဂျပန်ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်သူ ယိုရှိဒါ (Yoshida) ကိုပါ ကောင်းစွာ သိရှိခဲ့ပြီး သူတို့ နှစ်ဦး လက်တွဲညီညီ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြလို့ ဂျပန် ဒါလောက် မြန်မြန် ပြန်လည်ထူထောင်လာနိုင်တာ၊ ဘာမှ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်ဖွယ် မရှိပါဘူး။ သူတို့ နှစ်ဦးအနက် မက်အာသာက ပေါ်လစီ ချမှတ်ပေးသူ ဖြစ်ပြီး ယိုရှိဒါက လက်တွေ့ အကောင်အထည် ဖော်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဝေဖန်သူများက မက်အာသာကို စစ်ဝါဒီ တစ်ဦး၊ စစ်လိုလားသူ တစ်ဦး ဖြစ်တယ်လို့ မကြာခဏ ဝေဖန်ခဲ့ကြသော်လည်း အမှန်ကတော့ စစ်သမိုင်းတလျှောက်လုံးမှာ ကို ငြိမ်းချမ်းချိန် တိုင်းပြည် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးမှာ မက်အာသာလောက် အမြော်အမြင် ကြီးမားတဲ့ အောင်မြင်တဲ့ တပ်မှူးကြီး မရှိခဲ့ဖူးသေးပါဘူး။ မက်အာသာရဲ့ ဥပဓိရုပ်က အားလုံးကို လွှမ်းမိုးနေပြီး အားလုံး အပေါ်မှာ အရိပ်မည်းကြီး ထိုးနေခဲ့တာ ဖြစ်သော်လည်း ယိုရှိဒါလို လက်တွေ့အကောင်အထည် ဖော်မယ့်လူ မရှိရင်လည်း မက်အာသာတောင် ဒါလောက် နာမည်ကြီး လာစရာ မရှိပါဘူး။

ကျွန်တော် ၁၉၅၁ ခုနှစ်မှာ ဆဲနိုတ္တာ (အထက်လွတ်တော် အမတ်) အဖြစ်နဲ့ ပထမဆုံးအကြိမ် မက်အာသာကို တွေ့ဖူးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ အောက်၊ အထက်လွတ်တော် နှစ်ရပ်ပေါင်းကို မက်အာသာက မိန့်ခွန်းပေးပြီး ဒီမိန့်ခွန်းဟာ နောက်ပိုင်းမှာ 'စစ်သားအိုကြီးများ ဘယ်တော့မှ မသေ' (Old soldiers never die speech)

မိန့်ခွန်းလို နာမည်ကြီးခဲ့ပါတယ်။ မက်အာသာ မိန့်ခွန်းအပြီးမှာ သူက ဒီလို ဇာတ်ဟန်ပါပါ ပြောပြီး နိဂုံးချုပ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

‘စစ်သားအိုကြီးများ ဘယ်တော့မှ မသေ၊ သူတို့ ဖြည်းဖြည်း ခြင်းသာ မေးမိန့်ပျောက်ကွယ်သွားကြတယ်။’

Old soldiers never die, but they just fade away.

မက်အာသာလည်း မိန့်ခွန်း ပြောပြီး ရော အထက်အောက် လွှတ်တော် နှစ်ရပ်စလုံးက အမတ်တွေ အားလုံး မတ်တတ်ရပ်ပြီး တစ်ခဲနက် ကောင်းချီးဩဘာ (Standing Ovation) ပေးခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီမိန့်ခွန်းဟာ ခေတ်အဆက်ဆက် အမေရိကန် လွှတ်တော် နှစ်ရပ်ပေါင်းမှာ ပေးခဲ့တဲ့ မိန့်ခွန်းများအနက် အအောင်မြင်ဆုံး၊ လူကြိုက် အများဆုံး မိန့်ခွန်း ဖြစ်တယ်လို့ သမိုင်း ဆရာအားလုံးက တညီတညွတ်တည်း ရေးသားခဲ့ကြပါတယ်။ လွှတ်တော် အမတ် တစ်ဦးက သူတို့ ခုကြားနာလိုက်ရတာဟာ ‘ဘုရားသခင်ရဲ့ အသံ တော် (The voice of God)’ ဖြစ်တယ်လို့တောင် ပြောကြား ခဲ့ပါတယ်။

မက်အာသာ တန်ခိုးအကြီးဆုံး အချိန်မှာ သူဟာ အသက် ၇၀ ကျော်နေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ မက်အာသာဟာ အမေရိကန်နိုင်ငံက ပေါ်ထွက်ခဲ့တဲ့ ဗိုလ်ချုပ်များအနက် အကြီးအကျယ် အထင်ရှားဆုံး၊ အအောင်မြင်ဆုံး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး တစ်ဦးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မက်အာသာဟာ ခပ်ကြွားကြွား ငါတကော ကောတတ်လွန်းလို့ သူ့အောင်မြင်မှုများထက် သူ့နေပုံ ထိုင်ပုံ၊ ပြောပုံ ဆိုပုံကို လူအများ က ပိုပြီး စိတ်ဝင်စားကြပါတယ်။ ကျွန်တော် ပစိဖိတ်မှာ တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့စဉ်က မက်အာသာအကြောင်း မကောင်းအများဆုံး ကြားခဲ့ရပါတယ်။ အဲဒီခေတ်က အများဆုံး သုံးခဲ့ကြတဲ့ အမေရိကန် လေယာဉ်ကြီးများ (C- 47 Cargo and transport planes) မှာ ထိုင်ခုံ နှစ်မျိုးပါတယ်။ ပထမ အမျိုးအစားက သာမန် ရဲဘော်များ အတွက် ဖြစ်ပြီး သံထိုင်ခုံများ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယအမျိုးအစား က ထိုင်ရသက်သာမှု ရှိအောင် ထိုင်ခုံများကို ကူရှင်များ တပ်ထား

ပြီး ဒီအရာရှိများအတွက် ထိုင်ခုံများကို ရဲဘော်များက မက်အာသာ ထိုင်ခုံများ (Mac Arthor seats) လို့ပြောင်လှောင်ခေါ်ခဲ့ကြပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ မက်အာသာကို အမနာပ ပြောဆိုကြခြင်းများဟာ အဖြစ်မှန်နဲ့ ပြောင်းပြန် ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ ဥပမာ ဘတန်နဲ့ ကော်ရစ်ဂျီဒါကျွန်းများ (Bataan and Corrigidor) ကို ဂျပန်များက ဝိုင်းတိုက်ကြစဉ်က မက်အာသာဟာ သူ့မိသားစုနဲ့ အတူ ဂျပန် အမြောက်ဆံများကို မှုမနေဘဲ (မြေကျင်းထဲ ဆင်းမနေဘဲ) သာမန် အိမ်များမှာပဲ နေထိုင်ခဲ့တာ ဖြစ်သော်လည်း မက်အာသာကို ရဲဘော် များက 'မြေတွင်းအောင်း ဒေါက်' (Dugout Doug ဒေါက်က လပ်စ်ကို ပြောင်ခေါ်ခြင်း) လို့ ခေါ်ခဲ့ကြပါတယ်။ မက်အာသာ ကိုယ်တိုင်က သူ့ရဲဘော်များနဲ့ သေအတူ ရှင်မကွာ ကျွန်းများပေါ်မှာပဲ နေလိုသော်လည်း သမ္မတ ရူးစဗဲ့အမိန့်အရ ကျွန်းများက မက်အာသာ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာလာရတာကို ရဲဘော်များက ရဲဘော်တွေ ဖြစ်ချင်ရာ ဖြစ်ပါစေ၊ ကျွန်းတွေပေါ်မှာ ထားခဲ့ပြီး မက်အာသာ သူ့မိသားစုနဲ့ ဘေးကင်းရာကို ရှောင်ပြေးတယ်လို့ ရဲဘော်များက ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ ပထမကမ္ဘာစစ်အတွင်းက မက်အာသာဟာ စွန့်စွန့်စားစား တိုက်ခိုက် ခဲ့လို့ မက်အာသာ နှစ်ကြိမ်တိုင် ဒဏ်ရာ ရခဲ့ပြီး သတ္တိကောင်းလို့ ပေးတဲ့ ငွေကြယ်ဆု (Seven silver Stars) ခုနှစ်ခုတောင် ရခဲ့ ပါတယ်။ ၁၉၁၄ ခုနှစ်က ဗီရာကရစ် (Vera Cruz) မှာ ထောက် လှမ်းရေးသွားစဉ် မက်အာသာ ယူနီဖောင်းဝတ်စုံ ကျည်ဆံ မှန်ပြီး ပွစာကျခဲ့ရသော်လည်း လူတော့ ဒဏ်ရာ မရခဲ့ပါဘူး။ ပထမကမ္ဘာ စစ်မှာပဲ မက်အာသာ ဓာတ်ငွေ့မိဒဏ်ရာ ရခဲ့ပြီး သူနေခဲ့တဲ့ ဘန်ကာ ကို အမြောက်ဆံ တည့်တည့်ကြီး ကျခဲ့ဖူးပါတယ်။ ကံအားလျော်စွာ အဲဒီအချိန်မှာ မက်အာသာ ဘန်ကာထဲမှာ မရှိခဲ့ပါဘူး။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်မှာလည်း ဂျပန်များက တရစပ် ပစ်ခတ်နေစဉ်မှာ တခြား သူတွေ ကျင်းထဲ ပုန်းအောင်းနေစဉ် မက်အာသာက ရန်သူတွေကို မှန်ပြောင်းနဲ့ လိုက်ကြည့်နေတာ တွေ့ခဲ့ကြရပါတယ်။ မက်အာသာ ဟာ သူ့ဖခင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး အာသာ မက်အာသာ (Arthur Mac

Arthur) နဲ့ အတော်တူတဲ့ ဖအေတူသာ လို့ ရေးခဲ့ကြပါတယ်။ ဖခင်ကြီးက အသက် ၁၈ နှစ်သားမှာ တဲနက်ဆီ ပြည်နယ် မစ်ရှင် နရီတောင်တန်း (Missionary Ridge in Tennessee) မှာ ပြည်ထောင်စု အလံ ပထမဆုံး လွှင့်ထူခဲ့သူ ဖြစ်လို့ သတ္တိကောင် လို့ အမေရိကန်လွတ်တော်ကပေးတဲ့ ဆုတံဆိပ် (Congressional Medal of Honour) ရခဲ့ပါတယ်။ အာသာ မက်အာသာတို့ ဒီလို စွန့်စားခဲ့လို့ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရှာမင်းဟာ ရော်ဂျီယာက ဖြတ်ပြီး ချိတက် နိုင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒေါက်ကလပ်စ် မက်အာသာဟာလည်း ကော်ရစ်ဂျီဒေါမှာ စွန့်စားတိုက်ခဲ့လို့ အမေရိကန် ကွန်ကရက်က ပေးတဲ့ ဆုတံဆိပ် ရခဲ့ပါတယ်။ သားအဖ နှစ်ဦးစလုံးပဲ သူတို့ အထက်က အရပ်ဘက် အထက်အရာရှိများနဲ့ စကားများခဲ့ကြရပါတယ်။ အာသာ မက်အာသာဟာ သူ့အကြီးအကဲ ဝီလျံ ဟောဝဒ်တမ် (William Howard Taft) နဲ့ စကားများခဲ့ပြီး မက်အာသာက သမ္မတ ထရူးမင်းနဲ့ တည်ခဲ့ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒေါက်ကလပ်စ်မက်အာသာ ဘဝမှာ အောင်မြင်ခဲ့တာ သူ့မိခင်ကြီးက သူ့သားအတွက် မျှော်မှန်းချက် ကြီးကြီး ထားပြီး တွန်းပေးခဲ့လို့လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ မက်အာသာ ဝက်စ်ပျိုင့် စစ်တက္ကသိုလ် တက်ရတော့ သူ့မိခင်ကြီးက သူ့သားကို အားပေးရအောင် ဝက်စ်ပျိုင့်အနီးမှာ အိမ်ငှားပြီး လာနေခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၃၀ ခုနှစ်မှာ မက်အာသာဟာ အသက်အငယ်ဆုံး ကြယ်လေးပွင့် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရာထူးနဲ့ ကြည်းတပ် စစ်ဦးချုပ် ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းမှာ မက်အာသာဟာ ဆုတံဆိပ် ၂၂ ခု ရခဲ့ပြီး ဒီ တံဆိပ် ၂၂ ခုစလုံးကို ဘယ်တော့မှ မက်အာသာ တပ်ဆင်ခဲ့ခြင်း မပြုဘဲ သူ့ကြယ် ၅ ပွင့် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရာထူးကိုပဲ တပ်ဆင်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်မှာ သမ္မတ ထရူးမင်းက မက်အာသာကို ဝိတ်ကျွန်း (Wake Island) မှာ တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး သူတို့ တွေ့ဆုံခဲ့တာနဲ့ပတ်သက်ပြီး ထရူးမင်းက ဒီလို ပြန်ရေးခဲ့ပါတယ်။

‘သူ (မက်အာသာ) ဟာ နေကာ မျက်မှန်ကြီး တပ်ထားပြီး အင်္ကျီလည်း ကြယ်သီ တပ်ထားဘူး ဦးထုပ်ကလည်း စုတ်ပြတ်နေတာပဲ။ သူဟာ အသက်လည်း အတော်ရနေပါပြီ။ ဘာကြောင့်များ ၁၉ နှစ်သာ ဒုဗိုလ်လေး လို ဝတ်စားနေတယ် ဆိုတာ ကျွန်တော်တော့ နားမလည်ဘူး’

မက်အာသာကို သူ့လက်အောက်ငယ်သားများက ကြည်ညိုလေးစားကြတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အရာရှိတစ်ဦးက ဒီလိုပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘အမိန့်နာခံခြင်းကို ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအနေနဲ့ သူ့လက်အောက်ငယ်သားများထံက ရနိုင်ပါတယ်။ သစ္စာရှိမှုက တခြားပါ။’

ဒါကို အလွယ်တကူ အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ဖော်ပြလို့ မရဘဲ ငယ်သားတွေ သူ့အပေါ် သစ္စာရှိအောင် ခေါင်းဆောင်လုပ်သူက ပြုစုပျိုးထောင်ပေးရတာပါ။ အက်လီဇင်းဒါးဟော့ဂ် (Alexander Haig) နဲ့ ကက်စပါ ဝိုင်းဘာဂါ (Casper Weinberger) နှစ်ဦး စလုံးက အမေရိကန် အရာရှိကြီးများထဲမှာ တာဝန်ကြီးကြီး ထမ်းဆောင်ခဲ့ကြသူများ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ နှစ်ဦးစလုံးကပဲ မက်အာသာကို ကြည်ညိုလေးစားကြတာ တွေ့ရပါတယ်။ မက်အာသာ ဟာ ကျန်းမာရေး အလွန် ကောင်းမွန်ပြီး ဘယ်တော့မှ ဖျားနာတယ် မရှိပါဘူး။ သူ့ကျန်းမာရေး ကောင်းအောင် နေထိုင်နည်းက လမ်းများများ လျှောက်ခြင်းပါပဲ။ ရှေ့တန်းမှာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ သင်္ဘောပေါ်မှာ၊ လေယာဉ်ပေါ်မှာ ဖြစ်ဖြစ် မက်အာသာဟာ အမြဲပဲ လမ်းလျှောက်ပါတယ်။ ချာချီလိုပဲ သူ့နေ့ခင်းမှာ တစ်ရေးတစ်မော အိပ်တတ်ပြီး အရက်လုံးဝ မသောက် သလောက် ဖြစ်ပြီး အစားလဲ နဲ့နဲ့ပဲ စားပါတယ်။ အိပ်ယာဝင်တာနဲ့ အိပ်ပျော်လွယ်လို့ ဒါတွေဟာ သူ့ကျန်းမာရေးနည်းတွေပဲလို့ မက်အာသာက ပြောလေ့ ရှိပါတယ်။ မက်အာသာ ဟာ စကားပြော အလွန် ကောင်းသူ ဖြစ်ပါတယ်။ အထက်

လွတ်တော်မှာ မက်အာသာကို ဆဲနီတ္တာ ဖူးဘရိုက်ခေါင်းဆောင်တဲ့
 စုံစမ်းရေးအဖွဲ့က မေးမြန်းကြတော့ ပထမနေ့မှာ ကျွန်တော် ခဏ
 တဖြုတ် သွားနားထောင်မယ် ဆုံးဖြတ်ပြီး သွားနားထောင်မိပါတယ်။
 ခဏနဲ့ မပြန်နိုင်ဘဲ သုံးရက်စလုံး ကျွန်တော်ဟာ မက်အာသာအား
 စုံစမ်း မေးမြန်းခြင်းကို မပျက်မကွက် နားထောင်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့
 ပြောကြားချက်များဟာ အချက်အလက်တွေ ပြည့်စုံရုံမက ပြောပုံ
 ဆိုပုံ အသံနေ အသံထားကပါ နားထောင်သူကို တစ်ချိန်လုံး ဆွဲ
 ဆောင် ထားနိုင်သူ ဖြစ်ပါတယ်။’

တပ်မှူးကြီးများ လုပ်ဆောင်ဖွယ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး မက်အာသာ
 က ဒီလို ပြောဖူးပါတယ်။

‘တပ်မှူးကြီးရဲ့ အရေးကြီးဆုံး အရည်အချင်းက သူ ရရှိတဲ့
 သတင်းတစ်ပုံတစ်ပင်ထဲက အရေးကြီးဆုံး ၅ ရာခိုင်နှုန်းကို
 ရွေးထုတ်အသုံးချပြီး အရေးမကြီးတဲ့ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းကို
 လျစ်လျူရှုဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်’

သမ္မတ ကက်နေဒီဟာ ဒီလို အရေးအကြီးဆုံး ၅ ရာခိုင်နှုန်းကို
 ရွေးမထုတ်နိုင်လို့ ဝက်ပင်လယ်ကွေ့ (Bay of Pigs) စစ်ဆင်ရေး
 ကျဆုံးခဲ့တာ ဖြစ်ကြောင်း မက်အာသာက ကျွန်တော့်ကို ပြောဖူး
 ပါတယ်။ မက်အာသာဟာ ကိုးရီးယားနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သမ္မတ
 ထရူးမင်းကို စိတ်နာနေပြီး ယာလူး (Yalu river) တိုက်တုန်းက
 သူ့ လက်အောက်မှာ တရုတ်ဖြူ ၅ သိန်းလောက် ရှိရင် တရုတ်
 နိုင်ငံကြီးကို နှစ်ခြမ်းကွဲသွားအောင် တိုက်နိုင်မှာ ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ
 တန်ခိုးအာဏာ ချိန်ခွင်ညှာကိုပါ ပြောင်းလဲသွားအောင် လုပ်နိုင်မှာ
 ဖြစ်ကြောင်း မက်အာသာက ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မက်အာသာ
 ဟာ အာရှမှာ အမေရိကန်အနေနဲ့ ကြည်းကြောင်း စစ်ပွဲ မဆင်နွှဲသင့်
 ဘူးလို့ ယူဆသူလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း
 ပစိဖိတ်မှာ မက်အာသာ တိုက်ခဲ့ပုံဟာ စစ်သမိုင်း တလျှောက်လုံးမှာကို
 အအောင်မြင်ဆုံး တိုက်ပွဲများပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် မက်

အာသာ စစ်ဆင်ပုံဟာ ကိုယ့်ဘက်က အကျအဆုံး အနည်းဆုံးနဲ့ အောင်ပွဲကြီးများ ဆင်နွှဲနိုင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကျွန်းတွေကို ခုန်ကူးပြီး တိုက်တဲ့နည်း (Leapfrogged) နဲ့ မက်အာသာ စစ်ဆင်ခဲ့ရာ ၁၉၄၂ ခုနှစ်က ၁၉၄၅ ခုနှစ် ၃ နှစ် တာကာလများမှာ အမေရိကန် အကျအဆုံး စာရင်းဟာ အငူစွန်း တိုက်ပွဲ (Battle of Bulge) တစ်ပွဲမှာ ကျဆုံးခဲ့တာထက်တောင် နည်းပါသေးတယ်။ မိမိဘက်က အကျအဆုံး အနည်းဆုံးနဲ့ အောင် ပွဲကြီးတွေ ရအောင် တိုက်နိုင်တဲ့ ပေတံနဲ့ တိုင်းတာရင် မက်အာသာ ဟာ အထူးချွန်ဆုံး အအောင်မြင်ဆုံး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖိလစ်ပိုင် ကျွန်းစုက မင်ဒိုရို (Mindoro) ကို တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ဖို့ သူ့တိုက်ပွဲ စီမံချက်ကို တင်ပြတဲ့အခါ အမေရိကန် စစ်ရုံးချုပ်က အန္တရာယ် များလွန်းတယ် ဆိုပြီး ကန့်ကွက်နေတဲ့ကြားက မက်အာ သာဟာ စီမံချက်အတိုင်း စစ်ဆင်ရေးတွေ လုပ်လို့ မင်ဒိုရိုကို အလွယ် တကူပဲ သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ လုဇုံ (Luzone) ကို သိမ်းပိုက် ပြီးတဲ့အခါ တခြား ကျွန်းတွေကို အထက်က အမိန့်မရဘဲ သူ့အစီ အစဉ်နဲ့ သူ မက်အာသာ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြန်ပါတယ်။ ဒီစစ် ဆင်ရေး အားလုံးမှာ မက်အာသာ စစ်သည် ၈၂၀ ပဲ ဆုံးရှုံးခဲ့ရလို့ အထိအခိုက် အကျအဆုံး အနည်းဆုံး စစ်ဆင်ရေးများပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဂျပန်မှာလည်း စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွေ ကို သူ့သဘောနဲ့သူ မက်အာသာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး သမ္မတ ထရူးမင်း အပါအဝင် အမေရိကန်ထိပ်ပိုင်း အရာရှိတိုင်းက မက်အာသာကို ချီးကျူးခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလို အထက်က အမိန့်ကို ဂရုစိုက် မနေဘဲ သူ ကောင်းမယ် ထင်တာကို မက်အာသာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ရာမှာ သူ့ အနေနဲ့တော့ အကြောင်းလုံလောက်အောင် ရှိပါတယ်။ ပထမ အကြောင်းက သူ့ကို အထက် အရာရှိများကရော၊ အတူတူချင်း တွေထဲကပါ မနာလို ဖြစ်နေပြီး သူ့လုပ်ငန်းတွေကို ဖျက်လိုဖျက်ဆီး လုပ်မယ့် သူတွေ အမြဲ ရှိနေတယ်လို့ မက်အာသာ ယူဆခဲ့ပါတယ်။

ပထမ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းကလည်း ပြင်သစ်နိုင်ငံ ရှောမွန် မဟာမိတ် စစ်ဌာနချုပ်က ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ပါရှင် (Gen. Pershing at the Allies Chaumont) အနားက အရာရှိများက မက်အာသာကို မနာလို မရှုစိမ့် ဖြစ်နေကြပြီး ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှာကျတော့ ဂျော့ မာရှယ်နဲ့ အဖွဲ့က မက်အာသာကို မလိုကြပါဘူး။ မာရှယ်ကိုယ်တိုင်က ပထမကမ္ဘာစစ်မှာ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ပါရှင် ဌာနချုပ်မှာ အမှုထမ်း ဆောင်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ မာရှယ်အပါအဝင် အမေရိကန် စစ်ဌာန ချုပ်က အရာရှိ ကြီးများဟာ ဥရောပ ဦးစားပေး အရာရှိတွေ ဖြစ် ပြီး အာရှတိုက် အကြောင်းနဲ့ အာရှ အရေးပါပုံကို ဘာမှ သိသူ များ မဟုတ်ဘူးလို့ မက်အာသာက ယူဆခဲ့ပါတယ်။ ဒါ မှန်လည်း အမှန်ပါပဲ။ မက်အာသာ ကိုယ်တိုင်က တိုက်ခိုက်ရေး ဗိုလ်ချုပ် တစ်ဦး ဖြစ်တော့ စားပွဲ ကုလားထိုင်သမားများကို အထင်မကြီးပါဘူး။ စစ်မြေပြင်မှာ ဘာတွေ လိုတယ် ဆိုတာကို သူက (မက်အာသာက) စားပွဲ ကုလား ထိုင်သမားတွေထက် ပိုသိတယ်လို့ မက်အာသာက ဆိုပါတယ်။ သမ္မတ ရူးစဗဲက အမေရိကန် ကြည်းတပ်၊ ရေတပ် ဘတ်ဂျက်ကို လိုသလောက် မပေးခဲ့တာနဲ့ ဘတန် (ဖိလစ်ပိုင်) ကျွန်းကို အမေရိကန် စစ်ကူ အလုံအလောက် မပေးခဲ့တာကို မက် အာသာက မကျေနပ်ခဲ့ပါဘူး။

၁၉၄၅ ခုနှစ်မှာ သမ္မတ ရူးစဗဲ ကွယ်လွန်ကြောင်း မက်အာ သာ သိခဲ့ရတဲ့အခါ

‘အင်း မုသာ ပြောလိုသာ သူ လိုတာ ရမယ် ဆိုရင် ဘယ်တော့မှ အမှန်ကို မပြောတဲ့ သူ သွားရှာပေါ့ကိုး’

လို့ မက်အာသာက ပြောခဲ့တယ် ဟူသတတ်။

ထရူးမင်းနဲ့ မက်အာသာလည်း အဆင်မပြေပါဘူး။ ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဇွန်လထဲမှာ ထရူးမင်းက သူ့စာတမ်း တစ်ခုမှာ ဒီလို ရေးသွင်း ခဲ့ပါတယ်။

စစ်ကြီးအပြီးမှာ အဓိက ပြဿနာက မင်းသားကြီး၊ အရာရှိ ကြီး၊ ကြယ်ငါးပွင့် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးမက်အာသာနဲ့

ပတ်သက်ပြီး ဘာလုပ် ရမယ် ဆိုတာပဲ ဖြစ်မှာပဲ။
Waht to do with Mr. Prima Donna, Brass Hat,
Five star Mac Arthur.

မက်အာသာကလည်း ထရူးမင်းကို လုံးဝ အထင်မကြီးပါဘူး။
'ထရူးမင်းဟာ အာရှအကြောင်း ဘာမှ မသိပဲ၊ သူ့သမီး
သီချင်းဆိုတာ (ထရူးမင်း သမီး တစ်ဦးမှာ အဆိုကျော်
ဖြစ်ပါတယ်) ကို ဝေဖန်ခဲ့တဲ့ သတင်းစာဆရာ တစ်ဦးကို
ရိုက်မောင်း ပုတ်မောင်း လုပ်တာ သမ္မတ အလုပ်မှ မဟုတ်
ဘဲ'

လို့ မက်အာသာက ဝေဖန်ခဲ့ဖူးပါတယ်။

ကိုးရီးယားစစ်မှာ မက်အာသာရဲ့ အပြောင်မြောက်ဆုံး လုပ်ရပ်
က အင်ချူကမ်းတက် တိုက်ခိုက်ခြင်း (Inchon landing) ပဲ ဖြစ်
ပါတယ်။ ရန်သူ လုံးဝ မမျှော်လင့်ရာကို တိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့လို့ အမေ
ရိကန်တပ်များ အငိုက်ရပြီး အောင်ပွဲခံနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အင်ချူဟာ
ကျောက်ဆောင် ချောက်ကမ်းပါးတွေနဲ့ ကမ်းတက်တိုက်ခိုက်သင့်တဲ့
နေရာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် အထက်က အမေရိကန် အရာရှိများ
ကန့်ကွက်နေပြီး မြောက်ကိုးရီးယား ရန်သူများ လုံးဝ မျှော်လင့်
မထားတဲ့ နေရာကို ဝင်တိုက်နိုင်လို့ အမေရိကန်များ အကြီးအကျယ်
အောင်ပွဲခံနိုင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့စစ်ပရိယာယ်ကို မက်အာသာ
က 'ရန်သူ မရှိရာကို ဝင်တိုက်တဲ့ နည်းပရိယာယ်။ (Hit them
where they ain't battle strategy)' လို့ ခေါ်ခဲ့ပါတယ်။

၁၉၅၀ ခုနှစ် ဆောင်းတွင်းမှာ ကုလသမဂ္ဂ တပ်များဟာ
ကိုးရီးယား ကျွန်းဆွယ် အရှေ့တောင်ပူဆန် (Pusan) မှာ ပိတ်မိနေပါ
တယ်။ ပူဆန်ကို ဝိုင်းနေတဲ့ ရန်သူကို တိုက်ရင် အကျအဆုံး
အလွန်များမှာကို သိပြီး မက်အာသာဟာ အင်ချူမှာ အလစ်ဝင်ပြီး
ကမ်းတက်တိုက်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ပူဆန်က ကိုးရီး
ယား ကျွန်းဆွယ် အနောက်ဘက်ကမ်းခြေမှာ ရှိပါတယ်။ အင်ချူမှာ
ကမ်းတက် တိုက်ခိုက်ပြီး မက်အာသာဟာ ကိုးရီးယား မြို့တော်

(Seoul) ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ဖို့ ကြံရွယ်ခဲ့ပါတယ်။ ဩဂုတ်လ ထဲမှာ သမ္မတ ထရူးမင်းက သူ့လက်ထောက် အဗရယ် ဟယ်ရီ မန်ကို ကိုရီးယားကို စေလွှတ်ခဲ့ပါတယ်။ မက်အာသာနဲ့ မဟာဗျူဟာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဟယ်ရီမန်နဲ့အတူ ပါလာတာက သူ့ရဲ့ စစ်ဘက် လက်ထောက် ဗာနွန်ဝါတား (Vernon Walters) ဖြစ်ပါတယ်။ မက်အာသာ စစ်ဌာနချုပ်အဖြစ် အသုံးပြုနေတဲ့ တိုကျို ဟိုတယ် တစ်ခုမှာ မက်အာသာက သူလိုတဲ့ စစ်ရေးအကူအညီတွေ ဟယ်ရီမန်နဲ့ ဗာနွန်ဝါတားတို့ကို တင်ပြပါတယ်။ မက်အာသာက ဒီလို တင်ပြခဲ့ပါတယ်။

‘အမေရိကန်လို နိုင်ငံကြီးဟာ ကျွန်တော် ခုတောင်းတဲ့ မဖြစ် စလောက် စစ်ဘက် အကူအညီတွေ မပေးနိုင်ဘူး ဆိုတာ ကျွန်တော် မယုံနိုင်ပါဘူး။ သမ္မတကြီးကို ပြောပြပါ။ ကျွန်တော် တောင်းတာတွေသာ ရရင် စက်တင်ဘာ ၁၅ ရက်နေ့ ဒီရေအတက်မှာ ကျွန်တော် တပ်တွေကို အင်ချုံမှာ ကမ်းတက်ပြီး အင်ချုံက ‘တူ’ ပေါ့။ (အမေရိကန်) အမှတ် (၈) တပ်မတော်ကို ‘ပေ’ အဖြစ် အသုံးပြုပြီး ကွန်မြူနစ်တပ် တွေကို ကျွန်တော် ခြေမှုန်းဖျက်ဆီးပစ်မှာပါ’

လို့ မက်အာသာက ပြောခဲ့ပါတယ်။

ဝေါတားက ကျွန်တော့်ကို ဒီအဖြစ်အပျက်တွေ ပြောပြရင်း ဒီလို ဆက်ပြီး ပြောပြခဲ့ပါတယ်။ ‘သူ ဒီလိုပြောတော့ ကျွန်တော် ကြက်သည်းမွေးညှင်းတောင် ထလာပါတယ်’ ဟယ်ရီမန်လည်း မက် အာသာကို အထင်ကြီးသွားပြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး လိုချင်နေတဲ့ စစ်ကူတွေ ရခဲ့ပါတယ်။ သူ့စစ်ရေး စီမံချက်ကိုလည်း အမေရိကန် စစ်ဦးစီး အဖွဲ့က အတည်ပြုပေးခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့မှာ အမှတ် (၁) တပ်မ ဦးစီးတဲ့ အမေရိကန် မရိမ်းတပ် များ အင်ချုံကို ကမ်းတက်တိုက်ကြပါတယ်။ အသက် ၇၀ ရှိပြီ ဖြစ်တဲ့ မက်အာသာဟာ မောင့်မက္ကင်လေး (Mount Mckinley) စစ်သင်္ဘောကြီးပေါ်က အမေရိကန် တပ်တွေ အင်ချုံကို ကမ်းတက်

တိုက်ကြတာကို စောင့်ကြည့်ခဲ့ပါတယ်။ အမေရိကန်တပ်များက ပစ်အားနဲ့ မြောက်ကိုရီးယားတပ် ၃၀၀၀၀ ကိုအောင်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အမေရိကန် ထိခိုက်ကျဆုံးမှုဟာ လူ ၅၃၆ ဦးပဲ ရှိပါတယ်။ စစ်သမိုင်း တလျှောက်လုံးမှာကို မိမိဘက်က အကျအဆုံး အနည်းဆုံးနဲ့ အောင် ပွဲကြီးရလိုက်ခြင်းပါပဲ။ စက်တင်ဘာလကုန်မှာ မက်အာသာဟာ မြောက်ကိုရီးယားတပ်တွေကို ၃၈ မျဉ်းပြိုင်မြောက်ဘက်ကို တိုက်ထုတ် နိုင်ပြီး တောင်ကိုရီးယားမြို့တော် ဆိုးလ်ကိုပါ သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အင်ချူကို သိမ်းပြီးတဲ့အခါ ကုလသမဂ္ဂတပ်များရဲ့ ရည်မှန်းချက်ဟာ ကိုရီးယားတစ်နိုင်ငံလုံးကို ညီညွတ်အောင် လုပ်ဖို့ ဖြစ်တယ်လို့ ကုလ သမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီက ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ မက်အာသာတပ် များ ယာလူးမြစ်ဘက်ကို ချီတက်တိုက်ခိုက်နေစဉ်မှာ လင်ဗြောင် (Lin Biao) ဦးစီးတဲ့ တရုတ် ကွန်မြူနစ်တပ်တွေ ကိုရီးယားနိုင်ငံ ထဲ လှိုမ့်ဝင်လာလို့ မက်အာသာတပ်များနောက်ကို စနစ်တကျ ဆုတ် လာကြရပါတယ်။ နောက်နေ့ဦးမှာ အမေရိကန်သမ္မတ ထရူးမင်းက ကွန်မြူနစ်တပ်တွေနဲ့ စေ့စပ်တော့မယ် ဆိုတဲ့ သတင်းတွေ ထွက်လာ ပါတယ်။ မက်အာသာစစ်ဌာနချုပ်က စစ်ရေး သုံးသပ်ချက်တစ်ရပ် ထုတ်ပြန်လိုက်ပါတယ်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်တပ်များဟာ အရေအတွက် များပြားပေမယ့် အမျိုးအစား ညံ့ဖျင်းကြောင်း၊ သူတို့တွေ အမေရိကန် များနဲ့ စေ့စပ်လာကြမှာ ဖြစ်တယ်လို့ မက်အာသာ စစ်ရေးသုံးသပ် ချက်မှာ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ဒီလို ရန်သူတပ်များ အခြေအနေ သုံးသပ်ချက်ကို ဘယ်စစ်မြေပြင် တပ်မူးမဆို ထုတ်ပြန်ခွင့် ရှိတယ်လို့ မက်အာသာက ပြောခဲ့ပြီး မက်အာသာ စစ်ရေးအခြေအနေ သုံးသပ် ချက်ကို မော်စကိုကရော ပီကင်းကပါ ပြင်းပြင်းထန်ထန် တုံ့ပြန်ခဲ့ကြ ပါတယ်။ ထရူးမင်းလည်း သူ့သံတမန်နည်း ချဉ်းကပ်မှုကို ခေတ္တ ရပ်နားထားရပါတယ်။ အမေရိကန်အောက်လွှတ်တော်အမတ် ဂျိုးဗာ တင်ဆိုသူက ကိုရီးယားစစ်မှာ အမေရိကန်တပ်များက ချန်ကော်ရှီတ် တရုတ်ဖြူတပ်များကို အသုံးပြုသင့်သလော မက်အာသာကို လှမ်း မေးခဲ့ပါတယ်။ တရုတ်ဖြူများကို ကိုရီးယားစစ်မှာ အသုံးပြုသင့်

ကြောင်း သံတမန်နဲ့ နိုင်ငံရေးသမားများဟာ စစ်ကို ပါးစပ်နဲ့သာ တိုက်နေကြကြောင်း မက်အာသာက မာတင်ထံ ရေးပို့တဲ့ စာထဲမှာ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ကွန်မြူနစ်များ အာရှမှာ အောင်ပွဲခံနိုင်ရင် ဥရောပပါ ကွန်မြူနစ်များလက်သို့ ကျရောက်တော့မှာ ဖြစ်ကြောင်း၊ အာရှမှာ မိမိတို့က ကွန်မြူနစ်များကို အောင်နိုင်ရင် ဥရောပကို ကယ်တင်ရာ ရောက်မှာ ဖြစ်ကြောင်း မက်အာသာက ရေးထားပါတယ်။ ‘အောင်နိုင်မှုကို ဘာနဲ့မှ အစားထိုးလို့ မရပါဘူး။ (There is no substitute for victory)’ လို့ မက်အာသာက သူ့စစ်ရေး သုံးသပ်ချက်ကို နိဂုံးချုပ်ထားပါတယ်။

မက်အာသာရဲ့ ပြန်စာကို ဂျိုးမာတင်က အောက်လွှတ်တော် မှာ ဖတ်ပြလိုက်တဲ့အခါ စာရဲ့ ဂယက်က အောက်လွှတ်တော်ကနေ အိမ်ဖြူတော်နဲ့ အမေရိကန်တစ်နိုင်ငံလုံးကို ရိုက်ခတ်တုံ့လှုပ်စေခဲ့ပါတယ်။ အမေရိကန် အထက်လွှတ်တော်ဟာ သာမန်အားဖြင့် အလွန် တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် ရှိပြီး မျက်သလဲ ဆံပြာ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ မက်အာသာရဲ့ စာက အထက်လွှတ်တော်ကိုပါ တုံခါသွားအောင် ဂယက်ရိုက်ခဲ့ပါတယ်။ မက်အာသာရဲ့ စာကို မာတင် လွှတ်တော်ထဲမှာ ဖတ်ပြတာကို မက်အာသာ သိတောင် မသိပါဘူး။ ဒီလို ဖတ်ပြခွင့် မပြုခဲ့တာလည်း အလွန်ကို သေချာပါတယ်။ သမ္မတ ထရူးမင်းကတော့ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မက်အာသာကို ရာထူးက ဖြုတ်ပစ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ပါတယ်။ သူ့ကို သမ္မတက ရာထူးအားလုံး ဖြုတ်ပစ်လိုက်ကြောင်းကို မက်အာသာ သတင်းစာ ဖတ်ရမှ သိခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သမ္မတဟောင်း ဟူးဗားက မက်အာသာကို ဖုန်းဆက်ပြီး အမေရိကန် ပြန်လာပြီး သူ့ဘက်က အမြင်ကို ရှင်းပြဖို့ကောင်းကြောင်း၊ အမေရိကန် လူထုက ဂေါလပ်ပိုးလ် (Gallup poll) အရ မက်အာသာကို ၆၉% က ထောက်ခံနေကြောင်း ဟူးဗားက မက်အာသာကို ဖုန်းနဲ့ ပြောပြခဲ့ပါတယ်။ ထရူးမင်းက မက်အာသာကို ဖြုတ်ပစ်လိုက်တော့ ကျွန်တော် (နစ်ဆင်) က အမေရိကန် အထက်လွှတ်တော်မှာ မက်အာသာကို ရာထူးတွေ အကုန်ပြန်ခန့်အပ်ဖို့ အဆိုတစ်ရပ် တင်ခဲ့ပါတယ်။

အမှန်က မက်အာသာကို မနှစ် ဩဂုတ်လတည်းက ရာထူးက ဖယ်ရှားပစ်ဖို့ ထရူးမင်းက စဉ်းစားခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို သမ္မတ ထရူးမင်းက မက်အာသာကို ရာထူးက ဖြုတ်ပစ်တာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ပြင်သစ်သမ္မတ ဒီဂေါလ်ကတောင် သမ္မတ ထရူးမင်းကို ဒီလို ဝေ ဖန်ခဲ့ပါတယ်။

‘သူ့ရဲ့ (မက်အာသာရဲ့) ရဲရင့်မှု သတ္တိကို အမေရိကန်က အမြတ်ထုတ် အသုံးချခဲ့ပြီးမှ သူ့ကို ပြန်ကြောက်လာကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။’

ဥရောပနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ထရူးမင်း ပေါ်လစီများဟာ အလွန် ပြတ်သားပြီး အလွန်လည်း ထိရောက်မှု ရှိခဲ့ပါတယ်။ ထရူးမင်း သဘောတရား၊ မာရှယ် စီမံကိန်း၊ ဘာလင်ကို လေကြောင်းက ရိက္ခာ ပို့မှုများ (Truman Doctrine, the Marshall Plan and Berlin Airlift) ဟာ အကောင်းဆုံး သာဓကများ ဖြစ်ပါတယ်။ အာရှနဲ့ ပတ်သက်လို့ကတော့ ထရူးမင်း ပေါ်လစီဟာ ဘယ်တော့မှ ပြတ်ပြတ်သားသား မတွေ့ရပါဘူး။

၁၉၃၅ ခုနှစ်မှာ မက်အာသာ ဖိလစ်ပိုင်ကို ရောက်လာခဲ့ပါ တယ်။ ဖိလစ်ပိုင်တပ်များ စစ်ဦးစီးချုပ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်က ဖိလစ်ပိုင်ဟာ အမေရိကန်ပိုင် ဖြစ်ပါ တယ်။ ဖိလစ်ပိုင် ကျွန်းစုဟာ အမေရိကန် ပစိဖိတ် ပေါ်လစီမှာ အဓိက ကျတယ်လို့ မက်အာသာက ယူဆခဲ့ပါတယ်။ မက်အာသာ ပစိဖိတ် ကာကွယ်ရေးအတွက် တောင်းခဲ့တဲ့ ကာကွယ်ရေး အသုံး စရိတ် ဘယ်တော့မှ ပြည့်ပြည့်ဝဝ မရခဲ့ပါဘူး။ ဒါကြောင့် အမေရိကန် ဝါဒဟာ ‘မြောက်အတ္တလန်တိတ် အထီးကျန်ဝါဒ’ (North Atlantic Isolationism) လို့ မက်အာသာက ခေါ်ခဲ့ပါတယ်။ ဖိလစ် ပိုင်လည်း ၁၉၄၂ ခုနှစ်မှာ ဂျပန်လက် ကျခဲ့ပါတယ်။

မက်အာသာ ဂျပန်မှာ အမေရိကန်တပ်မှူးချုပ် ဖြစ်လာတော့ လည်း ဂျပန် အာရှမှာ အခရာ ဖြစ်ပုံ၊ ဂျပန်ကမ္ဘာမှာ အရေးပါပုံကို အမေရိကန်အစိုးရက မသိဘူးလို့ မက်အာသာက ယူဆခဲ့ပါတယ်။

ပြီးတော့ 'အာရှရဲ့ ကြီးမားလှတဲ့ ငုတ်လျှိုး နေတဲ့ အရံအင်အား (Asia's great potential power)' ကိုပါ အမေရိကန် အစိုးရက မသိဘူးလို့ မက်အာသာက ဆိုပါတယ်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်မှာ အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး ဒီင် အာခိဆင်က အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေးဝါဒ ကို ကြေညာတဲ့အခါ ဖော်မိုဆာနဲ့ တောင်ကိုရီးယားဟာ အမေရိကန် ကာကွယ်ရေး ဇုန်နယ်ထဲမှာ မပါဘူး။ (Outside the US defence perimeter) လို့ ကြေညာခဲ့ပါတယ်။ ဒါနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဟာ အာရှဖျားဒေသနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အဖြစ်မှန်ကို မသိဘူး။ အကြောင်းအချက် အမှန်သတင်းတွေ မရဘူး လို့ မက်အာသာက ပြောခဲ့ပါတယ်။ မက်အာသာက အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးကို တိုကျို လာလည်ဖို့ ဖိတ်ကြားသော်လည်း သူ တိုကျိုကို မလာနိုင်ဘူးလို့ ဒီင် အာခိဆင်က အကြောင်းပြန်ကြား ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဟာ ဥရောပ ကို (သူ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဘဝမှာ) ၁၁ ကြိမ်တိတိ သွားရောက်ခဲ့ တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်မှာ ကွန်မြူနစ် မြောက်ကိုရီးယား က တောင်ကိုရီးယားကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး မက်အာသာ နောက်ဆုံးအကြိမ်အဖြစ် (ကုလသမဂ္ဂ) တပ်မှူးကြီးအဖြစ်နဲ့ စစ်ထဲ ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ခဲ့ရပါတယ်။ ကိုရီးယားမှာ မက်အာသာ ပြုမူပုံ၊ အမိန့် မနာခံနေခဲ့ပုံများကို ခုလို နောက်ကြောင်း သိထားမှ သူ ဘာကြောင့် ဒီလို လုပ်ကိုင် ပြုမူခဲ့တယ် ဆိုတာကို နားလည်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တရုတ်များ ကိုရီးယားစစ်ကို ဝင်တိုက်တာဟာ သူတို့ ဩဇာအာဏာ ပျံ့နှံ့ရေးအတွက် ဖြစ်တယ် ဆိုတာကို မက်အာသာက အမေရိကန်အစိုးရထက် ယထာဘူတကျကျ သိမြင်ခဲ့ပါတယ်။ ကွန်မြူ နစ်များနဲ့ စေ့စပ်ကြားအဖြေ လက်ခံလိုက်ရင် အာရှ တခြားနေရာများ မှာ ဥရောပအတွက်ပါ အန္တရာယ် ပိုများလာမယ်လို့ မက်အာသာက ယုံကြည်ပါတယ်။ သူလိုတဲ့ စစ်ဘက်အင်အား ဖြည့်တင်းမှုများသာ ရရင် ရန်သူကို သူ (မက်အာသာ) အောင်နိုင်မယ်လို့ မက်အာသာ ယုံကြည်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ကွန်မြူနစ် ရုရှားနဲ့ တရုတ်တို့

ကွဲမယ်လို့ ဘယ်သူကမှ ကြိုတင် မမြင်ခဲ့ကြဘဲ ကိုရီးယားမှာ တရုတ်ကို နှိမ်ထားနိုင်ရင် အာရှမှာရော၊ ဥရောပမှာပါ ကွန်မြူနစ် ခြိမ်းခြောက်မှုများက ကာကွယ်ရာ ရောက်မယ်လို့ အမေရိကန်အများစုက ယုံကြည်ထားကြပါတယ်။ မက်အာသာဟာ ကွန်မြူနစ် တရုတ်ကို တိုက်ချင်လို့ သမ္မတ ထရူးမင်းနဲ့ သဘော ကွဲလွဲခဲ့ရတာ မဟုတ်ဘဲ အမေရိကန် အစိုးရက အာရှကို နားမလည်ဘဲ ကွန်မြူနစ် အန္တရာယ်ကိုပါ မသိနားမလည်ဘူးလို့ မက်အာသာက ယူဆလို့ မက်အာသာနဲ့ အမေရိကန် အစိုးရ သဘော ကွဲလွဲခဲ့ရတာပါ။ ပြီးတော့ ကွန်မြူနစ် ကျူးကျော်သူများဟာ အမေရိကန်နဲ့ စစ်ပွဲများ ဖြစ်နိုင်တယ်လို့ ယူဆသွားမှာ မက်အာသာက စိုးရိမ်ခဲ့ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ဂျပန်ကိုပါ ထည့်တွက်ဖို့ လိုပါတယ်။ ဂျပန်ဟာ အဲဒီအချိန်အထိ နိုင်ငံရေး တည်ငြိမ်မှု ရသေးတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဂျပန် ခုလို မတည်မငြိမ် ဖြစ်နေချိန်မှာ ကိုရီးယားမှာ ကွန်မြူနစ်များ အောင်ပွဲခံသွားနိုင်ရင် ဂျပန်နောင်ရေး စိတ်မအေးဖွယ် ဖြစ်ရမှာကို မက်အာသာက စိုးရိမ်ခဲ့ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

မက်အာသာကို ရာထူးဖြုတ်ပစ်တဲ့ နေ့မှာပဲ တိုကျိုမှာ ရှိတဲ့ အမေရိကန် သံတမန် ဝီလျံ ဆီဘာ (William Sebald) ထံကို အမေရိကန် အစိုးရက ကြေးနန်းပို့ခဲ့ပါတယ်။ ဂျပန်နိုင်ငံအပေါ် အမေရိကန်အစိုးရက ထားရှိတဲ့ သဘောထား အပြောင်းအလဲ မရှိကြောင်း၊ ဂျပန်ကို အမေရိကန်က ဆက်လက် ကူညီထောက်ပံ့သွားပြီး ဂျပန် လုံခြုံရေးကိုပါ တာဝန်ယူမယ် ဆိုတာ ထပ်လောင်း ပြောပါတယ်။ ဂျပန်ဝန်ကြီးချုပ် ယိုရှိဒါနဲ့ မက်အာသာ အလွန် ခင်မင် ရင်းနှီးတာ အမေရိကန် အစိုးရက သိထားပြီး မက်အာသာကို ရာထူးက ဖယ်ရှားပစ်လိုက်လို့ ယိုရှိဒါ ဂျပန် ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးက နှုတ်ထွက်မှာ အမေရိကန်များက စိုးရိမ်ခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ယိုရှိဒါက မိမိရာထူးက နှုတ်ထွက်မှာ မဟုတ်ကြောင်း၊ အမေရိကန် အစိုးရကို ကတိပေးခဲ့ပါတယ်။ ယိုရှိဒါဟာ ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးမှာ နောက်ထပ် သုံးနှစ် ဆက်လက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သော်လည်း

စစ်ကြီးအပြီး ရင်းရင်း နှီးနှီး ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှု (The Great partnership) တော့ ပျက်ပြားခဲ့ရပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၄၅ ခုနှစ် သြဂုတ်လ ၃၀ ရက်နေ့မှာ မက်အာသာ ယိုကိုဟားမားကို ရောက်လာခဲ့ပါတယ်။ သူ့ယာယီ ဌာနချုပ် ဖွင့် လှစ်ရအောင် ဖြစ်ပါတယ်။ ယိုကိုဟားမားနားမှာပဲ လက်နက်ချဖို့ ငြင်းဆန်နေတဲ့ ဂျပန်အသေခံ ကာမိကာဇေ လေသူရဲများနဲ့ ဂျပန် စစ်သည် ၂၅၀၀၀ ရှိနေပါတယ်။ ဂျပန်လက်နက်ချခဲ့တာ လွန်ခဲ့ တဲ့ နှစ်ပတ်ကပဲ ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်များနဲ့ ဂျပန်တွေဟာ တစ်ဘက်နဲ့ တစ်ဘက် မယုံမကြည် ဖြစ်နေကြဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အမေရိကန်တပ်တွေက ဂျပန်အိမ်ယာတွေကို ဖျက်ဆီးပစ်ပြီး ဂျပန်မတွေကို မတရားကျင့်မယ်လို့ ဂျပန်အများက ယူဆနေပြီး ဂျပန် ဘုရင် ဟိရိုဟိတိုဟာ သူ့လက်ကျန်တပ်တွေနဲ့ တောင်တွေက နေ ခုခံမယ်လို့ အမေရိကန်များ ယုံကြည်နေကြဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။ စစ်အခြေအနေမှန်ကို မြင်ခဲ့သူကတော့ မက်အာသာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့စစ်ဘက် အကြံပေးများက ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကန့်ကွက်နေတဲ့ ကြားက မက်အာသာဟာ ယိုကိုဟားမားကို ဘာလက်နက်မှ မကိုင် ဆောင်ဘဲ တက်ရောက်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူနဲ့ လိုက်မယ့် အမေရိကန် အရာရှိများကိုလည်း ပစ္စတို၊ ခြောက်လုံးပြူး တောင် ကိုင်ဆောင်ခွင့် မက်အာသာက မပြုခဲ့ပါဘူး။ ဒီလို ကြောက် စိတ် မရှိတာကို ပြနိုင်ဖို့က အင်အား ပြတာထက် ထိရောက်မှာကို မြင်ခဲ့တာ မက်အာသာ တစ်ဦးတည်းပဲ ရှိပါတယ်။ ဘယ်လိုပဲ တွက်တွက် တကယ့် စွန့်စားမှုကြီးပါပဲ။ မက်အာသာက မှန်ခဲ့ပြီး သူရော သူနဲ့ ပါတဲ့ အမေရိကန်များပါ ဘေးမသိ ရန်မခ ယိုကို ဟားမားမှာ ကမ်းတက်နိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီအပြုအမူကို ဝင်စတန် ချာချီက

‘ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှာ သတ္တိအပြောင်မြောက်ဆုံး လုပ်ရပ် တစ်ခု’

The most single courageous act of world war

II.

လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို အပြုအမူမျိုးကြောင့် မက်အာသာကို ဖိလစ်ပိုင် လူထုက ဘုရားငယ် တစ်ဆူ (A demigod) လို့ ကိုးကွယ်ခဲ့သလိုပဲ ဂျပန်လူထုကပါ မက်အာသာကို ဘုရားတစ်ဆူ ဂူတစ်လုံး ကိုးကွယ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဂျပန်လူမျိုး တစ်မျိုးလုံး မက်အာသာကို ကျေးဇူးမေ့မရအောင် ဖြစ်ရတာက မက်အာသာက ဂျပန်ဧကရာဇ် ဘုရင် ဟိရိုဟိတိုကို ဧကရာဇ် ဘုရင်တစ်ပါးလို့ပဲ ကောင်းကောင်းမွန်မွန် ဆက်ဆံခဲ့ခြင်းကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ စစ်ပြီးစ အချိန်က မဟာမိတ်ဆိုသူ အားလုံးနဲ့ တချို့ အမေရိကန်များကတောင် ဂျပန်ဧကရာဇ် ဘုရင် ဟိရိုဟိတိုကို စစ်ရာဇဝတ်ကောင်အဖြစ် ဖမ်းဆီးစစ်ဆေးပြီး အရေးယူရအောင် ပြောဆိုနေသော်လည်း မက်အာသာက ဟိရိုဟိတိုကို အရေးမယူခဲ့တဲ့အပြင် ဂျပန်ဧကရာဇ် ဘုရင် တစ်ပါးအဖြစ်ပဲ ဂျပန်နိုင်ငံကို ဆက်လက် အုပ်ချုပ်စေခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ အလွန် နိုင်ငံရေးအမြင်ကျယ်မှု ဖြစ်ပြီး စစ်ပြီး ဂျပန်အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးမှာ အခြေခံအုတ်မြစ်ကြီး တစ်ချပ် ဖြစ်လာပါတယ်။ ဂျပန်ဧကရာဇ် ဘုရင်ဟာ နေ့နတ်မျိုးနွယ်တော့ မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမယ့် သူဟာ ဘုရင်တစ်ပါး ဖြစ်တယ်လို့ မက်အာသာက ကြေညာခဲ့ပါတယ်။ ဒါဆို လုံလောက်ပါပြီ။ မလိုအပ်ဘဲ လူတစ်ဘက်သားကို ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်း၊ နှိမ်ထားခြင်းဟာ လောလောဆယ် ဆက်ဆံရေး အဆင်မပြေတဲ့အပြင် နောက်နှစ်ဘက် ဆက်ဆံရေးကိုပါ ထိခိုက်စေပါတယ်။ မက်အာသာက ဟိရိုဟိတို ဧကရာဇ်ဘုရင်အဖြစ် ဂျပန်နိုင်ငံကို ဆက်လက် အုပ်ချုပ်စေခဲ့လို့ ခုအထိပဲ ဂျပန်နိုင်ငံဟာ အမေရိကန်ရဲ့ အဓိက မဟာမိတ် နိုင်ငံအဖြစ် ဆက်လက် တည်ရှိနေခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မက်အာသာ ဦးဆောင်မှုနဲ့ ရေးဆွဲခဲ့တဲ့ စစ်ပြီး ဂျပန်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေအရ ဟိရိုဟိတိုဟာ ဖွဲ့စည်းပုံနဲ့အညီ အုပ်ချုပ်တဲ့ ဧကရာဇ် ဘုရင်ဖြစ်ကြောင်း (A constitutional monarch) အတိအလင်း ရေးသားထားပါတယ်။ ဂျပန်နိုင်ငံကို ဧကရာဇ် ဘုရင်တစ်ပါး

လို့ ၅ နှစ်တာ အုပ်ချုပ်ခဲ့တဲ့ မက်အာသာဟာ ဟီရိုဟီတိုလိုပဲ လူမြင် သိပ်မခံဘဲ သူ့ဖာသာ အထီးတည်း နေထိုင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို သူ့ဟာသူ သီးခြား နေထိုင်ခဲ့လို့ ပဟေဠိ (Aloof and mysterious) လို့ ဖြစ်ခဲ့ရပြီး ဂျပန်လူထုက မက်အာသာကို ဟီရိုဟီတိုလိုပဲ ကြည်ညိုလေးစားခဲ့ကြပါတယ်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်နဲ့ ၁၉၅၁ ခုနှစ်အတွင်း မက်အာသာဟာ တိုကျိုက နှစ်ကြိမ်ပဲ ပြင်ပနိုင်ငံကို သွားရောက်ခဲ့ပါတယ်။ အရင်က နေနတ်နွယ် ဘုရင်တစ်ပါးလို့ နေခဲ့တဲ့ ဟီရိုဟီတိုကတော့ စစ်ကြီးအပြီးမှာ သာမန်အရပ်သား တစ်ဦးလို့ပဲ စက်ရုံတွေ၊ လယ်တောတွေ၊ ဘောလုံးတွေကို တခြား ပရိသတ်နဲ့ အတူ ရောနှော သွားလာနေခဲ့ပါတယ်။

စစ်ကြီး မဖြစ်မီ ဂျပန်လယ်သမားများဟာ (Absentee Landlords) ရဲ့ လယ်တွေမှာ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြရပြီး ငွေဝယ်ကျွန် သာသာပဲ နေခဲ့ကြရတာပါ။ မက်အာသာ တာဝန်ယူချိန်မှာ လယ်လုပ်သူတိုင်းကို လယ်တွေ ဝေပေးခဲ့လို့ လယ်သမားများဘဝဟာ သိသိသာသာ တိုးတက်လာခဲ့ပါတယ်။

ဂျပန်နိုင်ငံအတွက် မက်အာသာ ဦးဆောင်ရေးဆွဲပေးခဲ့တဲ့ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေက အမေရိကန်အုပ်ချုပ်နည်းနဲ့ ဗြိတိသျှ ပါလီမန်စနစ်ကို ပေါင်းစပ်ထား (American Executive and British parliamentary system) လို့ ဂျပန်လူမျိုးများနဲ့ အလွန်ပဲ သင့်လျော်ပြီး ခုအချိန်အထိ ဖွဲ့စည်းပုံနဲ့ ဂျပန်လူမျိုးဟာ စီးပွားရေး မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံ တစ်ခု ဖြစ်အောင် ကြိုးပမ်းလာခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဂျပန်နိုင်ငံက စပြီး နောက်တစ်ကြိမ် စစ်ကြီး မဖြစ်နိုင်အောင် မက်အာသာ ဦးဆောင်ရေးဆွဲခဲ့တဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ စာပိုဒ် ၉ မှာ စစ်မဖြစ်ရေး စာပိုဒ် (No war clause) ထည့်သွင်းရေးဆွဲခဲ့ပါတယ်။ ဒီဖွဲ့စည်းပုံမှာပဲ ဂျပန်နိုင်ငံကို မက်အာသာက 'အရှေ့ပိုင်း ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ (Switzerland of the East)' လို့ ခေါ်ခဲ့ပါတယ်။

မက်အာသာဟာ အသက် ၈၄ နှစ်အရွယ်၊ ၁၉၆၄ ခုနှစ်မှာ

ကွယ်လွန်ခဲ့ပါတယ်။ သူ ၅ နှစ်တာ အုပ်ချုပ်ခဲ့တဲ့ ဂျပန်နိုင်ငံဟာ အရှေ့ပိုင်းမှာ အမေရိကန်ရဲ့ အခိုင်မာဆုံး မဟာမိတ်နိုင်ငံ ဖြစ်နေပြီး အရှေ့ပိုင်းသာမက ကမ္ဘာပေါ်မှာကို အဖွံ့ဖြိုးဆုံး၊ အတိုးတက်ဆုံး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကြီးအဖြစ် ရပ်တည်နေပြီ ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါ တယ်။

ကွန်ရဒ်အဒင်နော်အာ

KONRAD ADENAUER

အနောက်နိုင်ငံများရဲ့ သံကန့်လန့်ကာ

၁၉၆၃ ခုနှစ်မှာ ကွန်ရဒ် အဒင်နော်အာဟာ အနောက်ဂျာမနီ နိုင်ငံလွတ်တော်ကို ကြီးကြပ်လျက် ရှိပါတယ်။ ဒါဟာ သူ့ဘဝ ဇာတ်သိမ်းခန်းမှာ အရေးအကြီးဆုံး တာဝန် တစ်ခုကို ဆက်လက် ထမ်းဆောင်နေခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့ဘဝ နေဝင်ချိန်မှာ ကွန်ရဒ် အဒင်နော်အာဟာ တိမ်သလ္လာမည်းကြီး အုပ်ဖုံးနေတာ ခံရပြီး အခက် အခဲ တစ်ခုပြီး တစ်ခု ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါတယ်။ အရှေ့ဂျာမနီက ဘာလင် တံတိုင်းကြီး ဆောက်လုပ်လိုက်တော့ ကွန်ရဒ် အဒင်နော်အာဟာ အသက် ၈၇ နှစ် ရှိပါပြီ။ ၁၉၆၁ ခုနှစ်မှာ အနောက်ဂျာမနီ ချန်စလာ အဖြစ် အရွေးခံရပါရဲ့။ မဲအနည်းငယ်နဲ့ ကပ်ပြီး ချန်စလာ ဆက်လက် ဖြစ်ရသူ ဖြစ်ပါတယ်။ စတုတ္ထအကြိမ် ချန်စလာသက် တမ်း ၂ နှစ်စေ့ရင် သူ ရာထူးက သူ့ဆန္ဒအရ နုတ်ထွက်ပေးပါမယ်လို့

ကွန်ရစ်အဒင်နော်အာက သူ့ပါတီကို ကတိပေးခဲ့ရပါတယ်။ တစ်ခါက လွတ်တော်ထဲမှာ အမတ်တစ်ဦးက ကွန်ရစ် အဒင်နော်အာကို ထပြီ ဝေဖန်တော့ ကွန်ရစ် အဒင်နော်အာက ဒီလို ပြန်ပြီး ပြောခဲ့ပါတယ်။

‘ခင်ဗျားနဲ့ ကျွန်တော် ခြားနားတာက ကျွန်တော်က အချိန်တွက်ချက်ရာမှာ အမြဲတန်း မှန်ကန်ခဲ့ပါတယ်။’

ဒီလို ကွန်ရစ် အဒင်နော်အာက ပြောလိုက်တာဟာ သူ့ခေါင်းဆောင်မှု အရည်အချင်းကို အနှစ်ချုပ် ပြောလိုက်သလို ဖြစ်ပြီး ဒါဟာ ခေါင်းဆောင်မှု ပညာရပ် တစ်ခုလုံးရဲ့ အနှစ်ချုပ်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ များသောအားဖြင့် ခေါင်းဆောင်များဟာ နောက်ကြောင်း ပြန်ကြည့်ပြီး သူတို့ ဘယ်နေရာမှာ မှန်ပြီး ဘယ်နေရာမှာ မှားခဲ့တယ် ပြန်ပြောလေ့ ရှိပါတယ်။ အဒင်နော်အာရဲ့ ထူးခြားချက်ကတော့ ရှေ့ဖြစ်မှာကို ကြိုတင်မြင်ခြင်း (Foresight) ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး အပြီး ဂျာမနီနိုင်ငံ မငြိမ်မသက် ဖြစ်နေစဉ်မှာ အဒင်နော်အာ အနောက်ဂျာမနီမှာ အာဏာ ရလာပြီး သူဟာ အမြော်အမြင် ရှိတဲ့အပြင် ဉာဏ်ပညာနဲ့ သတ္တိလည်း ရှိတယ်။ နိုင်ငံရေး ကျွမ်းကျင်မှုလည်း ရှိတယ် ဆိုတာ ထင်ထင်ရှားရှား ပြသခဲ့ပါတယ်။

‘အဒင်နော်အာဟာ ဘစွမဂ် ဒီဘက်ပိုင်းမှာ ဉာဏ်အပညာ အရှိဆုံး ဂျာမနီနိုင်ငံရေး ပညာရှင် ဖြစ်ပါတယ်။’

‘The Wisest German Statesmen Since Bismarck.’

လို့ ဗြိတိန်ဝန်ကြီးချုပ် ဝင်စတန် ချာချီက ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ အဒင်နော်အာဟာ စစ်ကြီးအပြီး ဥရောပနိုင်ငံများ အနေအထားကို ဖန်တီးခဲ့သူ နိုင်ငံရေးပညာရှင် တစ်ဦး ဖြစ်ပါတယ်။ ရိုင်းလန်ဇာတီ (Rhine Lander) ဖြစ်ပြီး အဒင်နော်အာဟာ ဂျာမနီ ပြင်သစ် ချစ်ကြည်ရေးကို ကြိုးစား တည်ဆောက်ခဲ့သူလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ရှေးယခင်ကလို ဥရောပနိုင်ငံအချင်းချင်း တိုက်ခိုက် မနေကြရတော့ဘဲ ညီညွတ်တဲ့ ဥရောပတိုက်ကြီး ထူထောင်လိုသူ

တစ်ဦး ဖြစ်ပါတယ်။ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုဟာ ဥရောပရဲ့ အဆိုးဆုံးအရာများကို ကိုယ်စားပြုတယ်လို့ ယုံကြည်ထားပြီး အရှေ့ဥရောပကို ဆိုဗီယက်အန္တရာယ်မှ ကာကွယ်ရအောင် အဒင်နော်အာဟာအမြဲ ကြိုးစားလုပ်ဆောင်ခဲ့ပါတယ်။ မင်းဆိုး မင်းညစ်ဝါဒဟာ နိုင်ငံတစ်ခုက အခြားနိုင်ငံ တစ်ခုအပေါ်မှာ အစိုးရ တစ်ခုက တိုင်းသူပြည်သားများအပေါ်မှာ လုံးဝ ကောင်းကျိုး မပေးနိုင်ဘူးလို့ အဒင်နော်အာက စွဲမြဲစွာ ယုံကြည်ခဲ့ပါတယ်။ မင်းဆိုး မင်းညစ်ဝါဒဟာ လူတစ်ဦးချင်း လွတ်လပ်မှုနဲ့ ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီး ဆန့်ကျင်လိုကို ဒီစနစ်ကမ္ဘာမှာ မရှိသင့်ဘူးလို့ အဒင်နော်အာက စွဲစွဲမြဲမြဲ ယုံကြည်ပါတယ်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီးမှာ လွတ်လပ်တဲ့ ဥရောပကို အတွင်းရန် (ဥရောပမှ ရန်များ) ထက် ပြင်ပက ရန်သူများက ပိုမို ခြိမ်းခြောက်လာပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီပြင်ပရန်ကို ကြိုတင် မြင်သူများက လူနည်းစုပါ။ ဒီလူနည်းစုထဲမှာ အဒင်နော်အာ ပါပါတယ်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်မှာ အဒင်နော်အာ အာဏာရလာတဲ့ အချိန်ကစပြီး အယ်လ်ဘာမြစ် (River Elbe) ဟာ လွတ်လပ်သော ဥရောပနဲ့ အရှေ့ဘက် နယ်နိမိတ် ဖြစ်လာပါတယ်။ ဆိုဗီယက်များက နည်းပရိယာယ် အမျိုးမျိုး သုံးပြီး အနောက် မဟာမိတ် အဖွဲ့ကြီးကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ပါတယ်။ ဆိုဗီယက်များက အမျိုးမျိုး ခြိမ်းခြောက်လို့ မရတော့ အနုနည်း သုံးပြီး ငြိမ်းချမ်းရေး ကမ်းလှမ်းချက်များနဲ့ အနောက် ဥရောပကို ချဉ်းကပ်ပြန်ပါတယ်။ အဒင်နော်အာဟာ ဆိုဗီယက်နည်း ပရိယာယ် အမျိုးမျိုးကို နောကျေနေပြီး အနောက် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများရဲ့ သံတံတိုင်းကြီးသဖွယ် ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကွန်မြူနစ်ဝါဒဟာ ဘာသာတရားနဲ့ ဘုရားသခင်ကို မယုံကြည်ဘဲ လူတွေကို ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ပြီး သူတို့ ကြိုးဆွဲရာပဲ ၊ စေတာကို အဒင်နော်အာက ကောင်းကောင်း သိခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ဆိုဗီယက်များဟာ အဒင်နော်အာကို ဘယ်လို ချဉ်းကပ်လို့မှ မရမှန်း သိလာကြရပါတယ်။ ဂျာမန်များကလည်း အဒင်နော်အာကို ချစ်စနိုး အဘိုးကြီး (Der Alte = the old man) လို့

ခေါ်ခဲ့ကြပြီး သူ့ဦးဆောင်မှုနောက်က မမှိတ်မသုံ လိုက်ခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဒင်နော်အာ ဦးဆောင်ပုံမှာ ဆေးဆေးတည်ငြိမ်လှပြီး သူ့အလုပ်သူ ကျွမ်းကျင်စွာ ဦးဆောင်မှု ပေးခဲ့ပါတယ်။ အတိုက်အခံ များကိုတော့ အဒင်နော်အာက မညာမတာ ပြတ်ပြတ်သားသား နှိမ်နင်းခဲ့ပါတယ်။ ပြင်ပ နိုင်ငံများကတော့ အဒင်နော်အာကို အနောက်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများရဲ့ ရှေ့တန်း တိုက်စစ်မှူးကြီးအဖြစ် မြင်ခဲ့ကြပြီး ၁၀ နှစ်အတွင်းမှာ စစ်ရှုံး ဂျာမနီကို အနောက်နိုင်ငံများရဲ့ အားအထားရဆုံး၊ စီးပွားရေးအရလည်း အဖွံ့ဖြိုးဆုံးနိုင်ငံ တစ်ခု ဖြစ်လာအောင် ပြုစုပျိုးထောင် ပေးနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံရေး ခေါင်း ဆောင်တွေအကြားမှာ တကယ် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးတဲ့ မိတ်ဆွေဆိုတာ အလွန်ကို ရှိခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးလုပ်ရင်းကိုင်ရင်းပဲ အချင်းချင်း တွေ့ဆုံကြရပြီး ပရိတို့ကို စည်းကမ်းဘောင်အတွင်းက လှုပ်ရှားသွား လာနေကြရတာပါ။ သံတမန်တွေ၊ နိုင်ငံရေးလက်ထောက်တွေ၊ ဘာသာပြန်တွေနဲ့ အမြဲဝန်းရံ ဆက်ဆံနေရပြီး သူတို့ သက်ဆိုင် ရာ နိုင်ငံများရဲ့ အမျိုးသား အကျိုးတရားကိုသာ ရှေ့တန်းတင် လုပ်ဆောင်ကြရတာ ဖြစ်လို့ နိုင်ငံခေါင်းဆောင် တစ်ဦးအနေနဲ့ တကယ် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးတဲ့ မိတ်ဆွေဆိုတာ မရှိသလောက် ရှားပါး တယ် ပြောရပါမယ်။

ကျွန်တော် (နစ်ဆင်) နိုင်ငံရေး သက်တမ်းတလျှောက်လုံး မှာ တကယ်ချစ်ခင်ရင်းနှီးတဲ့ မိတ်ဆွေ ဆိုတာ လက်ချိုးရေတွက်လို့ ရပြီး ဒီမိတ်ဆွေတွေထဲမှာ အဒင်နော်အာ တစ်ယောက် ပါဝင်ခဲ့ပါ တယ်။ အဒင်နော်အာနဲ့ ကျွန်တော် ချစ်ခင်ရင်းနှီးစွာ နေခဲ့ကြတာ ၁၄ နှစ်တာမျှ ရှိပြီ ဖြစ်ပြီး နှစ်ဦးစလုံး အာဏာ ရနေစဉ်မှာရော အာဏာလက်မဲ့ ဘဝမှာပါ ချစ်ခင်ရင်းနှီးကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဆောင်းတွင်းမှာ ခရစ္စယန် ဟာတာ (Chris- tian Herter) ဦးဆောင်တဲ့ အမေရိကန်ကွန်ဂရက် လွှတ်တော် အမတ် ၁၉ ဦးဟာ ဥရောပကို လေ့လာရေးခရီး ထွက်ခဲ့ကြပါတယ်။ မာရှယ်စီမံကိန်း ဘယ်လို အကောင်အထည် ဖော်ရမယ်၊ ဥရောပကို

လက်တွေ့ သွားရောက် လေ့လာခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဂျာမနီမှာ တွေ့ခဲ့ရတဲ့ အတွေ့အကြုံဟာ တစ်သက် မမေ့နိုင်အောင် ဖြစ်ရပါတယ်။ မြို့ကြီးအားလုံးလိုလို မီးလောင်ပြာကျနေပြီး အဆောက်အအုံ ပျက်တွေထဲမှာ ဂျာမန်မိသားစုတွေ စုပွဲ ဖြစ်သလိုနေထိုင်ခဲ့ကြတာ ကျွန်တော်တို့ တွေ့ခဲ့ကြရပါတယ်။ မလုံမလဲ ဝတ်ထားတဲ့ ကလေးငယ်များဟာ သူတို့ မိဘတွေ ရထားတဲ့ ဆုတ်ဆိပ်တွေကို ကျွန်တော်တို့ထံ လာရောင်းကြတယ်။ ဒါမှမဟုတ် အစားအစာနဲ့ လဲလှယ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့ထဲက တောင်ပိုင်းသား လွတ်တော်အမတ်ဟာ ကလေးတွေကို သိပ်သနားသွားပြီး သူ ရာရှင်ရထားတဲ့ ချောကလက်တွေ၊ ဆပ်ပြာတွေ အားလုံးကို ဂျာမန်ကလေးငယ်များအား ပေးကမ်းခဲ့ပါတယ်။ အမတ်တစ်ဦး တွေ့ကြုံခဲ့ရတာကတော့ ၁၀ နှစ်သမီးလေးက ၁ နှစ်သာသာ ကလေးငယ်ကို ချီပိုးထားပြီး သူမ ရတဲ့ ချောကလက် ကလေးငယ်ကို ကျွေးပြီး သူမကိုယ်တိုင်က ငတ်နေပါလျက် ချောကလက် လုံးဝ မစားဘဲ ကလေးကိုချည်း ကျွေးနေတာ မြင်ရတော့ လွတ်တော်အမတ်ဟာ သူ့မှာ ရရှိသမျှ သူ ရထားတဲ့ ရာရှင်များအပြင် သူ ဝတ်ထားတဲ့ ဆွယ်တာကိုပါ ချွတ်ပြီး ကလေးငယ်များကို ပေးခဲ့ကြောင်း သူ့အတွေ့အကြုံကို ကျွန်တော်တို့ကို ပြောပြခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် အက်ဆင် (Essen) မြို့မှာ တွေ့ခဲ့ရတဲ့ အတွေ့အကြုံကို တင်ပြပါဦးမယ်။ ဘန်ကာ အဟောင်း တစ်ခုထဲမှာ အဖေရယ်၊ အမေအိုရယ်၊ ၂၂ နှစ်သား တစ်ဦးရယ် အတူနေကြတာပါ။ မိဘများက အိုနာစာရုံပုံငွေက ရတဲ့ ပင်စင်နဲ့ စားနေကြရတာပါ။ သားလေးက ခြေထောက် တစ်ဘက် စစ်အတွင်းက ရတဲ့ ဒဏ်ရာနဲ့ ဖြတ်ပစ်လိုက်ရပြီး ဒီလို ခြေတစ်ဘက်ပြတ်နေတာတောင် ပင်စင်တို့၊ လျော်ကြေးငွေတို့ မရပါဘူး။ သူ့အခြေအနေက ပင်စင်ပေးလောက်အောင် မဆိုးဘူးလို့ အာဏာပိုင်များက ဆုံးဖြတ်ထားလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကျောက်မီးသွေးတွင်းက အလုပ်သမားတွေ တွေ့ခဲ့ရပါသေးတယ်။ သူတို့ ရတဲ့ နေ့လည်စာက အရည်ကြဲကြဲ စွပ်ပြုတ်ပါ။ ဒါကို သူတို့ချည်း

စားမပစ်ရက်ဘဲ အိမ်ပြန်ယူသွားပြီး သူတို့ မိသားစုနဲ့ မျှဝေစားသောက် ကြတာ တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့စိတ်ဓာတ်ကတော့ ခပ်မာမာပါပဲ။ စိတ်ဓာတ်ပျော့ညံ့သွားတာ၊ အားငယ်သွားတာ မရှိကြပါဘူး။ ဒါကြောင့် အဒင်နော်အာက ၁၉၄၅ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းမှာ ဂျာမန်လူမျိုးဟာ အဝတ်အစား အစစ ချို့တဲ့နေစေကာမူ သူတို့ စိတ်ဓာတ်ကျ မနေကြဘူးလို့ ပြောခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအခြေအနေကို ဂျာမနီမှာ တာဝန်ယူရတဲ့ အမေရိကန် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး လူစီးယပ်စ် ကလေး (General Lucius Clay) ကောင်းကောင်း သိခဲ့ပါတယ်။ ကလေးက ဒီလို ပြောခဲ့ပါတယ်။

‘ဂျာမန်များဟာ စားဝတ်နေရေး အစစ ချို့တဲ့နေစေကာမူ စိတ်ဓာတ်ကျ မနေကြပါဘူး။ ခေါင်းဆောင်ကောင်း တစ်ဦးသာ ရရင် သူတို့တွေ မကြာခင်ဘဲ ပြန်ပြီး နာလန်ထူ ထောင်ထ လာကြမှာပါ။’

ကလေး ပြောတာ အမှန်ပါပဲ။ အဒင်နော်အာ ခေါင်းဆောင်မှု အောက်က အနောက်ဂျာမနီဟာ စစ်ကြီးအပြီး ၁၀ နှစ်ကာလ အတွင်းမှာကို စီးပွားရေး အင်အားကြီး နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ပြန်လည် ထူထောင်လာတာ တွေ့ကြရပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

ကွန်ရစ် အဒင်နော်အာကို ၁၈၇၆ ခုနှစ်မှာ မွေးဖွားခဲ့ပါတယ်။ ဖခင်က ပရပ်ရှား တပ်မတော်အရာရှိဟောင်း တစ်ဦး ဖြစ်ပြီး ကွန်ရစ်ကို မွေးဖွားချိန်မှာ ဖခင်ကြီးဟာ အရပ်ဘက် ရုံးတစ်ရုံးက သာမန် စာရေး တစ်ဦးသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကွန်ရစ် အဒင်နော်အာရဲ့ မိခင် အကြောင်းကို ကျွန်တော်တို့ ဘာမှ သိပ်မသိကြရပါဘူး။ သူမကို စွဲမက်ပြီး ကွန်ရစ်အဖေ တပ်ထဲက ထွက်လိုက်တယ်လို့ သိရလို့ မိခင်က ရုပ်ရည်ချောမောသူလို့ ယူဆရပါတယ်။ ကွန်ရစ် ငယ်စဉ် မှာ ဘုရင်ဂျီ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းမှာ ပညာသင်ကြားခဲ့ရပြီး သူ့ဘဝ တစ်လျှောက်လုံးမှာ ကွန်ရစ်ဖခင်ကြီးဟာ မိသားစုကို ဆင်းဆင်းရဲရဲ နဲ့ပဲ ကလေးများကို အတတ်နိုင်ဆုံး ပညာသင်ကြားပေးခဲ့ပါတယ်။ တစ်နှစ်မှာ သူတို့ မိသားစု ညစာ အသားစားရင်တော့ ခရစ္စမတ်သစ်

ပင် (Christmas Tree) နဲ့ လက်ဆောင်တွေ ဝယ်နိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဒီတော့ ညစာ အသား စားမလား၊ ခရစ္စမတ်သစ်ပင်ယူမလား မိသားစုကို တိုင်ပင်တော့ အားလုံးပဲ အသားမစားပါဘူး။ ခရစ္စမတ် သစ်ပင်ပဲ ဝယ်ပေးပါဆိုလို့ ရက်ပေါင်းများစွာ ညစာအသား မပါဘဲ စားကြရပြီး ခရစ္စမတ် သစ်ပင် ဝယ်ကာ လက်ဆောင်များ လဲလှယ်ယူခဲ့ကြပါတယ်။ ကွန်ရစ်ကို ကောလိပ် ပို့နိုင်ဖို့ မိသားစု တစ်ခုလုံး ခြိုးခြံချွေတာခဲ့ကြရတာပါ။ ဒါကို ကွန်ရစ် သိရပြီး သူစာတွေ မိကြီးစားခဲ့ပါတယ်။ ည စာကြည့်ချိန်မှာ အိပ်မငိုက်အောင် ရေအေးခွက်ထဲ ခြေထောက်စိမ်ပြီး ကွန်ရစ် စာကြိုးစားခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကောလိပ်မှာ ဥပဒေ ပညာသင်ယူခဲ့ပြီး ဘွဲ့ရတော့ ကွန်ရစ်ဟာ သူ တတ်တဲ့ ဥပဒေပညာနဲ့ မိသားစုကို လုပ်ကျွေးခဲ့ပါတယ်။

တစ်နေ့မှာ ကွန်ရစ် အလုပ်လုပ်တဲ့ ဥပဒေအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်က လူငယ်တစ်ဦးကို ကိုလုံမြို့ တရားသူကြီးနေရာမှာ ထောက်ခံတင်ပြမှာ ကွန်ရစ် သိရပြီး ဒီနေရာဟာ မိမိနဲ့သာ အသင့်တော်ဆုံး ဖြစ်ကြောင်း သူသာ ဒီနေရာ ရရင် ကိုလုံမြို့သား အားလုံး အကျိုးရှိအောင် မိမိတာဝန်ကို ကြိုးစားထမ်းဆောင်မှာ ဖြစ်ကြောင်း၊ ကွန်ရစ်က သူတို့အဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်ကို တက်ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒီဖြစ်ရပ်က ကွန်ရစ်ရဲ့ ထူးချွန်တဲ့ အရည်အချင်း နှစ်ရပ်ကို ဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ ဒါကတော့ သတ္တိနဲ့ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ယုံကြည်ခြင်းပါပဲ။ ဒီအရည်အချင်း နှစ်ရပ်စလုံး ကွန်ရစ်မှာ အပြည့်အဝ ရှိပါတယ်။ ဒီအရည်အချင်း နှစ်ရပ်စလုံးဟာလည်း ခေါင်းဆောင်ကောင်း တစ်ဦးမှာ မရှိမဖြစ် အရည်အချင်းများပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကွန်ရစ် အဒင်နော်အာပဲ ဒီရာထူးကို ရခဲ့ပြီး နောက်ထပ် ၅၇ နှစ်တိုင်တိုင် ကွန်ရစ် အဒင်နော်အာဟာ တိုင်းပြည်တာဝန်များကို ထူးထူးချွန်ချွန် ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါတယ်။

၁၉၅၇ ခုနှစ်မှာ ကွန်ရစ် အဒင်နော်အာ ဝါရှင်တန်ကို လာလည်တော့ သူဟာ အသက် ၇၇ နှစ်ရှိနေပါပြီ။ အဲ့ဒါ သူ့ကို ကျွန်တော် ပထမဆုံးအကြိမ် စပြီး တွေ့ဖူးခဲ့ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကွန်ရစ် ၄၁ နှစ် အရွယ်မှာ သူ စီးလာတဲ့ ကားနဲ့ ဓာတ်ရထားတို့က

မိပြီး ကွန်ရစ် မျက်နှာမှာ ဒဏ်ရာ ရခဲ့ပါတယ်။ သူ့မျက်နှာမှာ သွေးတွေ စိမ့်ထွက်နေသော်လည်း ကွန်ရစ်ဟာ ဆေးရုံကို လမ်း လျှောက်သွားခဲ့ပါတယ်။ သူ့ယာဉ်မောင်းက ကွန်ရစ်လောက် ဒဏ်ရာ မပြင်းထန်သော်လည်း ထမ်းစင်နဲ့ ဆေးရုံကို သွားတာပါ။ ဒီဖြစ်ရပ် ကလည်း ကွန်ရစ်ရဲ့ သတ္တိနဲ့ အနစ်နာခံစိတ်ကို ဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ ဒီအရည်အချင်း နှစ်ရပ်စလုံးဟာလည်း ခေါင်းဆောင်ကောင်း တစ်ဦး မှာ ရှိကို ရှိရပါမယ်။ ကာယသတ္တိ၊ စိတ္တသတ္တိ မရှိဘဲ ကိုယ့်ဟာ ကိုယ် မယုံကြည်ဘဲ လူတစ်ယောက်ဟာ ထိပ်တန်းခေါင်းဆောင် တစ်ယောက် ဘယ်နည်းနဲ့မှ ဖြစ်မလာနိုင်ပါဘူး။ အဒင်နော်အာဟာ ဘာပဲ လုပ်လုပ် အစီအစဉ် ရှိပြီး သူ့အစီအစဉ်အတိုင်း ဖြစ်အောင် လည်း လုပ်ဆောင်လေ့ရှိပါတယ်။ သူ့ ကိုလုံမြို့တော်ဝန် ဘဝမှာ ကွန်ရစ်က ရိုင်းမြစ်ကို ဖြတ်ပြီး ကြိုးတံတားတစ်ခု ဆောက်တည်လို တယ်။ ကျန်အမတ်များက ဂုံးတံတားကိုပဲ တည်ဆောက်လိုတယ်။ ဂုံးတံတားက ပိုတော့ ကောင်းပါရဲ့။ ဒါပေမယ့် ငွေကုန်ကြေးကျ အများကြီး ပိုများမှာ ဖြစ်လို့ ဂျာမန်များ အစစ ချွေတာ မြီးခြံနေစဉ်မှာ မသင့်တော်တာ အမှန်ပါပဲ။ ကွန်ရစ် လုဖိပုံက လွတ်တော်က ကွန်မြူနစ်အမတ်တွေကို သွားပြီး စည်းရုံးတော့တာပဲ။ လီနင်ဂရက်မှာ ကြိုးတံတားတွေနဲ့မို့ ဘယ်လောက် မြို့ကျက်သရေ ရှိကြောင်း ကွန်ရစ်က ပြောပြတော့ ကွန်မြူနစ် အမတ်များက ကွန်ရစ်ကို ထောက်ခံလို့ ကွန်ရစ်ဟာ ရိုင်းမြစ်ကို ဖြတ်ပြီး ကြိုးတံတား တစ်ခု တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အမှန်တော့ ကွန်ရစ်ဟာ အဲဒီ အချိန်မှာ လီနင်ဂရက်ကို တစ်ခါမှတောင် ရောက်ဖူးတာ မဟုတ်ပါဘူး။

နိုင်ငံရေးမှာ ကွက်ကျော် မြင်တတ်ဖို့၊ အတွက် ကောင်းဖို့ အထူးပဲ အရေးကြီးပါတယ်။ ရမှာကိုတင် မမြင်ဘဲ နောင်ဖြစ်လာ မှာတွေကို အဒင်နော်အာ ကွက်ကျော် မြင်ခဲ့ပါတယ်။ (Weimar Republic ခေတ်မှာ အဒင်နော်အာကို ချန်စလာရာထူး လက်ခံဖို့ သူ့ လုပ်ဖော် ကိုင်ဖက်များက ကွန်ရစ်ကို သွေးဆောင်ကြပါတယ်။ အဲဒီ ခေတ်က နိုင်ငံရေး တည်ငြိမ်မှု မရှိဘဲ ဝန်ကြီးချုပ် တစ်ဦးရဲ့

သက်တမ်းဟာ ရ လပဲ ရှိပါတယ်။ အဒင်နော်အာဟာ ချန်စလာ ရာထူးကို လက်မခံဘဲ သူ နိုင်ငံရေး လုပ်လို့ အကောင်းဆုံးအချိန်၊ နိုင်ငံရေး တည်ငြိမ်မှု ရှိတဲ့ အချိန်ကို စောင့်ဆိုင်းခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ လည်း အောင်မြင်တဲ့ နိုင်ငံရေးသမား တစ်ဦးမှာ မရှိမဖြစ် အရည် အချင်းနှစ်ရပ်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လောလောဆယ် ရမယ့်လာဘ်ကို (အချိန်မတန် သေးရင်) လက်မခံဘဲ ကိုယ့်အချိန်ရောက်တော့မှ ရာထူး လက်ခံခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးသမားဟာ လောလော ဆယ်ရမယ့် လာဘ်ကို လက်မခံဘဲ ကိုယ့်အချိန် ရောက်အောင် စောင့်နိုင်တဲ့ သတ္တိရှိရပါမယ်။ တစ်နည်း ပြောရရင် စိတ်ရှည်ရပါမယ်။ စိတ်ရှည်ရှည်နဲ့ စောင့်နိုင်ခြင်းဟာ နိုင်ငံရေးသမား တစ်ဦးအတွက် အရေးအကြီးဆုံး အရည်အချင်း တစ်ရပ်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ခေါင်းဆောင်ကောင်း တစ်ဦး ဖြစ်လာအောင် သူများထက် ပိုပြီး အလုပ် လုပ်ရမယ်၊ သူများထက် ပိုပြီး အပင်ပန်းခံနိုင်ရမယ်။

၁၉၄၉ ခုနှစ် ဂျာမနီ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်တဲ့ အချိန်မှာ အဒင် နော်အာဟာ အသက် ၇၇ နှစ် ရှိနေပါပြီ။ (မြန်မာများ ပုတီးလည် ပင်း ဆွဲပြီး ရိပ်ကြီးခိုနေချိန်ပေါ့။ ဘာသာပြန်သူ၏ စကားချပ်) အဒင်နော်အာဟာ သူ့အောက် အသက်အများကြီး ငယ်သူများနဲ့ ယှဉ်ပြီး မဲဆွယ်တရား ဟောတယ်။ ရွေးကောက်တင်မြောက်ခံရအောင် လူထု စည်းရုံးရေးတွေ ဆင်းခဲ့တယ်။ ပြီးတော့ အရေးအကြီးဆုံးက လူထု ဘာကို လိုချင်နေကြတယ်။ လူထုဆန္ဒက ဘာဖြစ်တယ်ကို အဒင်နော်အာက သိပြီး လူထုကို လိုအပ်ချက်တွေကို ရအောင် လုပ်ပေးလို့ အဒင်နော်အာ ရွေးချယ်တင်မြောက်ခြင်း ခံရပြီး ဂျာမန် လွှတ်တော်က အဒင်နော်အာကိုပဲ အနောက်ဂျာမနီရဲ့ စစ်ပြီး ပထမ ဆုံး ချန်စလာ (ဝန်ကြီးချုပ်) အဖြစ် တင်မြောက်ခဲ့ကြပါတယ်။

အဒင်နော်အာဟာ ကစားသမားအသိ (gambler's instinct) ရှိပြီး လူထုက ဘာကို လိုချင်တယ်။ လွှတ်တော်ထဲမှာလည်း အတိုက် အခံတွေက ဘာ လိုချင်နေတယ် ဆိုတာ သိပြီး သူတို့တွေနဲ့ ဆန့်ကျင် တာကို မလုပ် မပြောဘဲ သူတို့တွေ ထောက်ခံနိုင်တာတွေ၊ သူတို့တွေ

သဘောတူနိုင်တာတွေကို လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အဒင်နော်အာရဲ့ အားအသာဆုံးအချက်က လမ်းမှန်ကို ရွေးချယ်နိုင်တယ်။ ပြီးတော့ ကျိုးကြောင်း ညီညွတ်အောင် လူထုကို ရှင်းလင်းပြောပြနိုင်ပြီး သူဟာ အမြဲပဲ အသင့်ရှိနေပါတယ်။ လုပ်စရာ ရှိတာ၊ လေ့လာစရာရှိတာကို အမြဲ ကြိုတင် လေ့လာထားတဲ့အတွက် သူပြောပြတာတွေ၊ ရှင်းလင်းပြတာတွေဟာ အမြဲပဲ အချက်အလက် ကိန်းဂဏန်းတွေ ကိုးကားတင်ပြတာ ဖြစ်လို့ ဘယ်သူကမှ သူ့ကို ပြန်ပြီး ငြင်းခုံ မနေနိုင်ပါဘူး။ ပြီးတော့ စစ်ပြီးခေတ် ဂျာမနီမှာ ဗြိတိသျှသံအမတ်ကြီးအဖြစ် ထမ်းဆောင်ခဲ့ဖူးသူ ဆာ အိုင်ဗွန်း ကက်ပက်ထရစ် (Sir Ivone Kirkpatrick) က အဒင်နော်အာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဒီလို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘အဒင်နော်အာဟာ အတိုက်အခံရဲ့ အားနည်းချက်ကို မြင်လွယ်ပြီး ဘယ်တော့မှဆို ဒီအားနည်းချက်ကို တိုက်ခိုက်လေ့ရှိပါတယ်။’

အဒင်နော်အာရဲ့ နောက်နည်းပရိယာယ် တစ်မျိုးကတော့ အစိုးရ အစည်းအဝေးတွေမှာ ပြဿနာ တစ်ခု ဖြေရှင်းရ ခက်နေပြီဆိုရင် အစည်းအဝေးကို ခေတ္တရပ်ဆိုင်းလိုက်ပြီး ဝိုင်ကောင်းကောင်း တစ်ပုလင်း ထုတ်လာကာ ဝန်ကြီးတွေ အားလုံးကို ဝိုင်တိုက်တော့တာပဲ။ ဝိုင်လေး နည်းနည်းစီ ဝင်သွားတော့ သူ့ကို အတိုက်အခံလုပ်နေတဲ့ ဝန်ကြီးတွေ ပျော့ပြောင်းလာပြီး လုပ်ရကိုင်ရ ပိုမို ချောမွေ့သွားတတ်ပါတယ်။ အဒင်နော်အာဟာ သူ့ဇာတိ ရိုင်းလင်းကို ချစ်မြတ်နိုးရုံ မဟုတ်သေးဘဲ ရိုင်းလင်းဝိုင်ကိုပါ စွဲပြီးသောက်ခဲ့တာပါ။ သူတည်ခင်း ကျွေးမွေးတဲ့ နေ့လည်စာ စားပွဲတွေမှာ ရိုင်းလင်းဝိုင်ရော၊ ကမ္ဘာမှာ နာမည်ကြီး ပြင်သစ်ဝိုင်များပါ ဧည့်သည်များကို တိုက်ပြီး သူကတော့ ရိုင်းလင်းဝိုင်ကိုပဲ စွဲစွဲမြဲမြဲ သောက်ခဲ့ပါတယ်။

အဒင်နော်အာဟာ အသက်ကြီးသည်အထိ မမောမပမ်း အလုပ်လုပ်နိုင်သူ ဖြစ်ပါတယ်။ အသက် ၇၀ ကျော်အရွယ်တိုင်အောင် အစည်းအဝေး တစ်ခုပြီး တစ်ခု ဆက်တိုက်ထိုင်ပြီး အလုပ်လုပ်နိုင်သူ

ဖြစ်ပါတယ်။ အဒင်နော်အာကိုယ်တိုင် ကျွန်တော့်ကို ဒီလို ပြောဖူးပါတယ်။

‘အကောင်းဆုံး နိုင်ငံရေးသမား ဆိုတာ သူများတွေထက် ပိုပြီး ကြာကြာထိုင် အလုပ်လုပ်နိုင်သူကို ခေါ်တာပဲ။’

ညဉ့်နက် သန်းကောင်အထိ အစည်းအဝေးတွေ ထိုင်လုပ်တော့ အိပ်ငိုက်နေပြီ ဖြစ်တဲ့ အတိုက်အခံတွေ တစ်ယောက်ပြီး တစ်ယောက် သူပြောတာ လက်ခံလာကြတာ တွေ့ရတတ်ပါတယ်။ သူ့ကိုယ်တိုင်ကလည်း အတိုက်အခံ အပြိုင်အဆိုင် လုပ်ရတာကို ကြိုက်နှစ်သက်သူ ဖြစ်ပါတယ်။ အိတ်လီ ကစားနည်း ဖြစ်တဲ့ မြက်ခင်းပေါ်မှာ ဘောလုံးနဲ့ တိုင်တွေ လဲအောင် ပစ်ကစားနည်း (Boccie) ကို အဒင်နော်အာဟာ ကြိုက်နှစ်သက်ပြီး ဒီနည်းနဲ့ ကစားတိုင်း သူ အနိုင်မရရအောင် ကြိုးစားကစားတာ တွေ့ရပါတယ်။ ပြီးတော့ တံင်းနှစ်ကစားနည်းမှာလည်း အဒင်နော်အာဟာ ကမ္ဘာ့ အဆင့်အတန်း မီအောင် ကစားနိုင်သူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ ကစားတဲ့ ကစားနည်းတိုင်းမှာ အဒင်နော်အာဟာ တရားမျှတအောင်တော့ ကစားတယ်။ ဒါပေမယ့် သူနိုင်အောင် ကြိုးစားကစားတာ တွေ့ရပါတယ်။ ပါလီမန်မှာ ပြောရဆိုရ ငြင်းခုံရတာကိုလည်း အဒင်နော်အာ နှစ်သက်ပါတယ်။ တစ်ခါက အဒင်နော်အာ မိန့်ခွန်းပေးနေစဉ်မှာ ကွန်မြူနစ်အမတ် တစ်ယောက်က ‘ဒီမိန့်ခွန်းကို တစ်ယောက်ယောက်က ရေးပေးတာပါ။’ လို့ ထအော်တော့ အဒင်နော်အာက အမတ်ကို ဖိုက်ကြည့်ပြီး ‘အဆွေတော်က မနာလိုဘူး ထင်တယ်။’ လို့ ပြောလိုက်လို့ ပါလီမန် တစ်ခုလုံး အုံးအုံးကျွက်ကျွက် ရယ်မောကြလို့ ပါလီမန်ဥက္ကဋ္ဌက ပတ်တုတ် ယူရပါတယ်။ အဒင်နော်အာဟာ ပါလီမန်မှာ သဲသဲမဲမဲ ပြောဆိုတိုက်ခိုက်တတ်လို့ သူဟာ ‘အညှာအတာ ကင်းမဲ့သူ (a ruthless man)’ လို့ နာမည်ကြီးခဲ့ပါတယ်။ အဒင်နော်အာဟာ ဂျပန်ဝန်ကြီးချုပ် ယိုရှိဒါနဲ့ တူတဲ့ အချက်ရှိပါတယ်။ နှစ်ဦးစလုံးဟာ ဒီမိုကရေစီကို မြတ်နိုးသော်လည်း တစ်ဦးတည်းက အုပ်ချုပ်တဲ့ စနစ် (one man rule) ကိုလည်း ကြိုက်နှစ်သက်ကြပါတယ်။

အဒင်နော်အာ ချန်စလာ သက်တမ်း ၁၄ နှစ်မှာ မဟာမိတ်များ ဂျာမနီကို ခွဲဝေအုပ်ချုပ်တဲ့ ၆ နှစ် (Six years of occupation) ပါဝင်ပါတယ်။ မဟာမိတ်များ အထူးသဖြင့် အမေရိကန် အကူအညီ ကို အဒင်နော်အာ ဘယ်တော့မှ မမေ့ပါဘူး။ သူ ကျွန်တော့်ကို ဒီ လို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘မာရှယ်စီမံကိန်းနဲ့ ဒီင်း အာခီဆင်၊ လူးစီယပ်စ်ကလေး၊ ဂျွန် မက္ကလွိုက်၊ ဂျွန် ဖော်စတာ ဒါးလက်စ်တို့ အကူအညီ မပါဘဲ ကျွန်တော် ဘယ်နည်းနဲ့မှ ဒါလောက် မအောင်မြင် နိုင်ပါဘူး။’

သူ အဓိက ရည်မှန်းချက်က ဂျာမနီ လွတ်လပ်ပြီး စီးပွားရေး ပြန်လည်ထူထောင် နိုင်ရမယ်။ အနောက် ဥရောပမှာ ရှိတဲ့ အခြား နိုင်ငံများနဲ့ ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်ရေးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဂျာမနီ နေတိုး အဖွဲ့ကို ဝင်ပြီးတော့ အဒင်နော်အာရဲ့ နိုင်ငံရေး ရည်မှန်းချက်အားလုံး ရရှိအောင်မြင်ခဲ့ပါတယ်။ သူ မဟာမိတ်များနဲ့ ပူးပေါင်းတာကို တချို့ က ပါလီမန်မှာ ဝေဖန်တဲ့အခါ အဒင်နော်အာက ‘ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှာ ဘယ်သူက စစ်ရှုံးခဲ့တာလဲ။’ လို့ ပြန်မေးခဲ့ပါတယ်။ ဒီတော့ ‘ဂျာမနီကို ပြန်လည် ထူထောင်နိုင်ဖို့ ဂျာမန်များဟာ **လူမျိုးဂုဏ် စာတီ ဂုဏ် (National Pride)** ကို ချစ်ခင်မြတ်နိုးရမယ်။’ လို့ အဒင်နော်အာက ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ အလွန်ပဲ အရေးကြီးပါ တယ်။ **အမျိုးသားစိတ် (Nationalism)** ဟာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ တိုင်းပြည်နဲ့ လူမျိုးကို လမ်းမှား ပို့တတ်လို့ အမျိုးသားစိတ်ကို အဒင်နော်အာ တမင်ရှောင်ပြီး ပြောခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကျွန်တော် အဒင်နော်အာကို ပထမဆုံးအကြိမ် တွေ့ရတာဟာ ၁၉၅၃ ခုနှစ် ဧပြီလမှာ ဝါရှင်တန်ကို အဒင်နော်အာ နိုင်ငံတော် ဧည့်သည်အဖြစ် လာစဉ်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သမ္မတ အိုက်ဆင်ဟောင်ဝါ၊ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး ဖော်စတာဒါးလက်စ်တို့နဲ့ တွေ့ရအောင် အဒင် နော်အာ ဝါရှင်တန်အလာမှာ ဖော်စတာ ဒါးလက်စ်နဲ့ ကျွန်တော် (နစ်ဆင်) က အဒင်နော်အာကို လေဆိပ်မှာ ကြိုဆိုရပါတယ်။

ချန်စလာ အဒင်နော်အာ ဝါရှင်တန် လာရောက် လည်ပတ် တာ အချက် နှစ်ချက်ကြောင့် အလွန်ပဲ အရေးပါတယ်။ ပထမအချက် က အဒင်နော်အာဟာ အမေရိကန်ကို လာရောက်လည်ပတ်တဲ့ ပထမ ဆုံး ဂျာမန်ချန်စလာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်ပါပဲ။ သူ့အရင်က ဘယ် ဂျာမန် ဝန်ကြီးချုပ်မှ အမေရိကန်နိုင်ငံကို လာရောက် လည်ပတ်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါဘူး။

ဒုတိယအချက် အရေးကြီးပုံက အဒင်နော်အာ အမေရိကန်ကို လာရောက် လည်ပတ်တာဟာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ၈ နှစ်အကြာ မှာ လာရောက် လည်ပတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဒင်နော် အာကို အမေရိကန်ခေါင်းဆောင်များနဲ့ အမေရိကန်လူထုက လှိုက် လှိုက်လဲ့လဲ့ ကြိုဆိုခဲ့တာက အမေရိကန်များဟာ နာဇီများနဲ့ သူတို့ ဝါဒကိုသာ နှိမ်နင်းလိုပြီး ဂျာမန်လူမျိုးများအပေါ်မှာ ဘာအာဃာတ မှ မရှိဘူး ဆိုတာကို ပြသလိုက်ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခုအချိန်ထိ အမေရိကန် အစိုးရနဲ့ လူထုက အဒင်နော်အာရဲ့ ပေါ်လစီကို ထောက် ခံမယ် ဆိုတာ မသေချာသေးပါဘူး။ ဥရောပ ကာကွယ်ရေးအတွက် အမေရိကန် ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်း မရှိစေရလို့ တာဝန်ရှိသူ အမေရိကန် အများအပြားက ပြောဆိုရေးသားနေကြပါတယ်။ အဒင်နော်အာနဲ့ အမေရိကန်အရာရှိများ တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးပွဲများသာ မအောင်မြင်ခဲ့ ရင် ဒီအမေရိကန် ဇကစာ ကျင့်သုံးလိုသူများ အသံဟာ ပိုမို ကျယ် လောင်လာမှာ သေချာပါတယ်။

ကျွန်တော် အဒင်နော်အာကို လေယာဉ်ကွင်းမှာ ကြိုဆိုနေရာ က အရပ် ၆ ပေ ၂ လက်မ ရှိတဲ့ ကြီးမားကြံ့ခိုင်လှတဲ့ အဒင်နော်အာ လေယာဉ်ပေါက်ဝက ထွက်လာတာ တွေ့လိုက်ရတော့ ကျွန်တော် အံ့သြသွားပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အီဂျစ်က စဖင် (Sphinx) ကျောက်ရုပ်ကြီး မျက်နှာနဲ့ တူတဲ့ အဒင်နော်အာရဲ့ မပြုံးမရယ် မျက်နှာပေးကြောင့် ကျွန်တော် ပိုလို့ အံ့သြခဲ့ရပါတယ်။ လူတော် တော်များများဟာ သူတို့ ဘယ်လို စိတ်နေသဘောထား ရှိတယ် ဆိုတာ သူတို့ မျက်နှာမှာ ပေါ်လွင်နေတတ်ပါတယ်။ သူတို့ စိတ်ဆိုး

နေတယ်၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်နေတယ် ဆိုတာ မျက်နှာက ကြေးမုံပြင်လိုပဲ ဖော်ပြလေ့ ရှိပါတယ်။ အဒင်နော်အာကတော့ သူ့ မျက်နှာက မပြုံးမရယ်၊ ခပ်တည်တည်ကြီး ဆိုတော့ သူ ဘာတွေ စဉ်းစားနေတယ်။ သူ့စိတ်ထဲမှာ ဘာတွေ ရှိတယ် ဆိုတာ ဘယ်သူမှ မခန့်မှန်းနိုင်ပါဘူး။ နိုင်ငံရေးမှာ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာရေးရာမှာ ကိုယ်နဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်လူရဲ့ မျက်နှာထားကို အကဲခတ်ပြီး သူ ဘာတွေ စဉ်းစားနေတယ်၊ သူ တစ်စုံတရာကို သဘောကျနေတယ်၊ ဒါမှမဟုတ် အလိုမကျ ဖြစ်နေတယ် ဆိုတာ အကဲခတ်နိုင်သူက တပမ်းသာစမြဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဂျာမန်လွှတ်တော်ကို အဒင်နော်အာ ဦးဆောင်မှု ပေးပုံဟာ ပြတ်သားလွန်းတယ်။ အတိုက်အခံတွေအပေါ် နိုင်ထက်စီးနင်းလုပ်တယ်လို့ နာမည်ကြီးခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ မှန်သင့်သလောက် မှန်ကန်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဒင်နော်အာဟာ ဒီမိုကရေစီကိုလည်း မြတ်မြတ်နိုးနိုး ဆုပ်ကိုင်ထားသူ ဖြစ်ပါတယ်။ မဟာမိတ်တွေနဲ့ ဆက်ဆံရာမှာတော့ အဒင်နော်အာဟာ **ကြားအဖြေ (Compromise)** ကို လက်မခံနိုင်ကြောင်း၊ ဂျာမန်များဟာ မဟာမိတ်များနဲ့ အမြဲလက်တွဲလုပ်ဆောင်သွားဖို့ လိုကြောင်းကို အဒင်နော်အာ ကောင်းကောင်း သဘောပေါက်ခဲ့ပါတယ်။ ဂျာမန်လွှတ်တော်ထဲမှာ အတိုက်အခံအမတ် တစ်ဦးက 'အဒင်နော်အာဟာ မဟာမိတ်များရဲ့ နောက်မြှီးဆွဲဖြစ်ကြောင်း၊ မဟာမိတ်များပြောရာကို မျက်စိမှိတ် လိုက်လုပ်နေသူ ဖြစ်ကြောင်း ဝေဖန်တော့ အဒင်နော်အာက အဲ့ဒီ အမတ်ကို စေ့စေ့ကြည့်ပြီး 'ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးမှာ ဘယ်သူက စစ်ရှုံးခဲ့သလဲ အမတ်မင်း မသိသေးဘူး ထင်တယ်။' လို့ အဒင်နော်အာက ပြောတော့ အတိုက်အခံအမတ် ပါးစပ်ပိတ်သွားရပါတယ်။

နောက်ထပ် ဥရောပမှာ စစ်ကြီးတွေ မဖြစ်ရအောင် ဂျာမနီဟာ ပြင်သစ်နဲ့ ချင်ခင်ရင်းနှီးရမယ်။ ဖြစ်နိုင်ရင် ဂျာမနီနဲ့ ပြင်သစ် မဟာမိတ် ဖွဲ့ရမယ်လို့ အဒင်နော်အာ ယုံကြည်ပြီး ဂျာမန် ပြင်သစ် ချစ်ကြည်ရေး ဖြစ်မြောက်အောင် အဒင်နော်အာ ကြိုးစားလုပ်ဆောင်

ခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ အဒင်နော်အာဟာ

သူ့ရဲ့ လက်တွေ့ နိုင်ငံရေး လုပ်ဆောင်ချက်များကို အ
ကောင်းဆုံး ဆိုတာကို ယုံကြည်စိတ်နဲ့ ဟန်ချက်ညီအောင်
သမပြီး လုပ်ဆောင်သွားနိုင်သူ ဖြစ်ပါတယ်။

Adnenauer was one of these rare leaders whose
practical political intelligence matched his ide-
alism.

ဒါဟာ နိုင်ငံရေး ပညာရှင် တစ်ဦးမှာ အလွန်ကို တွေ့ရခဲတဲ့
အရည်အချင်း ပါပဲ။ ပြီးတော့ အဒင်နော်အာဟာ သူ့ကန့်သတ်ချက်၊
အားနည်းချက် ကိုလည်း သိသူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူဟာ စီးပွားရေးနဲ့
ဘဏ္ဍာရေး ကိစ္စများကို သိပ်မနားလည်တော့ စီးပွားရေးနဲ့ ပတ်သက်
လာရင် သူ့ရဲ့ ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီး လဒ်ဝစ်အာဟဒ် (Ludwig
Erhard) ကိုပဲ လွှဲထားလိုက်ပါတယ်။ ဒါဟာလည်း ခေါင်းဆောင်
ကောင်း တစ်ဦးမှာ ရှိရမယ့် အရေးအကြီးဆုံး အရည်အချင်းတစ်
ရပ်ပါပဲ။ ကိုယ်က ဘဏ္ဍာရေး သိပ်မကျွမ်းကျင်ရင် ကျွမ်းကျင်တဲ့
တကယ်တော်တဲ့ ဘဏ္ဍာရေး ပါရဂူ တစ်ဦးကို ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီး
အဖြစ် ခန့်ထားလိုက်ပြီး ဘဏ္ဍာရေးနဲ့ ပတ်သက်တာကို ဒီဝန်ကြီး
လွှဲထားလိုက်တာ အကောင်းဆုံးပေါ့။ အမြော်အမြင် အရှိဆုံး
ပေါ့လစီပဲပေါ့။ ပြီးတော့ အဒင်နော်အာရဲ့ ပေါ့လစီဟာ တကယ်
လည်း လက်တွေ့ကျလှပါတယ်။ သူဟာ လုပ်ငန်းကြီးတွေကို ပြည်
သူပိုင် သိမ်းတာကို ဆန့်ကျင်သလို လက်ဝါးကြီးအုပ် မနိပိုလီ
ဝါဒကိုလည်း ဆန့်ကျင်သူ ဖြစ်ပါတယ်။ **စက်မှုကြီးကြပ်ရေး
ကော်မတီများ** (Industrial supervisory committees.)
ဖွဲ့စည်းပေးပြီး ဒီကော်မတီများမှာ အလုပ်သမား ကိုယ်စားလှယ်များပါ
ပါဝင်လုပ်ဆောင်စေပါတယ်။ ဒီလို အစိုးရ၊ အလုပ်ရှင်၊ အလုပ်သမား
ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင် တဲ့ စက်မှုကြီးကြပ်ရေး ကော်မတီများ
ဖွဲ့စည်းလုပ်ဆောင်ခဲ့မှုကြောင့် အနောက်ဂျာမနီမှာ နှစ်ပေါင်း (၃၀)
လောက် အလုပ်သမား ပြဿနာ ကြီးကြီးမားမား မရှိဘဲ **စက်မှု**

ငြိမ်းချမ်းရေး (Industrial Peace) ရခဲ့ပြီး ဂျာမနီဟာ စီးပွားရေး မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ပါတယ်။ ခုဆိုရင် အနောက်ဂျာမနီရဲ့ တစ်ဦးချင်း ဂျီအင်ပီ (Per capita gross national product per capita GNP.) ဟာ အမေရိကန်ထက် များပြီး အနောက်ဂျာမနီ ထွက်ကုန် ပမာဏဟာ စစ်ကြီး မဖြစ်ခင်က (ဂျာမနီ နှစ်နိုင်ငံ မကွဲခင်က)ထက် ပိုပြီးများနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ လက်ရှိ ဥရောပနိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး အခြေအနေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အဒင်နော်အာက ဒီလို ပြောခဲ့ပါတယ်။

‘လက်ရှိနိုင်ငံရေး အခြေအနေမှာ ဥရောပ ဘယ်နိုင်ငံကမှ သူ့ချည်း၊ သူ့နိုင်ငံရေး တည်ငြိမ်မှုကို ပေးစွမ်းနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။’

ဒါကြောင့် အဒင်နော်အာဟာ အနောက်ဂျာမနီကို မြောက်အတ္တလန်တိတ် စာချုပ်အဖွဲ့ (North Atlantic Treaty Organisation (NATO) နိုင်ငံဖြစ်လာအောင် ကြိုးစားလုပ်ဆောင်ခဲ့ပါတယ်။ အနောက်ဂျာမနီဟာ နေတိုးအဖွဲ့ဝင် ဖြစ်လာလို့ အနောက်နိုင်ငံများက ရော ကွန်မြူနစ်အုပ်စုကပါ အနောက်ဂျာမနီကို လေးလေးစားစား ဆက်ဆံခဲ့ကြရပါတယ်။ ပြီးတော့ အဒင်နော်အာဟာ ပြင်သစ်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး ရောဘတ် ရူးမင်း (Robert Schuman) နဲ့ ဥရောပ သံမဏိနဲ့ ကျောက်မီးသွေး ပူးပေါင်းထုတ်လုပ်ဖို့ (European Steel Coal Production) သဘောတူညီခဲ့ကြပြီး နောက်ခြေလှမ်းအနေနဲ့ ဥရောပဘုံဈေး (European Common Market- EC) ကို ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ခုဆိုရင် ဥရောပဘုံဈေးဟာ ဥရောပမှာတင် မကဘဲ ကမ္ဘာမှာကို စံပြ စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အဖွဲ့အစည်းကြီး ဖြစ်နေပါပြီ။ ပြီးတော့ ၁၉၆၃ ခုနှစ်မှာ အဒင်နော်အာဟာ ပြင်သစ် သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ်နဲ့ ဂျာမန် ပြင်သစ်မိတ်ဆွေ စာချုပ် (France German Friendship Treaty) ချုပ်ဆိုခဲ့ပြီး ဒီနှစ်နိုင်ငံ ချစ်ကြည်ရေး စာချုပ်ဟာ ခုအထိ ဥရောပကာကွယ်ရေးမှာ အရေးအကြီးဆုံး ကွင်းဆက် တစ်ခု အဖြစ် တည်ရှိ

နေပါတယ်။

အဒင်နော်အာကို သမိုင်းဆရာ တချို့က ပြင်သစ်နိုင်ငံက ၉ ရာစုနှစ်က ရှာလီမိန်း (Charlemagne of late eighth and ninth century) ဘုရင်ကြီးနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ရေးသားခဲ့ကြပါတယ်။ ရှာလီမိန်းဟာ ၈ ရာစု နောက်ပိုင်းနဲ့ ၉ ရာစုနှစ်များမှာ ဥရောပကို စည်းလုံးပေးခဲ့သူ ဖြစ်သလို အဒင်နော်အာဟာလည်း ပြင်သစ် သမ္မတကြီး ဒီဂေါလ်နဲ့အတူ ၂၀ ရာစုအတွင်းမှာ အနောက်ဥရောပကို စည်းလုံးပေးခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ နှစ်ဦးစလုံးဟာ လက်တွေ့သမားများ ဖြစ်ပြီး ဥရောပ စည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို သူ့နည်းသူ့ဟန်နဲ့ အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ကြသူများ ဖြစ်ပါတယ်။ အဒင်နော်အာဟာ အနောက်ဂျာမနီကို နေတိုးအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ၁၉၅၄ ခုနှစ်မှာ ပါဝင်ခဲ့ပြီး နောက်တစ်နှစ် ဖြစ်တဲ့ ၁၉၅၅ ခုနှစ်မှာ အနောက်ဂျာမနီဟာ လုံးဝ လွတ်လပ်တဲ့ နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။

အဒင်နော်အာကို ရိုင်းလင်း (Rhine land) နယ်မှာ မွေးဖွားတာ ဖြစ်ပြီး ဒီနယ်က အလယ်ခေတ် ပြင်သစ်နိုင်ငံနဲ့ ဂျာမနီ နယ်ခြား ဒေသ ဖြစ်ပါတယ်။ ရိုင်းလင်းသားများဟာ ဂျာမန် နိုင်ငံသား ဖြစ်သလို ပြင်သစ်များနဲ့လည်း အထူးနီးစပ်သူများ ဖြစ်ပါတယ်။ အနောက် ဂျာမနီရဲ့ မြို့တော်အဖြစ် ဘွန်း (Bonn) ကို အဒင်နော်အာ ရွေးချယ်ခဲ့တာဟာ ဘွန်းက ပါရီနဲ့ ပိုနီးပြီး ဘာလင်နဲ့ အတော်လေး အလှမ်းကွာဝေးလို့ ဘွန်းကို အနောက်ဂျာမနီမြို့တော်အဖြစ် အဒင်နော်အာက ရွေးခဲ့တာလို့ သမိုင်းဆရာများက ရေးခဲ့ကြပါတယ်။ အဒင်နော်အာဟာ ပြင်သစ် ဂျာမန် တပ်မတော် တစ်ခု တည်ထောင်ဖို့ပါ ရည်စူးခဲ့ပါတယ်။ ပြင်သစ်-ဂျာမန် တပ်မတော် ဖွဲ့စည်းဖို့ကို ပြင်သစ်ပါလီမန်က ဗီတိုအာဏာနဲ့ ပယ်ချလိုက်တော့ အဒင်နော်အာက ဒီလို ပြောခဲ့ပါတယ်။

‘ကျရှုံး၊ ဆုံးရှုံးခဲ့သူများအတွက် စိတ်ရှည်သည်းခံမှုဟာ အကောင်းဆုံး လက်နက်ပဲ။ ကျွန်တော်မှာ စိတ်ရှည်သည်းခံနိုင်မှု ဒုနဲ့ဒယ်နဲ့ (ထုနဲ့ထည်နဲ့) ရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်

စောင့်နိုင်ပါတယ်။’

လို့ အဒင်နော်အာက ပြောခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ်နဲ့ ၁၉၆၁ ခုနှစ်အကြားမှာ အဒင်နော်အာဟာ ဝါရှင်တန်ကို ၇ ကြိမ်တိုင်တိုင် လာရောက် လည်ပတ်ခဲ့ပါတယ်။ အဒင်နော်အာဟာ သမ္မတ အိုက်ဆင်ဟောင်ဝါနဲ့ရော၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဖော်စတာ ဒါးလက်စ် (Foster Dulles) နဲ့ပါ အထူး ရင်းရင်းနှီးနှီး လက်တွဲ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါတယ်။ အနောက်ဥရောပကာကွယ်ရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အဒင်နော်အာ အမြင်များဟာ ဗြိတိသျှ၊ ပြင်သစ်ခေါင်းဆောင်များထက် အမေရိကန် ခေါင်းဆောင်များ အမြင်နဲ့ ပိုပြီး နီးစပ်ပါတယ်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်မှာ ပြင်သစ် ဂျာမန် တပ်မတော် ထူထောင်ဖို့ အကြံဉာဏ်ကို ပြင်သစ် လွှတ်တော်က ပယ်ချလိုက်တော့ အဒင်နော်အာက ဒီလို ပြောခဲ့ပါတယ်။

‘အကောင်းဆုံး ဥရောပတိုက်သားများဟာ အမေရိကန်မှာ ရှိတယ်။’

The best Europeans were in the U. S.

အဒင် နော်အာဟာ အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဖော်စတာ ဒါးလက်စ် နဲ့ အထူးရင်းရင်းနှီးနှီး လက်တွဲလုပ်ဆောင်ခဲ့တာ တွေ့ရပါတယ်။ သူတို့ နှစ်ဦးဟာ ဘာသာရေးကို အထူးလေးစားကြပြီး နှစ်ဦးစလုံးဟာ တရားဥပဒေသမားများ ဖြစ်ကြပါတယ်။ နှစ်ဦးစလုံးဟာ သူတို့ မိသားစုများနဲ့ စည်းစည်းလုံးလုံး နေကြသူများ ဖြစ်ပြီး နှစ်ဦးစလုံးဟာ နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို စောက်ချ ယုံကြည်ကြသူများ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ နှစ်ဦးစလုံးဟာ မင်းဆိုးမင်းညစ်ဝါဒ (Tyranny) ကို ဆန့်ကျင်ကြသူများ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ဘုရားသခင်ကို အလွန်လေးစားကြပြီး ကွန်မြူနစ် ဝါဒ ဆန့်ကျင်ရေးသမားများ ဖြစ်လို့ မဟာမိတ်စည်းလုံးညီညွတ်မှုဟာ ပိုမိုခိုင်မြဲလာပါတယ် လို့ သမိုင်းဆရာ တစ်ဦး (Terence Prittie) က ရေးခဲ့ပါတယ်။ အဒင်နော်အာဟာ အရှေ့ဂျာမနီကို လုံးဝ အသိအမှတ် မပြုဘဲ ဂျာမန် ဒီမိုကရက်တစ် သမ္မတနိုင်ငံကို အမြဲပဲ

ဆိုဗီယက်စုံနယ်မြေ (Soviet Zone) လို့ ခေါ်ခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ အဒင်နော်အာဟာ ကြားနေရေး ဝါဒကိုလည်း အယုံအကြည် မရှိဘဲ ဒီလို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘လူဟာ ကုလားထိုင် နှစ်ခုကြားမှာ ထိုင်လို့ မရပါဘူး။’

One cannot sit between two chairs.

ဆိုဗီယက်များက ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေး အဆိုပြုချက်တွေကို မတုံ့ပြန်လို့ အဒင်နော်အာကို ဂျာမန်အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေး သမားများက ဘယ်လို ဝေဖန်ခဲ့သော်လည်း ဆိုဗီယက်တို့ နည်းပရိယာယ်တွေ အားလုံးကို နှောကျနေတဲ့ အဒင်နော်အာအဖို့ ဘယ်လိုမှ မဖြိုဘဲ သူလုပ်စရာ ရှိတာကိုပဲ ဆက်လုပ်သွားခဲ့ပါတယ်။ ကွန်မြူနစ် နည်းပရိယာယ်များကို အဒင်နော်အာ ကောင်းကောင်း သိပါတယ်။ တစ်ခါက အဒင်နော်အာက ဒီလို ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

‘ဒါးလက်စ်နဲ့ ကျွန်တော်တို့ အရေးအကြီးဆုံး သော့ချက်ပေါ်လစီ တစ်ခုမှာ တူညီကြပါတယ်။ ဒါကတော့ တစ်ဘက်က လျှော့မပေးဘဲ ကိုယ်က ဘယ်တော့မှ လျှော့မပေးဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။’

၁၉၅၉ ခုနှစ်၊ မေလမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး ဖော်စတာ ဒါးလက်စ် ကွယ်လွန်တော့ အသက် ၈၃ နှစ် ရှိပြီဖြစ်တဲ့ အဒင်နော်အာ ဂျာမနီက ဝါရှင်တန်ကို သွားပြီး ဒါးလက်စ်ရဲ့ ဈာပန အခမ်းအနားကို တက်ရောက်ခဲ့ပါတယ်။

ဒါးလက်စ်ရဲ့ ဈာပနက အစည်ကားဆုံး ဈာပန တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ တချို့က သူ့ကို မုန်းတယ်။ တချို့က သူ့ကို ကြောက်ကြတယ်။ ဒါပေမယ့် သူနဲ့ တွေ့ဖူးသူ အားလုံးက ဒါးလက်စ်ကို လေးစားကြပါတယ်။ သူ့ကို ချစ်ခင်သူတော့ အလွန်နည်းပြီး ဒီလူနည်းစုမှာ အဒင်နော်အာ တစ်ယောက် အပါအဝင် ဖြစ်ပါတယ်။ ဥရောပမှာ ပျက်လုံး တစ်ခု ရှိပါတယ်။ ဗြိတိသျှလူမျိုးက ဟာသဉာဏ် မရှိဘူး။ ဂျပန်များက ဘယ်တော့မှ ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်း မမြင်ဘူး။ ဂျာမန်လူမျိုးကတော့ စိတ်မလှုပ်ရှားတတ်ဘဲ အလွန်တည်

ငြိမ်အေးဆေးတယ်လို့ ပြောကြပါတယ်။ တစ်စုံတရာသော အတိုင်း အတာအထိတော့ ဒီပျက်လုံးထဲက အတိုင်းပဲ ဆိုတာ တော်တော်များ များက လက်ခံကြရမှာပါ။ ကျွန်တော့် (နစ်ဆင်) အတွေ့အကြုံ အရတော့ ဂျာမန်တချို့ဟာလည်း အလွန် စိတ်လှုပ်ရှားတတ်သူများ ဖြစ်ပါတယ်။

အဒင်နော်အာ ကိုယ်တိုင်ကလည်း စိတ်လှုပ်ရှားတတ်သူ ဖြစ် ပါတယ်။ ကျွန်တော်နဲ့ စကားပြောစဉ် (အဒင်နော်အာ) ဟာ ဒါး လက်စ်ကို ဘယ်လောက် ချစ်ခင်လေးစားကြောင်း ပြောရင်း အဒင် နော်အာ မျက်ရည်တွေ ဝိုင်းလာတာ တွေ့ခဲ့ဖူးပါတယ်။

အဒင်နော်အာကို အပေါ်ယံသာ သိသူ တချို့က သူဟာ အေးစက်မာကြောတယ်။ တချို့ကတော့ သူဟာ လူရိုးကြီး တစ်ဦး သာ ဖြစ်တယ်လို့ မြင်ကြပါတယ်။ သြစတြီးယားဝန်ကြီးချုပ် ဘရူနို ကိုက်စကီး (Bruno Krestry) ကတော့ အဒင်နော်အာဟာ ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာမူ လုံးဝ မရှိဘူး (Uncultivated) လို့တောင် ဝေဖန်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ မှန်သင့်လောက်တော့ မှန်တယ် ပြောရပါမယ်။ ဥပမာ အဒင်နော်အာရဲ့ မိန့်ခွန်းတွေကို လေ့လာရင် သူ့မိန့်ခွန်းတွေ ဟာ ချာချီတို့၊ မက်အာသာတို့ မိန့်ခွန်းများလို စာပေရေးရာ၊ ဒဿနရေးရာ ကိုးကားချက်တွေ မပါပါဘူး။ ပြီးတော့ ဒီဂေါလ်တို့၊ ချာချီတို့လို အဒင်နော်အာဟာ အရေးအသားကောင်းသူလည်း မဟုတ် ပါဘူး။ သူ့အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ပြန်ရေးရာမှာ ဒါဟာ သူ့အတွက် ကြီးလေး လှတဲ့ တာဝန်ကြီး (ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုးကြီး) တစ်ခု ဖြစ်ကြောင်း၊ သမိုင်း ပေး တာဝန်အရသာ သူ့အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ပြီးစီးအောင် ရေးနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း အဒင်နော်အာ ကိုယ်တိုင် ကျွန်တော် (နစ်ဆင်) ကို ပြောဖူးပါတယ်။

အမှန်ကတော့ အဒင်နော်အာဟာ အလွန်ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာ ရှိပြီး တကယ့် လူကြီး လူကောင်း တစ်ယောက် ဖြစ်ပါတယ်။ သူ ဟာ အမြဲ စာဖတ်နေပြီး အထူးသဖြင့် သမိုင်းဘာသာရပ်ကို အထူး စိတ်ဝင်စားသူ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ ခရီးသွားတိုင်း ဂန္ထဝင်ဂီတ ပညာရှင်

များ ဖြစ်တဲ့ ဘီသိုဗင်၊ မိုးဇတ်တို့ရဲ့ သီချင်းခွေတွေ အမြဲယူဆောင် နားသောတ ဆင်လေ့ ရှိပါတယ်။ ပြီးတော့ အဒင်နော်အာဟာ ဥ ယျာဉ် စိုက်ပျိုးရေးလည်း အထူးဝါသနာပါ ကျွမ်းကျင်ပြီး သူနေတဲ့ နေရာတိုင်းမှာ ပန်းပင်တွေ မျိုးစုံအောင် စိုက်ပျိုးခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ဒတ်(ချ) ပန်းချီကားများလည်း စုဆောင်းပြီး သူကိုယ်တိုင်က ပန်းချီ မဆွဲစေကာမူ ပန်းချီအကြောင်းကို အဒင်နော်အာ ကောင်း ကောင်း နားလည်ပါတယ်။ သူ ပန်းချီပညာကို ဘယ်လောက် တီးခေါက်မိသလဲ ဆိုရင် ဝါရှင်တန် အမျိုးသား ပြတိုက်မှူးက သူ့ နေရာကို ဆက်ခံမယ့် သူ့ကို သူ့ကိုယ်တိုင်သာ ရွေးချယ်ခွင့် ရှိမယ် ဆိုရင် အဒင်နော်အာကို ရွေးချယ်မှာပဲလို့ ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ ကျွန် တော် အိမ်ဖြူတော်မှာ အဒင်နော်အာကို ဧည့်ခံစကား ပြောရတော့ သူဟာ အင်္ဂလိပ်စကား မပြောစေကာမူ သူ့ အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို ကောင်းကောင်း နားလည်ကြောင်း ကျွန်တော် သိခဲ့ရပါတယ်။ တစ်ခါ တရံ သူ့ဂျာမန် စကားပြန်က ဘာသာပြန်ဆိုရာမှာ လွဲမှားသွားရင် အဒင်နော်အာက ချက်ချင်း အမှားကို ထောက်ပြပြီး ပြင်ပြောစေ တာ ကျွန်တော် တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။ သူဟာ ညညမှာ အိပ်မပျော်လို့ အိပ်ဆေးစွဲပြီး စားလာရတာ (ကျွန်တော်နဲ့ တွေ့တဲ့အချိန်မှာ) နှစ်ပေါင်း (၃၀) ကျော်ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ စတင် အိပ်ပျော်တာ ဟာ ၁၉၃၃ ခုနှစ်၊ နာဇီများ ရန်က ပြေးလွှားပုန်းအောင်းနေချိန် က စတယ်လို့ သိရပါတယ်။ သူ ချန်စလာ (ဝန်ကြီးချုပ်) ဘဝမှာ နံနက်တိုင်း (၆) နာရီမှာ အိပ်ယာက ထပြီး နေမင်းကြီး ထွက်ပေါ် လာတာကို အမြဲ စောင့်ကြည့်ခဲ့တယ် ပြောပါတယ်။ ဒီလို လုပ်ခဲ့ လို့ သူ အိပ်ရေးပျက်ခဲ့တာတွေက ပြန်ပြီး အားအင် ပြည့်ဖြိုးလာတယ် လို့ အဒင်နော်အာ ကိုယ်တိုင်က ကျွန်တော်ကို ပြောခဲ့ပါတယ်။ အဒင် နော်အာနဲ့ ဆိုဗီယက်ဝန်ကြီးချုပ် ကရူးယက် တွေ ဆုံဆွေးနွေး ရာက အဒင်နော်အာရဲ့ မဟုတ်မခံစိတ်ကို သိရှိနိုင်ပါတယ်။ အဒင် နော်အာ ပြောဆိုချက် တစ်ခုကို ကရူးယက်က သဘောမတူနိုင်ဘဲ ဒီလို ပြောခဲ့ပါတယ်။

‘အဆွေတော်ပြောတာကို ကျွန်တော် သဘောမတူနိုင်ခင်မှာ အဆွေတော်ကို ငရဲပြည်မှာ တွေ့ဆုံမှာ ဖြစ်ပါတယ်။’ ဒီတော့ အဒင်နော်အာက ‘ကျွန်တော်တို့ ငရဲပြည်မှာ တွေ့ကြမယ်ဆိုရင် အဆွေတော် ငရဲပြည်ကို အရင်ရောက်မှာ သေချာပါတယ်။’ လို့ အဒင်နော်အာက ပြန်ပြောခဲ့ပါတယ်။ ကရူးယုက် ဆွေးနွေးနေရာက စိတ်ဆိုးပြီး စားပွဲကို လက်သီးနဲ့ ထုတဲ့အခါ အဒင်နော်အာက မတ်တတ်ရပ်ပြီး သူ့လက်သီးနှစ်ခုနဲ့ စားပွဲကို ပိုပြီး ပြင်းပြင်းထန်ထန် ထုပြလိုက်ပါတယ်။ ရုရှားများက နာဇီများ ဆိုးဝါးရက်စက်ပုံ တွေ ရုရှားနိုင်ငံ ဘယ်လို နာဇီများဒဏ် ခံခဲ့ရတယ် ဆိုတာ ပြောကြတော့ အဒင်နော်အာက အပြစ်ကျူးလွန်ခဲ့ဖူးသူ တစ်ဦး အနေမျိုး မဟုတ်ဘဲ သူတို့ ဂျာမန်များမှာလည်း စစ်ကို ရွံမုန်းသူ အများအပြား ရှိပါကြောင်း အဒင်နော်အာက ပြန်ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို ပြောတော့ ကရူးယုက်က ဒေါပွပြီး ‘ဘယ်သူက စစ်ကို စခဲ့တာလဲ။ ကျုပ်တို့ ရုရှားတွေက ဘယ်သူ့ကိုမှ မကျူးကျော်ဘဲ ဘယ်နယ်ခြားကိုမှ ဖြတ်ကျော် ဝင်ရောက်တာ မရှိပါဘူး။’ လို့ ပြောတော့ အဒင်နော်အာက ‘ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းကရော၊ စစ်မဖြစ်ခင်ကပါ နာဇီများ ဖမ်းဆီး အကျဉ်းချထားခြင်း ခံခဲ့ရပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဘယ်နိုင်ငံတွေက ဟစ်တလာကို အားပေးအားမြှောက် လုပ်ခဲ့တာ ဆိုတာ ကျွန်တော် ကောင်းကောင်း သိခဲ့ပါတယ်။’ လို့ ပြောတော့ ရုရှတွေ ငြိမ်ကျသွားပါတယ်။ အဒင်နော်အာက ၁၉၃၉ ခုနှစ်က မိုလိုတော့ ရစ်ဘင်ထရော့(ပ) စာချုပ် (Molotov- Ribbentrop pact of 1993) ကို ရည်ညွှန်းပြောခဲ့တာကိုး။ အဒင်နော်အာဟာ သူ့ကို ဆက်ခံမယ့် လစ်ဝစ် အာဟာဒ် (Hudwig Erhard) ကို အထင်မကြီးဘဲ အာဟာဒ် ချန်စလာရာထူးကို ဆက်ခံနိုင်ဖို့ ပြင်ဆင်မှု ဘာမှကို လုပ်မပေးခဲ့ပါဘူး။ ဒီနေရာမှာ အဒင်နော်အာကို အမေရိကန် သမ္မတ ရူးစဗဲနဲ့ နှိုင်းယှဉ်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရူးစဗဲက သူ့ကို ဆက်ခံမယ့် ဒုတိယသမ္မတ (ထရူးမင်း) ကို ဘာမှ ပြင်ဆင်လေ့ကျင့် မပေးခဲ့လို့ ထရူးမင်းသမ္မတ ဖြစ်စမှာ အတော်ကို ဒုက္ခ

ရောက်ခဲ့တယ်လို့ သိရပါတယ်။ ဒီနည်းအတိုင်းပါပဲ အဒင်နော်အာကလဒ်ဝစ် အာဟဒ်ကို ချန်စလာရာထူးအတွက် ဘာမှ ပြင်ဆင်လေ့ကျင့်မပေးခဲ့လို့ အာဟဒ်ချန်စလာ ဖြစ်စမှာ အတော်လေး ကသီလင်တဖြစ်ခဲ့ရပါတယ်။ ဒီကိစ္စမှာတော့ ချာချီနဲ့ ဒီဂေါလ်လည်း ဒီအတိုင်းပါပဲ။ သူတို့ကို ဆက်ခံမယ့် သူများကို လုံးဝနီးနီး လစ်လျူရှုထားကြတာပါပဲ။ ဒါဟာ တကယ့် လူကြီးလူကျယ်တစ်ဦးရဲ့ ထူးခြားချက်လို့ ပြောရမလိုတောင် ဖြစ်နေပါတယ်။ ဒီပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတွေက သူတို့ ကိုယ်တိုင်က တကယ့် လူကြီးလူကျယ်တွေ ဖြစ်တော့ သူတို့နေရာကို ဘယ်သူကမှ အစားမထိုးနိုင်ဘူးလို့ ယူဆထားကြပုံရပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ သမ္မတ အိုက်ဆင်ဟောင်ဝါဟာ ခြွင်းချက်လို ဖြစ်နေပါတယ်။ သူ သမ္မတ သက်တမ်းမှာကို ဒုသမ္မတ နစ်ဆင်ကို သမ္မတရဲ့ တာဝန်ဝတ္တရားတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး တော်တော်လေး အသေးစိတ် သွန်သင်ပေးခဲ့တာ တွေ့ရပါတယ်။ အဒင်နော်အာဟာ နိုင်ငံတကာရေးရာမှာ တကယ်အရှည် မြင်တတ်သူ၊ အမြော်အမြင်ကြီးသူ၊ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၆၃ ခုနှစ်မှာ ကျွန်တော် ဂျာမနီကို ရောက်သွားတော့ ချန်စလာ အဒင်နော်အာက ကျွန်တော့်ကို သူ့အိမ်တော်မှာ ညစာ ဖိတ်ကျွေးရင်း ပြောခဲ့တာဟာ အလွန်မှတ်သားလောက်ပါတယ်။

‘ဆိုဗီယက်ကိုချည်း အာရုံစိုက်မနေဘဲ တရုတ်နီကိုလည်း အာရုံစိုက်သင့်ကြောင်း၊ အထူးသဖြင့် နယ်ချဲ့လိုတဲ့ ရုရှကို မဲတင်းပေးဖို့ တရုတ်ကို အသုံးချသင့်ကြောင်း၊’

အဒင်နော်အာက ကျွန်တော်ကို ပြောခဲ့ပါတယ်။ (နစ်ဆင် သမ္မတ ဖြစ်လာပြီး တရုတ်နိုင်ငံကို သွား ရောက်လည်ပတ်ခဲ့တာဟာ အာဒင်နော်အာရဲ့ သတိပေးချက်ကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဘာသာပြန်သူ၏ စကားချပ်)

အဒင်နော်အာဟာ ပြင်သစ်သမ္မတ ဒီဂေါလ်ကိုလည်း အထူးလေးစားသူ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော် ဂျာမနီက အပြန် ပြင်သစ်နိုင်

ငံကို ဝင်မှာကို သူသိပြီး ဒီဂေါလ်အတွက် သူ မေတ္တာပို့သနေပါ
ကြောင်း အဒင်နော်အာက ပြောခဲ့ပါသေးတယ်။ ပြီးတော့ 'ဒီဂေါလ်
ဟာ အများထင်သလို အမေရိကန် ဆန့်ကျင်ရေးတစ်ဦး မဟုတ်ဘဲ
ဥရောပ လိုလားသူသာ ဖြစ်ကြောင်း (de Gaulle is not anti-
American, he is Pro-European)' အဒင်နော်အာက ပြောခဲ့ပါ
တယ်။

လူကြီးလူကျယ် တစ်ဦး ဖြစ်ဖို့ စိတ်ကူးကောင်းရမယ်။
စိတ်ကူးကောင်းရုံ မဟုတ်ဘဲ စိတ်ကူးကို မှန်ကန်တဲ့
အချိန်မှာ ရှိဖို့ လိုတယ်။ ပြီးတော့ ဒီစိတ်ကူးကို အကောင်
အထည်ဖော်နိုင်ဖို့ လိုပါတယ်။

It is one thing to have an idea. It is another
thing to have the idea at the right time. And it
is still another thing to be the kind of man
who can make the idea work.

အဒင်နော်အာဟာ ဒီအချက် သုံးချက် စလုံးနဲ့ ပြည့်စုံသူ
ဖြစ်ပါတယ်။ ခုအချိန်ထိ ဂျာမနီနိုင်ငံဟာ အဒင်နော်အာ ချမှတ်ခဲ့တဲ့
လမ်းစဉ်အတိုင်း ကျင့်သုံးလျက်ရှိတာ တွေ့ရပါတယ်။ ဂျာမနီဟာ
ပြင်သစ်နဲ့ မိတ်ဆွေနိုင်ငံအဖြစ် ရင်းနှီးမှု ရနေပြီး မြောက်
အတ္တလန်တိတ် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးလည်း ဖြစ်လို့ အနောက်
နိုင်ငံများကရော၊ အရှေ့နိုင်ငံများကပါ လေးစားရတဲ့ နိုင်ငံကြီး
တစ်ခု ဖြစ်နေပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါတယ်။